

Г.М.Голиш

ДМИТРО ЛИСУН

від Гірників до Плешканів

ВЕРТИКАЛЬ
Черкаси
2020

УДК 929:[63 1+32]Лисун:82-94

Г 60

Схвалено до друку радою Наукового товариства істориків-аграрників (протокол № 5 від 6.08.2019 р.) та секретаріатом Черкаської обласної організації Національної спілки журналістів України (протокол №3 від 29.05.2020 р.)

Рецензенти:

доктор сільськогосподарських наук, професор **В. Я. Білоножко**
кандидат технічних наук, голова Української народної партії **Ю. І. Костенко**

Подано в авторській редакції

Голиш Г. М.

Г 60 Дмитро Лисун: від Гірників до Плешканів : документальна повість, спогади / авт.-упоряд. Г. М. Голиш ; перед. сл. В. А. Ющенко. – Черкаси : Вертикаль, 2020. – 248 с. : фото.

ISBN 978-617-7475

На підставі архівних документів та спогадів подано життєпис відомого аграрія й громадсько-політичного діяча, заслуженого працівника сільського господарства України Дмитра Олександровича Лисуна. Окремим блоком уміщено добірку спогадів колег, друзів, рідних, близьких героя книги. Адресовано найширшому колу читачів, особливо тим, кого цікавлять історія та сьогодення аграрного виробництва, життя сільського соціуму, перипетії громадсько-політичного життя України.

УДК 929:[63 1+32]Лисун:82-94

Книга побачила світ завдяки фінансовій підтримці ПСП «Плешкані» (директор – заслужений працівник сільського господарства України **Людмила Іванівна Лисун**)

ISBN 978-617-7475

© Г. М. Голиш, 2020

© В. А. Афонін, О. В. Галицька, обкладинка,
художнє оформлення, 2020

**До 65-річчя від дня народження та
10-х роковин смерті
Дмитра Олександровича ЛИСУНА**

ПЕРЕДНЄ СЛОВО

*Рецептом успіху є не лише
любов до землі, але й до країни,
в якій живеш і працюєш.*

Дмитро Лисун

Селом приростає Україна... Це аксіома, котра апріорі сприймається нашою нацією, адже від предковічних часів українці були хліборобами. Так, у селі народжується святий хліб і до хліба. Саме село, мов зіницю ока, береже традиції матеріальної й духовної культури, материнську мову й пісню.

Базовим суспільним конструктом України є саме сільський соціум, в середовищі якого з'являлося чимало справді непересічних особистостей. Чільне місце в цій славній когорті посідає й Дмитро Олександрович Лисун.

Із ним я познайомився ще на початку 2000-х, і він відразу привернув мою увагу своєю фанатичною відданістю справі розбудови аграрної галузі й виразною національно-патріотичною налаштованістю. Д. О. Лисун належав до справжніх новаторів сільськогосподарського виробництва, постійно перебував у авангарді його реформування. Завдяки організаторському хисту, невтомному пошуку нового, очолюване ним приватне підприємство «Плешкані» стало визнаним лідером і справжньою школою передового досвіду аграрної галузі України.

Особливо мені імпонувала послідовна українськість Дмитра Олександровича, його постійна готовність до боротьби за краще прийдешнє рідної землі. Він разом зі своїми двома синами взяв участь у незабутньому сходженні на Говерлу 16 липня 2001 р. й гаряче

підтримав прийняте нами там рішення про створення опозиційного партійного блоку, котрий пізніше був офіційно оформлений під назвою «Наша Україна». Д. О. Лисун став справжнім обличчям цього об'єднання й одним із його висуванців на виборах до Верховної Ради України 2002 р. Дуже шкода, що він так і не став парламентарем, адже такі депутати конче необхідні нашій державі.

Дмитро Олександрович став щонайактивнішим учасником подій Помаранчевої революції, коли український народ, зробивши остаточний вибір на користь цивілізованого демократичного суспільства, став на захист своїх найвищих цінностей – свободи, справедливості, поваги до людини. Виявивши високий патріотизм і громадянську відповідальність, він був у перших рядах боротьби за демократичне оновлення держави.

Життєвий шлях Д. О. Лисуна, його працелюбство, ініціативність, творчий підхід до справи, мужність, чесність і самовідданість у боротьбі за європейські та демократичні цінності стали справжнім взірцем для наших співвітчизників, а тому його життєпис мусить бути оприлюднений.

Вбачається досить корисною й своєчасною книга, підготовлена відомим краєзнавцем Г. М. Голишем – директором наукової бібліотеки ім. М. Максимовича Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького (маю за честь очолювати Наглядову раду названого закладу вищої освіти). До переваг цього документального видання слід віднести те, що авторський нарис про життя й діяльність Д. О. Лисуна написано на достовірних джерелах. Зокрема, широко використано архівні матеріали (залучено 48 справ Державного архіву Черкаської області та архіву Золотоніської РДА, окрім цього – поточний архів ПСП

«Плешкані» й документи родинного архіву), деякі опубліковані документи, спогади рідних, близьких, колег героя книги. Ці спогади, подані окремою добіркою, значно доповнюють біографію Дмитра Олександровича. Доречним є і вміщення на сторінках видання численних фотографій, які доволі яскраво висвітлюють віхи його земного буття. Актуальності цьому творчому проекту додає той факт, що його зrealізовано в рік 65-річчя від дня народження та 10-х роковин завершення земного шляху Д. О. Лисуна.

Тож рекомендую найширшому читацькому загалу цю книгу обов'язково прочитати. Переконали, що на її сторінках багато корисного для себе знайдуть як працівники аграрної сфери й сьогоденні політики, так і всі, кого цікавлять питання історії й сучасності аграрного виробництва та суспільно-політичного життя, а також непрості колізії життєвої долі невтомного трудівника, палкого патріота України.

В. А. Ющенко,
3-й Президент України

*У житті немає іншого сенсу, крім того,
який йому людина надає сама, живучи плідно.
Е. Фромм*

*De mortuis aut bene, aut nihil...
Хілон*

Уже десять літ минуло, як відлетіла в далекі засвіти душа Дмитра Олександровича Лисуна. Та пам'ять про нього воістину незгасна, вона кличе нині суцх на рідній землі до постійних споминів про цю велику людину. Відомий аграрій, новатор, заслужений працівник сільського господарства, знаний громадсько-політичний діяч і спортсмен, він ще за свого життя зажив звучної слави керівника від Бога й полум'яного патріота України. Його життя від Гірників до Плешканів, що виявилось таким закортким (доля відмірила йому лише 54), стало незгасним взірцем беззавітного служіння святій хліборобській справі й українському народові. Ця повість-реквієм – про одного з кращих синів України й гордість Шевченкового краю.

**Не звик шукати
легшого ніде**

ЙОГО ПЕНАТИ Й СХОДЖЕННЯ

*Дайте дитині дозріти в дитинстві.
Ж. Ж. Руссо*

Є на Рівненщині в Дубенському районі маленьке село Гірники зі жменькою хатинок і населенням трохи більше 150 осіб. Розташоване воно на погорбленій та порізаній глибокими ярами місцині неподалік річечки Ікви (притоки Стиру), обрамлене густими лісами й буквально потопає в зелені садів. Свого часу тут добували будівельне каміння, від чого залишилося багато штолень. Каменярів в тих краях називали гірниками, звідси, вочевидь, і походить назва села. Минувшина Гірників віддзеркалила драматичну і водночас героїчну українську історію, й тут поважне місце зайняли славні сторінки Хмельниччини та національного руху Опору в роки Другої світової.

У XX ст. Гірники мали не вельми престижний статус «неперспективного» села. Щоправда, це поселення стало відомим завдяки тому, що саме тут розташований один із п'яти в Україні геодезичних об'єктів зі спадщини В. Струве (визначений цим російським вченим ланцюг меридіальної дуги, яка проходила Скандинавією, Білорусією та Україною, який служив для вимірювання параметрів земної кулі). У

Геодезичний знак біля Гірників

2012 р. в Гірниках було відкрито й відповідний геодезичний знак, виконаний із мармуру, котрий, до речі, увійшов до реєстру матеріальних пам'яток всесвітньої спадщини ЮНЕСКО¹.

Саме це волинське село й подарувало Україні та окремо взятому Златокраю Дмитра Лисуна. Ця подія сталася 17 жовтня 1955 р., а перед нею село блискавицею облетіла новина: «Лисуниха Ніна ніяк не може розродитися. Коли б біди не сталося!». Нарешті, після кількогодинних страждань вагітної новонароджений таки з'явився на світ Божий і вразив усіх своєю статурою: мав вагу понад п'ять кілограмів!

Зростав Дмитрик разом зі старшим братиком Миколкою у дружній родині простих сільських трудівників. Батько – Олександр Антонович попри отриману уже в зрілому віці інвалідність (тяжка травма ноги від удару копитом коня) працював колгоспним конюхом, фуражиром, а пізніше слюсарем. Він мав золоті руки й передав своїм спадкоємцям велике працелюбство (сам

Батьківська хата

¹ Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури, (англ. *United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, UNESCO*) — міжнародна організація, спеціалізована установа Організації Об'єднаних Націй, яка при співпраці своїх членів-держав у галузі освіти, науки, культури сприяє ліквідації неписьменності, підготовці національних кадрів, розвитку національної культури, охороні пам'яток культури тощо.

почав працювати із 12 років), а Дмитру – й залюбленість у техніку. Був віруючою людиною й разом із дружиною Ніною Іванівною (простою колгоспницею) виховував хлопчиків на християнських чеснотах. А ще подружжя прищепило обом шанобливе ставлення до «цариці наук» – математики. З молоком матері

Півторарічний Дмитрик із братом Колею

брати всмоктали переконання, що Україна – найрідніша в цілім світі, а мова материнська – єдина й неповторна.

Частенько бував Дмитрик у свого дідуся Антона – кремезного й високого чоловіка, котрий мав непросту життєву долю. Свого часу Антон Васильович був міцним середняком, зразковим господарем, власником восьми десятин землі й чималого шмату лісу. Він постійно переймався збільшенням своїх земельних володінь (звісно, до приходу радянської влади в 1939-му й подальшої насильницької колективізації), вважав землю матір'ю достатку.

У дідуся були усі підстави негативно ставитися до радянської влади й скептично оцінювати перспективи колгоспно-радгоспної системи («гуртове – чортове») й таких своїх поглядів, принаймні в колі своїх рідних і

близьких, ніколи не приховував. Від дідуся Антона онуки дізналися про те, що їхній рід осів у Гірниках наприкінці XIX ст., перебравшись із сусіднього села Тартаки. А ще він розповідав про те, що в тамтешніх лісах знаходилися боївки вояків УПА, котрі боролися з ворогами України, і що з приходом радянських військ мало чи не половину гірниківчан цілими родинами після облав відправили в сталінські табори. Така гірка доля спіткала й маму Ніну та її брата Павла, обох бабусь Дмитра – Тетяну й Домну (вони й згинули в радянських катівнях), безногого дідуся Івана (втратив ногу в 1941 після важкого поранення від нацистського окупанта), який таки вижив ворогам на зло й через кілька літ повернувся до рідної домівки. Отож Дмитро зростав у родині, де мало чи не всі її члени спізнали, чому ківш лиха, й тією чи іншою мірою стали жертвами радянських репресій.

Згодом він дізнався й про те, що його рідний дядько Володимир Іванович Янчак служив у дивізії СС (Січові стрільці) «Галичина»². Після її розгрому під Бродами у липні 1944 р. повернувся до рідного села, пізніше піддавався репресіям з боку радянської влади.

А двоюрідного дядька Володимира Касянчука³ в селі Довге Поле⁴, де він мешкав, називали не інакше як «бандерівцем». Дійсно, свого часу він входив до складу юнацької організації ОУН-Б⁵, а від осені 1943-го став бійцем УПА⁶, й за цю свою «провину» перед радянською владою (любов до України й боротьбу з її ворогами) відбув 15 років ув'язнення в Сибіру. Зі зрозумілих причин, рідко коли й хіба що під чаркою, часом напів-

² Повна назва цього з'єднання – 14-а піхотна (ваффен-гренадерська) дивізія СС «Галіція» (1-а галіційська / українська).

³ Імені по батькові встановити не вдалося.

⁴ Розташоване за 10 км від Гірників.

⁵ Створена в 1929 р. Організація Українських Націоналістів у 1940 р. (Краків) розкололася на ОУН-М (мельниківців) і ОУН-Б (бандерівців).

⁶ Українська Повстанська Армія – військово-політичне формування ОУН, що діяло від 1942 до 1956 р.; в роки Другої світової застосовувало стратегію боротьби на двох фронтах: проти німецького та радянського імперіалізму за незалежну Україну.

голосно співаючи національний гімн «Ще не вмерла Україна», він ділився спогадами про свою бойову минавшину. Ці його розповіді йшли урізнобіч із тодішніми офіційними оцінками тих буремних подій, але все ж певний слід у душах племінників таки залишали.

Родина Лисунів, як і більшість гірниківчан, жила доволі бідно: у хаті навіть зайвого кусня хліба не було, а м'ясо – хіба на великі свята. Був час, коли вони не мали змоги утримувати й годувальницю-корівку. Тоді молоком постійно пригощала рідна тітка Ганя, якій Бог не дав своїх діточок. Якось шестирічний Дмитрик вчергове пішов по молоко й тітонька налила йому з півтора літра. Та додому прийшов із пустим бідончиком, зі слізьми на очах зізнався, що не втримався від спокуси й випив усе молоко до краплинки. На це з лагідною посмішкою мама Ніна мовила: «Ну, й на здоров'я, синочку, ростеш бо, й он який уже вимахав!»

Попри бідність, котра виглядала зі всіх кутків, хата Лисунів володіла якимсь особливим магнетизмом. Саме тому в ній не зачинялися двері через численних відвідувачів, охочих погомоніти із мудрими господарями. Частенько це гостинне обійстя було й місцем проведення куткових вечорниць.

Дмитрик і Миколка із нетерпінням чекали днів, коли до Гірників «привозили» черговий кіносеанс (звісно, стаціонарного кіноапарата, та й клубу в селі не було, тому доводилося вдовольнятися послугами «кінопересувки»). Зазвичай, демонстрація фільмів відбувалася просто неба, а за екран правила вибілена бокова стіна місцевої конюшні. Після завершення сеансу хлопчаки заглядали всередину приміщення в надії побачити там героїв переглянутої стрічки...

Брати частенько навідувалися до тамтешнього Рачинського чи Казенного лісів, де грали у «війну» і «командиром» хлопчаківської ватаги частенько обирали рослого не по літах Дмитра. З розповідей дідусів та

батька Дмитро дізнався, що там, у штольнях під час війни переховувалися місцеві юнаки та дорослі чоловіки, аби уникнути мобілізації в радянські війська. Особісти йшли на нелюдські акції, жбурляючи гранати в місця схову, і з цієї причини там обірвалося життя кількох гірниківчан.

Гасаючи лісами-перелісками та пускаючись у мандри штольнями, Дмитро та його друзі частенько натрапляли на «сліди війни» у вигляді не лише гвинтівково-автоматних гільз, осколків, фрагментів зброї, але й справді небезпечних для їхнього життя предметів: не розірваних снарядів, гранат, мін. Дійсно, Гірники у воєнні й повоєнні роки опинилися в епіцентрі пекельних боїв за участю нацистів, радянських військ та партизанів, українських повстанців, а зранена земля увібрала в себе як людську кров, так і знаряддя вбивства. Оця породжена страшною війною примара смертельної небезпеки чигала всюди ще й у другій половині 1950-х і могла в будь-яку хвилину обірвати юне життя, котре ледь зажеврило. Та Бог уберіг від трагедії і Дмитра, і друзів його дитинства. Тим часом в сусідньому селі Збитин на боєприпасі Другої світової підірвалося троє хлопчиків і врятувати життя двох із них не вдалося.

З огляду на принизливий ярлик «неперспективності», який приклеїли Гірникам владці, жодних культурно-освітніх закладів у цьому селі не було, й тому місцеві діти мусили навчатися у школах сусідніх сіл. Дмитро та його брат здобували освіту у восьмирічці села Здовбиця. Щодня, здебільшого «одинадцятим номером» (пішки), доводилося долати кількакілометровий шлях до школи через горби, потічки й ліси, часто під час дощу, а взимку – в лютий мороз і заметілі. Того першOVERесневого погожого дня 1962 р. за парти Здовбицької школи сіло 13 учнів-першокласників, серед них був і Дмитрик. У початкових класах виконання ним домашніх завдань досить жорстко контролювала мама Ніна, яка глибоко розуміла доленосне значення цього стартового

Учень 4-го класу Здобвицької школи

етапу пізнавального процесу. Часом непосидючому Миті навіть доводилося куштувати «березової каші» із маминих чи татових рук. До речі, уроки доводилося вчити при тьмяному світлі каганця-гасника: електрика прийшла в Гірники лише в 1965-му.

Утім навчання йому давалося досить легко й особливо успішним був у вивченні предметів фізико-математичного циклу, любляв розв'язувати складні задачі. Уже починаючи із шостого класу був учасником районних олімпіад мало чи не з усіх шкільних предметів і неодмінно виступав на них успішно.

Із нетерпінням чекав уроків фізкультури, завжди був першим у виконанні нормативів, що ж стосується спортивних змагань, то рівного йому в школі не було. Підтягувався на турніку неймовірну кількість разів, а ще навіть крутив на ньому «сонце».

Над усе любив уроки з трудового навчання, де опановував навички столярства й слюсарства, старанно працював на шкільних дослідних ділянках. Самостійно ремонтував не лише свій велосипед, а й старшого брата.

Втім, як мовиться, мав шило в одному місці, часом бешкетував і за це вчителі йому знижували оцінки з поведінки. Тому батьки, проводячи з ним виховні заходи, інколи навіть із застосуванням «фізичних зауважень», благали Дмитра брати приклад зі старшого брата.

До слова скажемо, що десь майже одночасно із нашим героєм у Здовбицькій восьмирічці навчалося й двоє майбутніх лікарів, які стали відомими. Зокрема, кардіологиня Валентина Арсентіївна Бережна працює в Рівненському військовому шпиталі, а Степан Михайлович Гордієвич є лікарем відомої на всю Європу Міжнародної реабілітаційної клініки професора, Героя України Володимира Ілліча Козьявкіна в курортному Трускавці. Однокласниками Дмитра були й Ганна Сідлярчук, яка довгі роки очолювала Дубенський міський відділ культури, Людмила Гордієвич – кореспондентка Радивилівської районки та Ольга Сіневич – завідувачка науково-освітнього відділу Державного історико-культурного заповідника м. Дубно.

Шестикласник (другий ряд у центрі), с. Здобвич, 1968 р.

Серед однокласників (перший ліворуч)

Плинули роки, й Дмитрик з маленького хлопчини перетворився в рослого й дужого юнака, обігнавши свого старшого брата у зрості й силі. «Ну викапаний тобі дід Антон – аршин у плечах», – любуючись Лисуном-молодшим говорили тоді в Гірниках.

Однокласники Дмитра пригадують кумедний випадок, головним фігурантом якого він став завдяки своєму зросту. Якось (це було вже у восьмому класі) Д. Лисун чимось дуже розгнівив сувору класну керівницю Ольгу Олександрівну й та вирішила добряче нам'яти йому вуха

(мала таку звичку часом застосовувати до неслухів непедагогічні методи виховання). Та ось біда: маленька зростом, вона змогла дотягнутися ледь до ліктів рослого шибеника. Усі в класі готові були від сміху покотитися, споглядаючи цю сцену: вчителька смикає Дмитра за рукав і несамовито волає: «А ну нагнися, нагнись я тобі кажу!» Та Митя продовжував стояти прямо й не ду-

Випускник Здовбицької школи

мав нагинатися. Так і в усьому своєму подальшому житті ніколи й ні перед ким не гнувся... Дмитро був найпершим батьковим помічником у його нелегких господарських справах. Уже з юних літ на плечі наймолодшого члена родини лягли рутинні клопоти щодо догляду за домашньою худобою й птицею (як і належалося в місцевих родинах, Лисуні тримали корівку, телят, свиней, кіз, гусей і курей) і найменшенький залюбки їх доглядав. Від батька отримав і перші уроки землеробства, навчився запрягати та поганяти живе тягло, ходити за плугом.

Наймолодший Лисун здивував своїх односельців тим, що привчив домашнього бичка до того, аби їздити на ньому верхи; при цьому уявляв себе бравим кавалеристом. Якось, осідлавши цього бузівка, рушив полем і навіть налякав місцевих крадіїв колгоспної кукурудзи, котрі прийняли Дмитра за артільного об'їзника.

Ще змалку навчився цінувати копійчину, узявши на озброєння принцип: «Тільки та людина багата, котра вмє користуватися грошима, знає як їх заробляти й заощаджувати». Пам'ятав Дмитро й настанову дідуся Антона:

мав нагинатися. Так і в усьому своєму подальшому житті ніколи й ні перед ким не гнувся...

Дмитро був найпершим батьковим помічником у його нелегких господарських справах. Уже з юних літ на плечі наймолодшого члена родини лягли рутинні клопоти щодо догляду за домашньою худобою й птицею

«Цінуй і бережи копійку!» Навіть із тих дрібних грошей, які давали батьки на шкільні обіди, він умудрявся відкладати якусь дещицю у свою скарбничку, аби потім купити якусь запчастину до велосипеда чи інструмент.

Як це зазвичай буває, юний Дмитро вступав у хлоп'ячі бійки й часто «за діло» лупцював набагато старших від себе. А коли і йому діставалося, то мама Ніна в цих випадках не влаштовувала ніяких розбірок із батьками кривдників, і примовляла до Дмитра: «Я тобі ще й зверху додаю, раз не вмієш по-людськи розібратися!»

Зрештою, після закінчення восьмирічки (із відмінними та добрими оцінками) юнак поринув у роздуми про своє майбутнє і вже мав намір вступити до якогось технікуму. Утім, батько Олександр Антонович порадив

З батьком і матір'ю

йому таки здобувати повну середню освіту, мовивши при цьому: «Синку, в такому разі ти зможеш потім відразу вступити до інституту». Питання було в тому, де продовжити навчання? Зазвичай, юні гірниківчани віддавали перевагу середній школі в Семидубах. Ще б пак, сусіднє село, та й навчатися не важко, бо там-

тешні вчителі не передавали куті меду в сенсі вимогливості до учнів.

Цю дилему вирішила мудра мама Ніна: «Та що там довго думати, йди навчатися в Дубно. Все ж таки міська школа дає міцніші знання... Тим паче й Микола цю школу закінчив і вже є студентом академії!»

Дмитро дослухався до батьківських порад й місцем свого подальшого навчання обрав знану в краї середню школу №7 м. Дубно. Це старовинне місто на Ікві – промисловий центр – розташоване за 12 км від Гірників. Уже дещо пізніше від учителя історії він дізнався, що родом це міське поселення – ще з незапам'ятних киевських часів (перша згадка про нього, як про Дубен, з'явилася в Іпатіївському літописі в 1100 році), і що тут розташована визначна архітектурно-оборонна пам'ятка кінця XV ст. – Дубенський замок як родовий маєток князів Острозьких (до речі, вибудований із гірницького каменю). А ще – саме під Дубно в червні 1941-го відбулася найбільша танкова битва у світовій історії⁷.

І знову довелося підліткові щодня велосипедом, попутними автомашинами чи пішки добиратися до місця свого нового навчання вже понад 12 км. І що цікаво, попри непростий шлях і часті вибрики примхливої погоди, він ніколи не запізнювався на заняття. Не просто було щоденно підніматися з теплої постелі, ледь на світ благословиться, та він змалку увібрав у своє єство оту високу міру дисциплінованості й відповідальності. Бо ж саме цьому вчив його дідусь Антон, батько й мати.

У зимові місяці він (як і раніше Микола) квартирував у своєї дубенської тітки Ніни. До речі, її чоловік Петро також свого часу був бійцем УПА, «відсидів» за це й

⁷ Відома також як битва під Бродами, битва за Дубно – Луцьк – Броди (23 – 29 червня 1941 р.). Вона відбулася між 1-ю танковою групою групи армій «Південь» Вермахту й мехкорпусом Південно-Західного фронту Червоної армії. З обох боків було задіяно від 3 до 4-х тис. танків. Попри значну чисельну перевагу радянських військ в техніці й живій силі, вони однаке потерпіли в цій битві нищівної поразки.

*У колі шкільних друзів-товаришів.
Дубно, 1971 р.*

ніколи не приховував від хлопців своїх послідовних антирадянських і антикомуністичних переконань. Був впевнений у тому, що обидва плеєнніки є надійними й ніколи не «здадуть» дядька радянським органам.

У міській школі з куди вищим рівнем міжучнівської конкуренції й

учительської вимогливості Дмитро також був у числі перших, навчався наполегливо, був шкільним активістом. Вражав учителів і однокласників неймовірною швидкістю розв'язування складних задач та вмінням миттєво множити й ділити усно (тобто, без письмових обчислень) дво- й навіть тризначні числа. Неодноразово представляв рідну школу на регіональних олімпіадах з математики та фізики й здобував там перемоги.

У шкільні роки Дмитро став великим книголюбом, жадібно поглинав одно- й багатотомні видання української та світової літератури. Твори Тараса Шевченка й Івана Котляревського, Івана Франка й Лесі Українки, Оноре Бальзака й Анрі Стендаля та багатьох інших авторів стали для нього додатковою школою пізнання світу, сприяли громадянському змузнінню.

У Дубно подружився із однокласником Володимиром Хазіним, сидів з ним за одною партою всі роки навчання. До речі, Володимир Олександрович став відомим педагогом і нині викладає суспільні дисципліни в гуманітарно-педагогічному коледжі Мукачівського державного університету.

Дмитра в школі любили як вчителі, так і учні за працелюбство, доброту, щирість і надійність. Його вчителька біології О. В. Васьковець згадує такий випадок. Якось до неї підійшов шкільний завгосп і попросив виділити когось із хлопців, аби допомогли виорати дослідні ділянки. Відразу на це радо зголосився Дмитро, якому було не звикати до такої праці. Він швидко запряг коней, причепив плуга й не випустив із рук чепіги, доки не обробив усю площу. «З такого вийде хороший господар! – захоплено говорив тоді завгосп В. Юхимчук. – Мабуть, це майбутній голова колгоспу!» (як нібито у воду подивився).

Юнак продовжив свої заняття фізичною культурою й спортом, брав участь і перемагав у шкільних, а інколи й у районних турнірах. Завдяки своєму зросту та ігровій вправності став провідним гравцем шкільної збірної з баскетболу. Якось він дізнався про звучні рекорди з метання молота свого земляка з Рівного, олімпійського чемпіона Анатолія Бондарчука⁸. Маючи неабияку фізичну силу, Дмитро також вирішив стати метальником, власноруч виготовив такий снаряд, причепивши до ланцюга 16-кілограмову залізяку, й приступив до тренувань на вигоні побіля домашньої копанки. Багато його односельчан сходилися сюди подивитися на ці чудернацькі Дмитрові забави. А ще рідко хто з ровесників і навіть старших юнаків наважувалися помірятися силою з Дмитром, бо він усіх неодмінно клав на лопатки.

⁸ Бондарчук Анатолій Павлович – світовий рекордсмен і чемпіон Олімпіади в Мюнхені (1972) з метання молота. Вважається одним із найкращих тренерів світу із цього виду спорту (підготував 23-х учасників Олімпійських ігор). Нині живе й тренує в Канаді.

**Батько Олександр Антонович
із сином Миколою**

А ще захопився грою в шахи, називаючи це заняття відмінною «гімнастикою розуму». У школі його по праву вважали одним із найсильніших шахістів. Задля того, аби не сидіти на шії в батьків, Дмитро вже у шкільні роки заробляв собі яку-не яку копійчину. Для цього він під час літніх канікул від зорі до зорі працював на колгоспному полі, виконуючи обов'язки помічника комбайнера. Як правило, Дмитро на роботу виходив на світанні, навіть раніше від комбайнерів. Бувало, привозять механізаторів на тракторний стан, а він уже там, порастється біля комбайна: підтягує гайки, перевіряє кріплення, змашує. До техніки юний трудівник ставився дуже трепетно, з особливим пієтетом. На зароблені під час жнив кошти Дмитро придбав модну на той час радіолу. А ще купив фотоапарата й перефотографував мало чи не всіх своїх односельців.

Дмитро із братом

У ПОШУКАХ ЖИТТЄВОГО ШЛЯХУ

*Вибираєм ми дорогу.
І вона нас вибирає.
Л. Костенко*

Хоч і народився в сухопутному селі, та все ж від юних літ хлопець марив морем, багато читав художньої літератури про безстрашних мореплавців, відкривачів нових земель. Іще коли був малим, виготовляв паперові кораблики й годинами міг спостерігати, як вони курсують талими водами. Часом брав ночви, і плавав на цьому імпровізованому суденці в копанці край городу, уявляючи себе досвідченим «морським вовком».

Саме тому після закінчення десятирічки, не вагаючись ані хвилини, подався до Одеси, аби вступити до місцевої вищої мореходки. Його батько був категорично проти такого синового вибору, адже бачив у ньому майбутнього аграрія, продовжувача родинної традиції.

Утім, навчатися на капітана далекого плавання в «перлині біля моря» Дмитрові не випало. Причиною цього став його провал на вступному іспиті з російської мови, бо цей предмет ще зі шкільних років відверто недолюбливав. Ця по суті перша в житті невдача стала відчутним ударом по самолюбству Дмитра, котрий зник бути у всьому успішним і першим.

Рік наступний не був змарнованим й, більш того, виявився для нього доволі насиченим: юнак пройшов курсове навчання й отримав права водія, механізатора, муляра і навіть телемайстра. Працював робітником на ливарно-механічному заводі в Дубно, трактористом місцевого господарстві, а відтак у березні 1973 р. з'явився й перший запис у його трудовій книжці та була

започаткована трудова біографія, котра стала завдовжки в 37 років. На зароблені кошти Дмитро придбав своїй родині омріяний упродовж багатьох років телевізор, якого в Лисунів ніколи не було. А для себе він нарешті купив перший у його житті справжнісінький «дорослий» костюм!

Улітку Дмитро знову подав документи до Одеської мореходки, проте й цього разу йому відмовили з дуже дивних причин: за станом здоров'я. Для юнака, котрий мав мало чи не еталонні фізичні показники, це стало справжнім шоком і навіть кинуло в тимчасовий стан розпачу й розгубленості. Втім Дмитро швидко оговтався й пристав на пропозицію старшого брата спробувати вступити до столичної сільгоспакадемії, в якій той навчався на економічному факультеті. «Тобі ж бо на роду написано стати саме аграрієм!» – переконував його Микола.)

Проте й тут не обійшлося без прикрих несподіванок. Дмитру в категоричній формі відмовили в прийомі вступних документів, мовляв, уже запізно, наступного дня розпочинаються екзамени. І тут йому прийшов на допомогу брат Микола: разом зі своїм другом Іваном Зайцем (у подальшому – відомий український політик,

**Фасад сільськогосподарської академії
(нині національний університет
біоресурсів, м. Київ)**

народний депутат п'яти скликань) він переконав голову приймальної комісії в тому, що він таки зобов'язаний прийняти документи. Професор краєм вуха чув про цих четвертокурсни-

ків-економістів як кращих студентів, активістів і спортсменів і, мабуть, саме тому й дослухався до їхнього прохання та, порадившись із колегами, таки допустив Лисуна-молодшого до вступних випробувань. А тут нове, не вельми приємне продовження цієї історії: на письмовому екзамені з математики Дмитро отримав... «двійку». Здавалося, й цього разу спроба стати студентом не увінчалася успіхом. Та невгамовні Микола та Іван (до них приєднався їхній друг Василь Олексієнко) і цього разу зарадили ситуації, домігшись перегляду оцінки. Як виявилось, у розв'язку однієї з вправ Дмитро вийшов на правильний результат, проте з точки зору екзаменаторів застосував «нераціональний» спосіб. Після дискусій оцінка таки була виправлена на позитивну, й Д. Лисун зміг далі складати іспити. Їхні результати виявилися доволі успішними і, нарешті, він був зачислений студентом факультету електрифікації й автоматизації сільського господарства.

На загал це відповідало його подальшим життєвим планам. Сформована ще з юних літ любов до техніки та вже отримані багатогранні трудові навички тепер сфокусовувалися на здобутті відповідного фаху. Учився гірниківчанин старанно й наполегливо: до пізньої ночі сидів над книгами в читальному залі, старанно опановував фахові навички в лабораторіях та на тренажерах, довгими годинами потів над кресленнями механізмів та їхніх вузлів. Інакше й бути не могло в селянського сина, від дитинства звиклого до праці й вихованого в душі високої відповідальності за будь-яку справу.

В академії тоді працювала чудова плеяда викладачів – відомих вчених і унікальних педагогів. Своєму професійному становленню Дмитро завдячував насамперед академіку Івану Івановичу Мартиненку (засновник потужної наукової школи з автоматизації сільського господарства), професорам Віктору Михайловичу Синькову (в роки Другої світової керував розробкою системи

У навчальній лабораторії

автоматики пуску ракет на знаменитих установках БМ-13 – «Катюша»), Борису Сергійовичу Іноземцеву (завідувач кафедри електромашин, його батько професор Сергій Іванович – засновник факультету), Андрію Савовичу Опальчуку (відомий фахівець у галузі технології металів), Петру Григоровичу Корольову (навчав теорії опірності матеріалів, творець системи неруйнівної діагностики), Серафиму Васильовичу Розову (викладав нарисну геометрію), Степану Петровичу Бондаренку (читав важливий курс застосування електроенергії у сільському господарстві), а також доцентам Віктору Степановичу Олійнику (завідувач кафедри застосування електроенергії в сільському господарстві), Ірині Абрамівні Радчик, Віктору Васильовичу Чепелеву та ін. Упродовж навчання достатньо великий вплив на формування особистості Д. Лисуна мав і тогочасний декан факультету Іван Павлович Притака.

Заклад міг похвалитися й чудовою матеріально-технічною базою, зокрема сучасною (як на той час)

сільгосптехнікою, причіпними знаряддями, пристроями для ремонту тощо. Землеробську й тваринницьку практику майбутні інженери проходили на дослідних полях і фермах належної Академії агростанції, котра була розташована в с. Пшенишному Васильківського району. Токарню, фрезерну й слюсарну справу опановували в добре оснащених лабораторіях. Навички електромонтажу набували під час практик на різних енергетичних підприємствах міста. Отож, в академії були усі можливості отримувати не лише ґрунтовні теоретичні знання, а й здобувати багатогранні практичні навички. Дмитро намагався сповна використати цю унікальну нагоду стати висококласним фахівцем-практиком.

Серед вишівських друзів-товаришів Дмитра поряд із Іваном Зайцем було чимало таких, котрі в подальшому стали дуже відомими людьми. Взяти хоча б його студентського побратима Станіслава Миколайовича Ніколаєнка. Він став доктором наук, академіком НАПН, у 2005–2007 післяпомаранчевих роках очолював Міністерство освіти і

науки, а нині є ректором Національного університету біоресурсів та природокористування, кавалером ордена «За заслуги» 1–3-го ступенів і заслуженим працівником освіти України. А однокурсник і друг Дмитра Віктор Воло-

На практичних заняттях

димирович Козирський захистив докторську дисертацію, здобув вчене звання професора, очолив навчально-науковий інститут енергетики й автоматики університету (колишній рідний факультет) і за свої наукові звершення поцінований званням «Заслужений діяч науки і техніки України».

Колишні однокурсники Дмитра згадують, що одним із його захоплень у студентські роки стало вивчення історії та культури України. Звісно, такі знання він черпав не з радянських підручників, де українська минувшина губилася в лабіринтах «історії СРСР» (насправді – історії Росії), а звертався до всіляких альтернативних джерел. Уже тоді в нього почала викристалізовуватися послідовна національно-патріотична позиція.

Міцна дружба пов'язала Дмитра із дещо старшим від нього Іваном Зайцем. У той непростий час «маланчуківщини»⁹, полювання на «націоналістичних відьом», репресій проти дисидентів у патріотично налаштованих хлопців було багато тем для розмов під час зібрань у Івана. Їх поряд із Дмитром і Миколою відвідувало ще декілька хлопців, зокрема, Володимир Козирський, Василь Олексієнко, Михайло Микитюк та ін.

Головним лейтмотивом цих нелегальних студентських дискусій стало питання про те, що слід зробити задля того, аби Україна, нарешті, стала українською? Звісно, ці зустрічі були утаємничені від загалу, котрий кишів «шістками» від недремного ока КДБ¹⁰. До речі, всупереч усталеним тоді в академії правилам, завсідники Зайцевих зібрань послуговувалися під час академічних занять ви-

⁹ Цей термін походить від імені секретаря ЦК КПУ з ідеології Валентина Юхимовича Маланчука (на цій посаді – від 1972 до 1979 р.). Той час характеризувався посиленням політичних репресій, тотальним наступом на національно-патріотичні сили, ідеологічним пресингом на творчу інтелігенцію, штучним звуженням сфери впливу української мови, нищівними руйнаціями національної культури тощо.

¹⁰ Комітет Державної безпеки – союзно-республіканський орган держуправління у сфері забезпечення держбезпеки; був провідним репресивним органом влади у її боротьбі з дисидентами.

Студент 3-го курсу

няtkово українською мовою й навіть здійснювали переклади лекцій із російської (більшість викладачів були тоді російськомовними, хоча були й палкі прихильники викладання українською).

В академії Дмитро продовжив свої заняття спортом. Спочатку мав намір зосередитися на метанні молота, та невдовзі за порадою все того ж І. Зайця (талановитого борця-першорозрядника) захопився вільною боротьбою. Була ще одна причина такого спортивного вибору. Якось брат Микола, борець-розрядник, котрий суттєво поступався силою й статурою Дмитру, викликав його на борцівський поєдинок і, застосувавши тоді ще невідомий Лисуну-молодшому прийом, поклав його на лопатки. Це остаточно вмотивувало Дмитра щодо відвідування занять секції вільної боротьби (в академії була znana в столиці школа з цього виду). Він наполегливо тренувався й став улюбленцем тренера, чемпіона СРСР Анатолія Хантиміряна (Дмитро виступав у найбільшій ваговій категорії: понад 100 кг, і здобути тут перемогу було ой як нелегко!). До речі, заняття цієї ж секції відвідував і його студентський товариш Станіслав Ніколаєнко. Про спортивну багатогранність Дмитра свідчив той факт, що він був не лише «вільником», але й паралельно з цим займався також самбо й греко-римською (класичною) боротьбою.

Молния
 Поздравляем чемпионов
 Академии по борьбе "Самбо"
 Бадмаева С. - ст-в. II курса
 Лысуна Д.

З Іваном Зайцем

Перед змаганнями

Його називали борцем із твезею головою, котрий мав розвинене тактичне мислення. Як згадує Іван Заєць, найкраще Дмитру вдався такий борцівський прийом, як прохід у ноги. Він його часто застосовував, аби перевести суперника в партер¹¹ чи навіть покласти його на лопатки. Звісно, не може бути перемог без поразок, були вони

На п'єдесталі (ліворуч), 1976 р.

Команда борців Академії

¹¹ Партер (фр. Parterre; від par – по і terra – земля) – площина взаємодії суперників у різних видах боротьби, що характеризується діями лежачи, сидячи чи навколішках. Протилежне – боротьба в стійці.

й у Дмитра. Але він із кожної такої невдачі робив відповідні висновки й ще наполегливіше працював над вдосконаленням своєї спортивної майстерності.

І результат не забарився. Буквально через два роки Дмитро виконав норму кандидата в майстри спорту, зажив у академії звучної слави непереможного бійця. Став учасником і переможцем міських, обласних, а згодом і республіканських та навіть всесоюзних борцівських турнірів. Спорт гартував його характер, розвивав цілеспрямованість, витримку й волю до перемоги.

Паралельно з опануванням інженерного фаху, Дмитро навчався й на факультеті громадських професій і отримав кваліфікацію тренера з вільної боротьби. Тому одночасно з виступами на численних змаганнях, він уже

в студентські роки займався ще й тренерською роботою та став відомим як умілий і турботливий спортивний наставник.

Під час навчання в академії Дмитро пройшов і військову підготовку, перебував у спеціальних таборах. За результатами цієї підготовки він отримав військове звання «лейтенант».

Під час військових зборів

Маючи абсолютно неконфліктний характер і щедре на добро серце, Дмитро ніколи не застосовував свою фізичну силу й спортивні навички задля утвердження свого еґо чи в якихось там розбірках. Утім, у житті немає правил без винятків. Якось увечері, коли він прогулювався алеями Голосіївського парку, до нього підійшли кілька підпилих молодиків, які почали чіплятися й провокувати на бійку. Та невдовзі вони дуже пошкодували про це, бо хлопець своїми дужими руками порозкидав нападників урізнобіч і змусив їх кинутися навтьоки. Розповідаючи вже пізніше про цей випадок, Дмитро постійно акцентував увагу на тому, що цю «виховну» акцію він провів акуратно, без заподіяння будь-якої фізичної шкоди хуліганам.

І в роки університетські Дмитро вишукував можливості для власного заробітку, аби зменшити залежність від батьківської допомоги. Задля цього він виконував усілякі договірні роботи й деякий час працював охоронцем на базі відпочинку «Затишок» (нині це територія Свято-Покровського монастиря). А ще був активним учасником роботи студентських будівельних загонів, які діяли під час літніх канікул. Перебування в цих структурах приносили студентам не лише трудовий гарт і ні з чим не зрівнянні миттєвості неформального спілкування, але й чималенькі (як на студентські мірки) заробітки. Втім гаманцем ніколи не трусив, був взірцем ощадливості. Цікава деталь: Дмитро постійно позичав гроші своєму старшому брату й частенько самоіронізував: «Відправ мене й на безлюдний острів, і через рік я все одно стану мільйонером!»

Особливо вкарбувалася Дмитрові та його однокурсникам робота їхнього будівельного загону в м. Краків (Польща). Тоді майбутні інженери мали можливість ознайомитися з пам'ятниками польської історії та культури, побували вони й у Варшаві та Освенцімі.

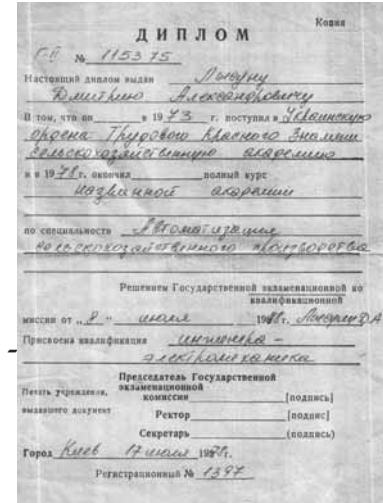

У Польщі, 1976 р.
На річці Вісла

Уже на старших курсах до Дмитра часто приходили листи від брата Миколи із далекої Тюмені, де він після закінчення Академії працював науковим співробітником лабораторії іхтіології місцевого НДІ, проте мріяв якнайшвидше повернутися в любу Україну. Дмитро ж без будь-яких сумнівів пов'язував своє майбутнє винятково з українськими «ланами широкополими».

...Ось уже позаду незабутні студентські роки і в липні 1978 р. після успішного захисту дипломного проекту Д. Лисун отримав документ про вищу сільськогосподарську освіту за спеціальністю «Автоматизація сільського господарства» та присвоєнням кваліфікації «інженер-електрик». А направлення новоспечений фахівець отримав у свою рідну Рівненську область.

Захист
дипломного
проекту

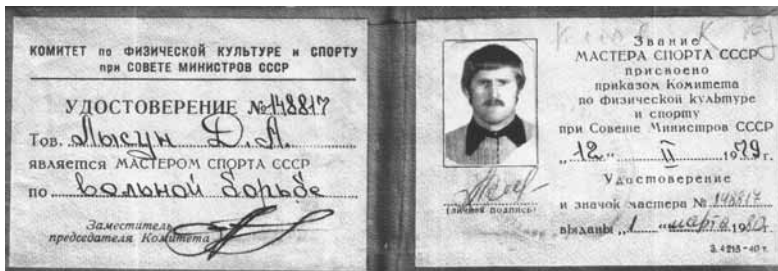

ПРАЦЯ БЕЗ СПОЧИНУ

*Молодість щаслива тим,
що в неї є майбутнє.
М. Гоголь*

Як дипломований спеціаліст, Дмитро розпочав свою діяльність у листопаді 1978 р. на посаді головного інженера колгоспу ім. Ілліча (с. Башарівка Червоноармійського району на Рівненщині). У господарстві невдовзі переконалися, що в особі Д. Лисуна вони отримали справді унікального спеціаліста – висококомпетентного, ініціативного, наділеного перспективним мисленням. Уже в Башарівці Дмитро дізнався про те, що поціновано і його спортивні перемоги: 12 лютого 1979 р. наказом Комітету фізичної культури і спорту при Раді Міністрів СРСР Дмитру було присвоєно звання майстра спорту СРСР з вільної боротьби.

А потім упродовж трохи більше року Д. Лисун обіймав посаду головного інженера в сусідньому колгоспі ім. М. Кузнецова (с. Батьків¹²). Надзвичайно діяльного інженера помітило районне керівництво й рекомендувало на відповідальну посаду головного інженера Райсільгоспэнерго. Так він опинився в районному центрі – Червоноармійську. Це невеличке містечко, історія якого започаткована ще в середині XVI ст., було відоме під назвою Радзивилів аж до 1940 р., коли з приходом

З мамою Ніною

радянської влади прибрало «червону» назву. Втім, історичне ймення було повернуто уже в початковий період української незалежності, коли стартувала декомунізація – 1993 року, що правда, без однієї букви: Радивилів. Саме цьому місту випало зіграти особливу роль у життєвій долі Дмитра, адже тут скінчився його холостяцький статус.

¹² У цьому селі народився історик, архівіст, археолог, краєзнавець О. А. Фотинський (1862 – 1931 рр.)

Родина Лисунів

Двадцятип'ятирічний Д. Лисун під час зустрічей постійно кепкував зі свого брата Миколи та друга Івана Зайця (був боярином на Івановому весіллі): мовляв, дуже зарано вони одягли ланцюги Гіменея¹³. І додавав: «А я не поспішатиму з одруженням і парубкуватиму років так до тридцяти». Але, як мовиться, в таких справах не варто зарікатися, бо холостяк, як і сапер, помиляється один раз...

Якось у місцевому будинку культури Дмитрові впала в око русокоса юна красуня, зелені очі якої променилися добром і ніжністю. Йому відразу тенькнуло в серці: адже зрозумів, що це саме та, його дівчина, на яку давно чекав. Це було кохання з першого погляду! Познайомившись із нею, дізнався, що звати її Людмила й вона після закінчення факультету іноземних мов у Івано-Франківському педінституті була направлена викладати англійську мову в одній із сільських шкіл району (с. Срібне). Людмила без зволікань відповіла йому взаємністю,

¹³ Одружилися, вступили в шлюб. За грец. міфологією Гіменей (син Діоніса й Афродіти) – покровитель подружжя й шлюбу.

бо як же в такого не закохатися: красень-богатыр, успішний інженер, та на додачу ще й спортсмен. А, головне, відчула, що за ним буде в житті, мов за кам'яною стіною, адже він надійний, як стежина до рідного дому.

Події розвивалися напрочуд швидко: невдовзі Дмитро освідчився коханій, запропонував їй свою руку й серце (і Бог з ним, із тим холостяцьким заріканням!). Аби отримати благословення небесами, побували закохані в духовній святині – Почаївській лаврі. Уже трохи більше як через місяць після знайомства молодята побралися, зігравши бучне весілля в Гірниках; ця пам'ятна життєва подія сталася 21 лютого 1981 р. Та одна незручність:

житла свого в них не було, й у найближчій перспективі не передбачалося.

Отож і довелося молодій родині скніти в незатишних найманих закутках. Згодом Людмила завагітніла їхнім первістком і, коли настали осінні холоди, Дмитро рішуче сказав: «Ідь до батьків на Кіровоградщину, там і будеш народжувати!»

Стали на весільний рушник

Щасливий день весілля

Головний інженер
райсільгоспэнерго

Людмила прибула до свого рідного села Велика Андрусівка¹⁴ Світловодського району й оселилася в батьківській оселі, а в листопаді 1981-го народила синочка, якого назвали Юрієм. Щастя в молодого подружжя вихлюпувалося через край! Та проте Дмитра дедалі більше гнітила розлука з любовою дружиною й первістком і він попри вже окреслені перспективи очолити райсільгоспэнерго, вирішив задля об'єднання родини пожертвувати цим кар'єрним сходженням. На початку жовтня написав заяву про звільнення з роботи.

Отак він також опинився у Великій Андрусівці й відразу зайнявся пошуками роботи. Попри те, що в селі було велике сільгосп підприємство й відповідні кадрові запити, Дмитра там на роботу не взяли. Очільника тамтешнього господарства дещо насторожила ініціативність, компетентність, розум і певна амбітність молодого інженера, які виявилися під час співбесіди. «Такого слід остерігатися, бо, гляди, ще буде зазіхати на моє місце», – такі думки в міру власного бачення снувалися в голові керівника, і він винайшов причину, аби відмовити Дмитру в його працевлаштуванні.

Довелося йому шукати роботу в райцентрі, бо не будеш же сидіти на шиї в теці й тестя! Зрештою, змушений був погодитися на посаду рядового електрослю-

Довелося йому шукати роботу в райцентрі, бо не будеш же сидіти на шиї в теці й тестя! Зрештою, змушений був погодитися на посаду рядового електрослю-

¹⁴ Біля села знаходиться ботанічний заказник загальнодержавного значення «Цюпина балка».

саря контрольно-вимірвальних приладів та автоматики місцевого радіозаводу із мізерною зарплатнею у 80 карбованців. Тут Дмитру випало працювати понад півтора року, при цьому перебуваючи в не вельми престижному статусі «приймака» (так у народі називають зятя, котрий мешкає в оселі тестя і тещі).

Аби хоч якось залагодити нелегкі фінансові проблеми молодій родині, Дмитро шукав додаткові джерела доходу й, зокрема, у вільний від основної роботи час в'язав віники на продаж. А ще разом із Людмилою виробував шовкопрядів для наступної реалізації замовникам. Уже пізніше хвалився, що якби не займався цими нехитрими ремеслами, не зміг би тоді придбати свого першого власного автомобіля – «Жигулі» (а він тоді коштував понад вісім тис. крб.). Якось Дмитро мав телефонну розмову зі своїми вишівськими друзями-товаришами, які кинули якір у столиці, обіймаючи непогані посади, й ті були дуже здивовані його нинішнім

У Великій Андрусівці з сином Юрою

Із дружиною та сином. 1984 р.

становищем. Як же так, той самий Лисун, який був одним із кращих студентів і подавав великі надії, вдовольнився тривіальним слюсарюванням! Дмитрові однокашники пообіцяли посприяти в пошуках роботи, яка б відповідала його кваліфікаційному рівню й життєвому потенціалу.

Невдовзі з'явилися й варіанти нового працевлаштування, серед яких він зупинив свій вибір на посаді головного інженера птахоплемрадгоспу «Подільський». Дмитро дізнався, що це потужне господарство, де утримується понад 80 тис. голів курей м'ясної породи (бройлерів), забезпечує ледь не пів України дієтичним м'ясом, яйцями й одноденними курчатами для птахогосподарств. Завдяки своєму виробничому розмаху й використанню сучасних технологій радгосп має мільйонні прибутки й розгалужену соціальну інфраструктуру. Що ж, чом і не попрацювати у такому відомому господарстві?

У Подільському (колись село іменувалося Моцоківкою, тут у юному віці проводив свої вакації у своєї рідної тітки, місцевої поміщиці Моцокової в майбутньому відомий актор і співак Олександр Вертинський), що знаходиться в Золотоніському районі на Черкащині, молодого інженера привітно зустрів директор радгоспу Василь Михайлович Хмеленко. Після співбесіди він показав Дмитру господарство й безпосередньо на виробничих об'єктах окреслив коло його обов'язків та найближчих завдань. «Виділяємо тобі трикімнатну квартиру, так що можеш перевозити в Подільське й свою родину!» – цим завершив розмову директор.

Так у далекому-близькому 1983-му родина Лисунів стала мешкати в Подільському. Дмитро з раннього ранку і до пізнього вечора пропадав на птахофермі, адже там був непочатий край роботи.

Разом зі своєю чималенькою, в кілька десятків осіб, командою інженерів, енергетиків, механіків, механізаторів він налагоджував роботу техніки та механізмів, забезпечував перебіг функціонування електромережі. Молодий очільник інженерної служби відразу викликав повагу подільців: працелюбний,

Із племінницею Танею

творчий, справедливий, умілий організатор, невсипущий генератор нових технічних ідей і рішень. Його безпосередніми помічниками стали ентузіасти своєї справи, зокрема, старший інженер з птахівництва Іван Юхимович Марійчук, головний енергетик Володимир Федорович Комар, інженер-теплотехнік Анатолій Дмитрович Кобзар, інженер-сантехнік Володимир Лапін та ін.

Ні для кого в Подільському не стало несподіванкою, коли головного інженера було обрано звільненим секретарем радгоспної парторганізації. А це вже був новий, суттєво вищий рівень довіри й відповідальності: у полі зору Дмитра опинилися всі без винятку працівники радгоспу та їхні родини. За узвичаєною тоді традицією він по суті став ще й заступником директора господарства, тому клопотів у нього побільшало на порядок! А ще упродовж чималого часового відтинку довелося йому бути наставником нового головного інженера радгоспу – Анатолія Івановича Паші. До речі, співпрацювати Дмитрові Олександровичу довелося уже з новим очільником господарства: ним після відїзду з села В. М. Хмеленка став знаний фахівець племінної й ветеринарної справи Юрій Андрійович Гвоздецький.

Молодий партійний секретар зворушливо опікувався й соціальною сферою села: контролював, як здійснюється підвезення учнів у школи сусідніх Ковтунів, Драбівців, Антипівки (на той час власної школи в Подільському ще не було), був співорганізатором масових заходів у будинку культури, навідувався до місцевого фельдшерсько-акушерського пункту, цікавився роботою поштамту. Працівники усіх цих сільських гуманітарних об'єктів постійно відчували реальну допомогу з боку Дмитра Олександровича, дослухалися до його мудрих порад.

У районі вже давно стежили за багатогранною діяльністю Д. Лисуна й дедалі більше переконувалися в його великому організаторському потенціалі й очевидній

кар'єрній перспективності. Зрештою, тодішня очільниця району Герой Соціалістичної Праці Катерина Олексіївна Полатайло¹⁵ запросила Дмитра обійняти посаду інструктора оргвідділу райкому партії, і він після деяких роздумів пристав на цю пропозицію.

Потягнулися одноманітні райкомівські дні: апаратні наради, збори, пленуми, активи, комісії. А ще – папери, папери, які своїм безкінечним потоком наповнювали всі Дмитрові дні, а часом і ночі. Перегодом щось почало муляти в серці й підказувало: «Ой, не твоє це, Дмитре, не твоє». Від цієї сірої бюрократичної рутини рятувався хіба що під час відряджень до сіл району, де була можливість побувати на полі чи на фермі, погомоніти з простими трудівниками.

Утім це його перше «пришестя» у владно-районні структури виявилось дуже закоротким: тривало менше року. «Райкомівський» досвід знадобиться пізніше в

У колі колег. Золотоноша, 1985 р.

¹⁵ К. О. Полатайло (1940–1986 рр.) – знаний організатор аграрного виробництва, депутат Верховної Ради СРСР 8–10-го скликань. Золотоніський райком КПУ очолювала в 1981–1986 рр.

З Катериною Полатайло

управлінській діяльності Д. Лисуна, надто в царинах роботи з документами, комунікації з підлеглими та владцями, налагодження ділових зв'язків тощо. До речі, Дмитрова робота в райкомі виявилася синхронною в часі зі стартовим періодом діяльності генсека-реформатора, архітектора «перебудови» М. С. Горбачова.

Восени 1985 р. «перша» запросила Д. Лисуна зайти до неї в кабінет для розмови. Людина з відкритим забралом, Катерина Олексіївна відразу виклала суть справи: «Бачу, як тобі вже затісно в райкомівському кабінеті, і як ти скучив за живою справою. Є можливість спробувати свої сили як самостійному керманичу. Будемо рекомендувати тебе на голову правління колгоспу ім. 50-річчя Жовтня в село Плешкані». І додала: «Не буду приховувати: справи в цьому господарстві останніми роками кепські, на тебе ж покладаємо великі надії. І ще одне. Житла там ніякого немає, тому, поки збудується, поїздиш із Подільського, тобі ж не звикати».

І СТАЛИ РІДНИМИ ПЛЕШКАНІ

Кожна людина народжується
для якоїсь справи.
Кожний, хто ходить на землі має
свої обов'язки у житті.
Е. Хемінгуей

Із першого знайомства село Плешкані, яке через суттєву віддаленість від райцентру вважалося одним із закутків Золотоніщини, справило на Дмитра гнітюче враження, і все в ньому здавалося чужим. Утім, згодом він знайшов деякі аналогії з рідними Гірниками й на серці потеплішало. Така ж погорблена місцина, неподалік – гора Стінка, і сосновий бір, і схожа на Ікву тихоплинна річечка Супій. А ще побачив багато акацій у селі і, як пасічницький нащадок, подумки промовив: «Та це ж чудові медоноси!» А потім пожартував уголос: «Село зветься Плешкані («плеш» – лисина), а я ж таки Лисун!»

Дорога на Плешкані

...У холодний сільський клуб на колгоспні збори морозного січневого дня 1986-го набилося стільки людей, що голці ніде було де впасти. Вже прокотилася селом звістка, кого планує район на плешканівського голову «ставити». «Оце тобі, наче з неба впав! Для чого нам цей «західняк», хіба своїх не знайдемо?», – не приховували свого невдоволення колгоспні ветерани. «Так свої й довели колгосп до ручки, то може хоч цей молодик виведе нас у люди?» – заперечували їм молодші колгоспники. Утім, кредит довіри Дмитру було виявлено більшістю на зборах, і він у віці 30 років звалив на свої плечі нелегку ношу очільника аграрного аутсайдера району.

Усвідомлюючи високий рівень відповідальності на керівній посаді та необхідність вдосконалення своїх знань із аграрного виробництва й менеджменту, Дмитро Олек-

сандрович у листопаді – грудні 1986 р. закінчив курси голів колгоспів на факультеті підвищення кваліфікації Уманського сільгоспінституту. До речі, там навчався і жив у одній кімнаті гуртожитку разом із молодими колгоспними головами, в майбутньому відомими на Золотоніщині аграріями Анатолієм Васильовичем Марченком (нині є очільником СТОВ «Чапаєвське») та Володимиром Васильовичем Ревою (головував у с. Скороківці). Молоді люди жадібно поглинали новітню інформацію з розвитку агропромислового комплексу, гаряче дискутували навколо питань про перспективи

МІНІСТЕРСТВО СЕЛЬСЬКОГО ХОЗЯЙСТВА СРСР	
Завісний	Тип: <i>Лисун</i>
Селисько-сільсько-госпінституту	<i>Чапарію Васильовичу</i>
СВИДЕТЕЛЬСТВО	
Выдано тов. <i>Лисуну</i>	исполнил учебный план и защитил...
<i>Чапарію Васильовичу</i>	выпускную работу на тему: <i>«Организація управління пр-ва сел-хвостів»</i>
в том, что он <i>20 лет</i> по <i>30 лет</i> 1956 г.	<i>«Метод. эк. ...»</i>
обучался на факультете повышения	<i>«Метод. эк. ...»</i>
квалификации по специальности	<i>«Метод. эк. ...»</i>
<i>Аграрийский</i>	с оценкой <i>5 (хорошо)</i>
<i>Колесов</i>	с оценкой <i>5 (хорошо)</i>
	Ректор: <i>[Signature]</i>
	Проректор по повышению квалификации: <i>[Signature]</i>
	Секретарь: <i>[Signature]</i>
	Регистрационный № <i>126</i>
	<i>20.04.86</i> 1986 г.
	<i>Чл. 41 В</i>

українського села в нових умовах, ділилися своїми власними планами...

З розповідей старожилів села Дмитро дізнався, що Плешкані – золотоніський «край світу» – мало вже понад 300-річну історію, що сягала своїм корінням у славне козацьке минуле. У саме серце вразила його сумна статистика голодоморних 1932–1933-го: тоді обірвалося життя кожного третього плешканівчанина. Почув і про хороброго воїна Другої світової Г. П. Харченка, відзначеного чотирма орденами, в тому числі й найвищим. А ще порадив за славні трудові традиції: уродженець села І. П. Авраменко був успішним директором Гельмязівської МТС, депутатом Верховної Ради СРСР 1-го скликання, а брати-трактористи Іван та Василь Киви ще в довоєнні роки були нагороджені орденами Леніна. Той же Василь Кузьмович Кива, як знатний комбайнер, у 1966 р. був удостоєний звання Героя Соціалістичної Праці. Ще й у 1970-х господарство було успішним, а близько десятка його працівників стали орденоносцями.

«І куди ж воно те все поділося?», – запитально розмірковував Дмитро Олександрович, знайомлячись із вельми сумною статистикою результатів плешканівського господарювання в останні роки. «Щось у нас пішло не так, сором, та й годі! Може тобі вдасться вивести колгосп на нові рубежі...» – журливо промовляв колгоспний екс-голова Микола Григорович Даценко, передаючи справи своєму наступникові.

Розбирався із колгоспними документами в імпровізованій конторі, котра знаходилася в обшарпаних приміщеннях другого поверху сільського будинку культури. Чим глибше молодий голова вникав у сутність місцевих виробничих справ, тим більше усвідомлював усю масштабність занепаду господарства.

Узяти хоча б загальні підсумки господарювання. У 1985 р. з восьми основних економічних показників колгосп виконав лишень план з виробництва та продажу

На плешканівському полі

цукрового буряка. На загал, за роки XI п'ятирічки (1981–1985 рр.) плешканівський колгосп ім. 50-річчя Жовтня недодав державі 2147 т зерна, 251 т соняшника, 254 т овочів, 329 т картоплі, 29 т. молока. Дмитра Олександровича вразила й низька врожайність полів та нікудишня продуктивність громадського стада. Зокрема, показник врожайності зернових культур упав до 27,4 ц з гектара, надій на фуражну корову становив менше 2800 кг (набагато нижче середньорайонного), а від частини дійного стада взагалі отримували «козині» надої. Жирність молока ледь сягала 3,6 %. Мізерними були й природи живої маси молодняка ВРХ та свиней (на відгодівлі), падала яйценосність курей. Із року в рік зменшувалося загальне поголів'я колгоспної живності. Вражаючими були показники безповоротних втрат у тваринництві: лише за 7 місяців 1986 р. через українські незадовільні умови утримання загинуло 24 голови ВРХ, 13 голів свиней і 1641 – молодняка птиці. Загинуло й

кілька сот бджолосімей колгоспної пасіки. Всі ці втрати вилилися у кругленьку річну суму фінансових збитків: понад 10 тис. крб. (вартість 2-х, тоді модних, автомобілів «Жигулі»).

Аж тут головний ветлікар Олександр Григорович Біда та головний зоотехнік Лідія Михайлівна Семенець ошелешили молодого голову ще однією поганою новиною: «Більшість дійного стада вражена лейкозом і туберкульозом. Таких корів треба негайно вилучати й вивозити!». «Що ж, нічого не вдієш, так і зробимо», – відповів їм украй засмучений керівник.

І покотилося Плешканями: «Бачте, із чого починає – ферму знищує! Оце знайшовся «господар» на нашу голову!» Відреагувала на цю плешканівську подію й головна українська газета для селян «Сільські вісті», опублікувавши на своїх шпальтах критичну статтю «Як розвалюють колгоспи?». Основною мішенню саркастичної критики, звісно, став плешканівський голова.

Головний бухгалтер Григорій Іванович Подобний доповів новообраному голові про катастрофічний фінансовий стан господарства: борги тоді сягнули сотні тисяч. Невтішну інформацію було надано й головним економістом господарства Настею Іванівною Лукашевич: собівартість продукції дуже висока, а відтак рентабельність усіх галузей мала украй низький рівень показників. Для прикладу, тільки у свинарстві це спричинило річні перевитрати в сумі понад 61 тис. крб.! Усе це переконливо засвідчувало як погану організацію праці в господарстві, так і відсутність належного економічного аналізу.

Давно вже в колгоспі не оновлювався й машинно-тракторний парк, який складався з малосильних і застарілих тракторів «Т-40» («сорокан»), «ДТ-75», комбайнів «СК-4» і «Нива», автомобілів «ГАЗ-51», «ЗІЛ-130». Не витримували ніякої критики й причіпні знаряддя, на примітивному рівні знаходилася ремонтна справа.

Трудомісткі процеси у тваринництві ще чекали на їхню механізацію, як і земля на вищий рівень агротехніки. З сумом споглядав Дмитро Олександрович і на незатишні й брудні тваринницькі приміщення, неогороджені ферми, забур'янені поля. Головні спеціалісти доповідали голові й про низький рівень дисципліни, доволі часті випадки пияцтва на робочому місці, постійні крадіжки колгоспного майна. Словом, куди не кинь, всюди клин!

Дошкуляла й побутова невлаштованість, адже житла таки не було й доводилося Д. Лисуну щодня ні світ-ні-зоря добиратися на своїй власній «п'ятірці»¹⁶ (вона прослужили Лисунам аж 18 років!) чи на вже на бувалому в бувальцях колгоспному УАЗі з неблизького Подільського до Плешканів, аби встигнути на вранішнє доїння, а потім проводити наряд зі спеціалістами й до пізньої ночі гасати полями, тракторними станами та фермами.

Попри нелегку життєво-виробничу ситуацію Дмитро й гадки не мав здаватися, бо був не з легкодухих. Діяв за принципом: «Не ховатися від проблем, а оперативно їх вирішувати!» Підтримку отримав і від рідних, зокрема, мама Ніна написала тоді зворушливого листа, який завершувався словами: «Тримайся, синку! Йди своєю дорогою, не зважай ні на кого, роби, що задумав».

З чого почати? Ця думка свердлила мозок плешканівського голови, не даючи спокою ні вдень, ні вночі. Де шукати вихід зі стану перманентної кризи, в яку втрапило господарство? При цьому треба було враховувати, що всі ланки багатогранного аграрного виробництва взаємопов'язані й навряд чи можна якійсь із них приділити меншу увагу.

Усе ж найперше Д. Лисун зайнявся відновленням поголів'я великої рогатої худоби та свиней, адже знав, що саме ферми забезпечить т. з. «ліквідну» продукцію як

¹⁶ Автомобіль ВАЗ-2105 («Жигулі»).

фінансову основу розвитку, і що тваринництво стане рятівником господарства й економічним стабілізатором. Інженер за освітою, Дмитро Олександрович усвідомлював прогалини у своїх знаннях і досвіді в галузі тваринництва, а тому засів за книги, об'їздив передові господарства району, постійно дослухався до порад та консультацій фахівців управління сільського господарства. Його найпершим радником став Ю. А. Гвоздецький, з яким заприятелював ще з Подільського.

Знаходив час молодий голова, аби інколи навідуватися до с. Піщаного. Там знаходилося одне із найуспішніших господарств Златокраю – радгосп «Маяк» на чолі з Миколою Семеновичем Васильченком, в майбутньому – Героєм України. У Піщаному було напрацьовано передовий досвід організації тваринництва, зокрема, – створення належної кормової бази задля підвищення продуктивності стада.

Вивчаючи досвід піщанців, Д. Лисун заявив своїм колгоспникам: «Ми нічим не гірші від них! Я впевнений, що ми досягнемо ще вищого рівня показників, дайте тільки час!» Разом із фахівцями він зосередився на відновленні дійного стада. У руслі модної тоді тенденції, спрямованої на «голштинізацію» поголів'я, Дмитро Олександрович розпорядився щодо придбання корів голштино-фризької породи¹⁷. Адже на відміну від сментальської (м'ясо-молочна порода) вона характеризувалася куди більшою продуктивністю й була більше пристосована до умов машинного доїння. А Дмитро Лисун відразу визначив як одне з головних завдань перехід від ручного до машинного способу відбору молока та підвищення його якості.

Дмитро Олександрович часто повторював засвоєну ще з юних літ формулу: «Молоко – в корови на язиці», й доручив агроному з кормовиробництва М. Г. Даценку

¹⁷ Порода великої рогатої худоби молочного напрямку й високої продуктивності. Є найпоширенішою в Канаді й США.

(колишньому голові) виробити конкретні заходи з поліпшення цієї життєво важливої справи. А ще поставив вимогу піднесення на вищий рівень селекційної справи. Цією багато в чому визначальною ділянкою роботи тоді опікувалася доволі досвідчений технік штучного осіменіння Віра Олексіївна Лукашевич.

Задля якнайшвидшого формування продуктивного дійного й м'ясного стада господарство тісно співпрацювало з Черкаським виробничо-науковим об'єднанням з племінної справи й прогресивних технологій у тваринництві; саме звідти надходив біоматеріал для штучного осіменіння корів. Принагідно зазначимо, що цю структуру очолював знаний вчений-аграрник, доктор сільгоспнаук, в майбутньому – академік Української академії аграрних наук і її віце-президент Михайло Іванович Башенко.

Упроваджуючи досвід піщанців та чапаєвчан щодо розширення кормової бази, Дмитро Олександрович дав доручення головному агроному Івану Петровичу Єщенку включити до посівного клину й таку дещо екзотичну (як на ті часи) технічну культуру, якою була соя¹⁸. «Це унікальна бобова культура, що містить багато білка. За океаном її вже давно використовують у раціоні і мають завдяки цьому великі надой якісного молока й рекордні прирощення ваги тварин. То чому б і нам не спробувати?», – переконував фахівців голова.

Утім, цей перший млинець виявився гливким, бо через брак досвіду вирощування цієї примхливої культури, спочатку майже весь врожай сої залишився в полі через осипання. Та це аж ніяк не похитнуло віру Д. Лисуна в перспективність цього цінного корму й час показав правильність його рішення.

З ініціативи голови в посівному клині господарства з часом поважне місце зайняла й така цінна кормова

¹⁸ Однорічна трав'яниста культурна рослина родини бобових, схожа зовні на горох.

культура, як озимий ріпак. Ця однорічна рослина довгого дня, холодостійка й достатньо пристосована до кліматичних умов помірної зони, забезпечувала багатим на протеїн та жирні кислоти кормом велику рогату худобу. З'явилися й посіви кормової капусти та олійної редьки.

У результаті таких заходів у плешканівському господарстві вдалося сформувавши науково- й економічно обгрунтований тваринницький раціон, достатньо повноцінний за вмістом протеїну, білка, мінеральних та біологічно стимулюючих речовин, вітамінів тощо.

Утім далеко не все у тваринництві відразу складалося так, як задумалося. Через деякий час, особливо в 90-х, різко впали ціни на молоко і м'ясо, тому їхня реалізація не покривала затрат. Це спричинило згортання тваринницької галузі в багатьох господарствах, різке скорочення поголів'я тварин. На противагу цим деструктивним процесам у Плешканях, навпаки, семимильними кроками розширювали дійне й м'ясне стадо. «Це інвестиції в наше майбутнє! Криза збуту – то тимчасове явище, молоко й м'ясо з часом будуть у ціні», – стверджував Дмитро Олександрович, і він виявився правим.

Плешканівський голова був впевнений і в доцільності збільшення площ під цукровим буряком, удосконалення технологій його вирощування. З цього приводу він наголошував, що «головною ланкою нелегкого бурякового ланцюгу є впровадження індустріальної технології. Доки сапа залишатиметься основною у формуванні посівів, доти стримуватиметься зростання врожайності та рівня показників цукристості». Це питання з об'єктивних причин було вирішено не відразу, й цей трудомісткий процес забезпечували невтомні руки жіночок із ланок Ольги Филімонівни та Ніни Василівни Семенців, Марії Федорівни Малюченко¹⁹ та ін.

¹⁹ Нагороджена орденом «Знак Пошани».

Як хлібороба з діда-прадіда, Дмитра Олександровича постійно турбувала проблема підвищення родючості ґрунтів, вирішення якої пролягало не лише через правильну сівозміну, а й через їхнє щедre удобрення. Він часто повторював народну мудрість: «Пісна земля не вродить, бо сама їсти просить!» Голова віддавав перевагу органічним добривам і відразу поставив завдання поетапного збільшення норми їхнього внесення на гектар ріллі. Тоді як у 1985 р. цей показник становив всього 10 т, то вже на 1987 р. його вдалося збільшити до 15 т, 1990 р. – 17 т., 1994 р. – близько 20 т. У господарстві збільшувалася заготівля компостів і торфосуміші для їхнього наступного внесення у ґрунт. Плешканівський керівник розпочав і безпощадну боротьбу із нецільовим чи негосподарським використанням наявного земельного фонду.

Тим часом, діючи за принципом «куди голка, туди й нитка», в Плешкані перебралася й Людмила з трирічним сином Юрою. Оселилися у одному із незатишних і холодних приміщень при сільському фельдшерсько-

На святі першого дзвінка, 1987 р.

акушерському пункті. Невдовзі у подружжя народився ще один син, якого було названо в честь прадіда Антоном. Ця пам'ятна родинна подія сталася у квітні 1987 р., а незабаром Лисуни переїхали у новозбудований власний будинок (він нічим не виділявся з-поміж інших!), який на відміну від їхніх попередніх помешкань був теплим і затишним. «Як мало треба людині для щастя!», – частенько тоді прорікав Дмитро Олександрович, насолоджуючись цим комфортом у куці години домашнього відпочинку.

Принагідно зазначимо, що з отриманням Лисунами власного обійстя, на ньому відразу замукало, захрюкало й закудкудахало. «Ми ж бо в селі живемо й виділятися з-поміж інших його жителів не будемо! Як не важко, а живність будемо тримати, адже це неабиякий додаток до нашого столу, та й до родинного гаманця...» – говорив Людмилі Дмитро Олександрович. Здійснив він і свою давню мрію: закупив кілька бджолосімей та завів власну пасіку.

Зважаючи на украй низький рівень дисципліни в господарстві, Дмитро Олександрович взявся залагоджувати цю проблему, нерідко застосовуючи доволі нестандартні ходи в стосунках з підлеглими. Якось агроном йому повідомив, що механізатори під час посівної дозволяють собі, м'яко кажучи, дуже ощадливий режим роботи. Дійсно, приїхавши на поле, він побачив, що техніка благополучно стоїть, а трактористи зайняті ... грою в карти. «Що, хлопці, баглаї напали?» – звернувся до них голова. «Оце нам перепаде на горіхи!» – подумали. А Дмитро Олександрович несподівано додав: «Ну, раз так, то й мені здавайте, подивлюся, які ви в картах, раз працювати не хочете!»

Утім, після кількох картярських партій за участю голови хлопці зняковіли і вже готові були нарешті приступити до роботи. А Д. Лисун, усміхнувшись у вуса, мовив: «Та чого там, можемо продовжувати. Мені то

Лисуни в родинному колі. 1988 р.

нікуди поспішати, зарплата все одно капає! Правда, у вас вона залежить від виробітку...» Для механізаторів це був справжній урок від Лисуна й більше нічого подібного з їхнього боку не повторювалося.

На загал зазначимо, що Дмитро Олександрович мав гостре око й був дуже суворим і часом навіть жорстким керівником, який не давав спуску нікому. Від перших днів свого головування в Плешканях він став «грозою» для тамтешніх ледарів-нехлюїв, п'яниць і крадіїв колективних надбань.

РОЗКРИЛЛЯ

Лови летючу мить життя!

О. Олесь

Принциповий і прискіпливо вимогливий до своїх працівників, Дмитро Олександрович поряд з цим був відкритим для спілкування й завжди готовим допомогти простому трудівникові у вирішенні його особистих проблем, розділити радість чи зарадити горю. У гарячу хліборобську пору, під час посівної чи збору врожаю, голова звертався до механізаторів з уклінним проханням попрацювати від «зорі до зорі», бо один такий день «рік годує». При цьому всі учасники цих надурочних трудових зусиль знали, що на них по тому чекають щедрі додаткові виплати й відгули. А ще в такі доленосні дні сам Д. Лисун перевдягався в комбінезон і вдень та вночі був поруч зі трактористами й комбайнерами, часом особисто сідаючи за штурвал сталевих коней.

До честі Д. Лисуна, він завдяки постійному навчанню й удосконаленню своєї водійської майстерності, мав посвідчення водія з усіма п'ятьма категоріями (А, В, С, Д, Е – від мотоцикла до автобуса й тягача). А ще закінчив відповідні курси й опанував управління вантажопідйомною технікою.

На початку головування Дмитра Олександровича

ще доволі помітне місце в господарстві займало живе тягло, й на загал утримувалося понад 40 коней. У міру механізації трудомістких процесів у рослинництві й тваринництві конепоголів'я через їхню незатребуваність зменшилося до десятка голів.

Молодий керівник усвідомлював, що успіх господарювання залежить значною мірою від максимального врахування дії економічних законів. Саме тому ініціював відновлення систематичної роботи та очолив колгоспне бюро економічного аналізу, куди входили усі провідні спеціалісти господарства. Потекстовий перегляд протоколів його засідань переконливо доводить, що в Плешканях серйозно й неформально ставилися до організації цієї справи. Ухвалені рішення відзначалися чіткістю й виваженістю рекомендацій щодо поліпшення економічного стану господарства.

Однією із найголовніших господарських магістралей молодий очільник визначив увімкнення на повну потужність механізму матеріального стимулювання праці. «Маємо діяти за принципом: краще працюєш – більше отримуєш!» – не стомлювався повторювати він. Відтак, було поставлено завдання негайного переходу на чекову систему розрахунків з визначенням коефіцієнту трудової участі працівників (КТУ), а вже від січня 1987 р. – впровадження колективного (бригадного) підряду. Це означало переведення підрозділів на повний госпрозрахунок (самоокупність), що змушувало трудові колективи як до ощадливого використання засобів виробництва, так і до продуктивнішої праці. Згодом було впроваджено й цехову систему управління: багатогалузеве сільгоспвиробництво почало базуватися на роботі цехів рослинництва, тваринництва, механізації, будівництва тощо. Кожний головний спеціаліст мав у своєму розпорядженні т. з. «талони якості», які вони вручали працівникам за результатами їхньої роботи

(залежно від ситуації здійснювалося їхнє преміювання чи, навпаки, накладалися стягнення).

Переймався голова й питаннями будівництва, а для цього забезпечив кадрове оновлення та зміцнення матеріально-технічної бази місцевої будівельної бригади. Він відразу поставив будівельникам масштабні завдання, серед яких: завершення будівництва силосних споруд, капітальний ремонт фермівських приміщень та монтаж огорожі, облаштування літніх таборів для худоби, установка гранулятора трав'яного борошна, спорудження господарським способом десяти житлових будинків, настилення асфальтного покриття на сільських дорогах...

Дмитро Олександрович мав унікальну здатність знаходити оригінальні способи залагоджування господарських проблем. Для прикладу: у другій половині 1990-х років дошкуляли мало чи не щоденні «віялові» відімкнення електропостачання, що спричиняло серйозну аритмію в діяльності господарств. Зокрема, у тваринництві це паралізувало процеси підготовки кормів, унеможливило механічне доїння корів тощо. Тоді плешканівський голова звернувся за допомогою до свого вишівського товариша В. В. Козирського і за його сприяння придбав потужного генератора для автономного виробництва електричного струму. Завдяки цьому господарство вже було незалежним від примх графіка централізованого енергопостачання. «З'явилася проблема – розв'язуй її негайно, не відкладай це на потім!», – таким було одне із правил господарської філософії Дмитра Лисуна. А плешканівчани стали про нього казати так: «Цей, що потрібно, й з-під землі дістане! В кашу кипить, аби справи в господарстві пішли на краще».

Уже в перші роки управлінської каденції Д. Лисуна з'явилися перші, хай і скромні, успіхи. Так, у 1986 р. вперше за всю історію господарства було нарешті здолано тритисячний рубіж надоїв молока на фуражну

корову, а через деякий час цей показник сягнув уже за 3,6 тис. кг (при цьому жирність становила 3,8%). Неухильно зростали добові прирости живої маси молодняка ВРХ та свинопоголів'я, яйценосність курей.

Завдяки ефективним заходам із підвищення родючості ґрунтів значно збільшилася врожайність зернових (скажімо, в 1993 їхня врожайність на круг становила 54 ц/га) та технічних культур, овочів. На загаль за підсумками 1991 р. господарство з восьми обов'язкових економічних показників виконало 6, тоді як у середньому по району з десяти таких показників було виконано лише один (!)

Досить довго в господарстві не ладилося з бджільництвом: то бджолосім'ї гинули, то меду викачували, мов кіт наплакав. Для Дмитра Олександричича, як онука пасічника й особисто причетного до цієї справи це буквально зачіпало за живе. Він розумів, що причиною такого становища є «людський чинник» і наполегливо шукав підходящу кандидатуру на цю

Тарасовій горі з родиною. 1990 р.

На пасіці

відповідальну роботу. І це йому таки вдалося! Новим пасічником став Євген Вільгельмович Єнжевський, як цілком правильно здогадався читач, етнічний поляк, та ще й «уродзюнный» шляхтич (фронтовик, який визволяв Придніпров'я й за рекомендацією фронтового друга після війни осів у наших краях, згодом покохав безпальчівську дівчину Олю, котра й стала для нього «половинкою»). Відтоді проблем із колгоспною пасікою не виникало, вона стала зразковим виробничим осередком і приносила в колективну казну неабиякі доходи. А сам Дмитро Олександрович полюбляв відпочивати душею на пасіці, де ще й міг у спілкуванні з надиво ерудованим Єнжевським набиратися чергових порцій життєвої мудрості.

Як і передбачав Дмитро Олександрович, такі виробничі успіхи створили надійну основу для підвищення рентабельності, а відтак і фінансового оздоровлення господарства. Уже за підсумками першого року головування Д. Лисуна господарством було отримано чис-

того прибутку в сумі 261 тис. крб., що на 40% перевищувало рівень цього показника в 1985 р. Загальна рентабельність господарства на 1990 р. становила 57,4% (проти 21% в 1986 р.), наступного року вона вже сягнула майже 90%, а чистий прибуток вже набагато перевершив два млн крб. Отже, поставлене Д. Лисуном на початку своєї управлінської каденції в Плешканях амбітне завдання щодо набуття статусу «господарства-мільйонера», було виконано у рекордно стислі строки.

Не утримаюсь від приведення ще однієї, на перший погляд шокуючої цифри чистого доходу сільгоспприємства за 1993 р.: 1 млрд 414 млн крб.

То що, плешканівське господарство стало «мільярдером»? Воно то так, якщо враховувати суто абсолютні виміри, але ж слід мати на увазі, що ця сума виражена у знецінених купонокарбованцях за рівня інфляції близько 10000% (!) і цінах у мільйонних цифрах (наприклад, літр 76-го бензину коштував 100 тис., костюм чоловічий – 10 млн, а за телевизор треба було викласти 45 млн крб.! І це за середнього заробітку 8 млн) Але навіть якщо й викреслити п'ять нулів із суми плешканівського доходу, то все одно цифра залишається доволі переконливою.

Досягнуте неочікувано швидко фінансове благополуччя господарство уможливило суттєве підвищення винагороди за працю трудівникам ланів і ферм Плешканів, придбання нової техніки (автомобілів «КАМАЗ», тракторів К-700, комбайнів «Колос»), будівництво ви-

У Франції з М. С. Васильченком

З В. В. Кулінічем на німецькому підприємстві

робничих приміщень та об'єктів соціальної інфраструктури. Стали надбанням історії й борги сільгоспідприємства. У непротих 1990-х плешканівське господарство стало одним із небагатьох у районі, де своєчасно, в повному обсязі й переважно в грошовій формі виплачувалася заробітна плата.

Уже тоді Дмитро Олександрович усвідомлював значення напрацьованого в Європі досвіду аграрного виробництва. Задля його вивчення він побував на кращих сільгоспідприємствах Німеччини, Франції, відвідував міжнародні виставки.

Д. О. Лисун вдавався й до певних кадрових ротацій: адже частина спеціалістів досягали пенсійного віку, а окремі з них відставали від викликів швидкоплинного часу. Зокрема, зоотехнічну службу очолив досить фаховий і відповідальний Іван Іванович Лукашевич, головним агрономом став Володимир Анатолійович Степанець, головним ветлікарем – Іван Миколайович

На виставці в Ганновері

Федоряка, зоотехніком-селекціонером – Віра Олексіївна Лукашевич, головним інженером – Валерій Федорович Міхов, головним бухгалтером – Людмила Володимирівна Черниш. Сільським будівництвом став опікуватися досвідчений інженер-будівельник з послужним списком у кілька десятків споруджених ним об'єктів Василь Федорович Малимон. А тракторну бригаду очолював досвідчений і добросовісний Іван Васильович Денисенко²⁰. Відтак, на початок 90-х років Дмитро Олександрович сформував свою команду однодумців і відданих справі фахівців.

Збулася й давня мрія колгоспного голови: в 1993 р. було нарешті відкрито нове приміщення контори господарства й відтак усі управлінські служби опинилися в комфортних умовах. Та, мабуть, найголовніше полягало

У Німеччині

²⁰ Нагороджений орденами Леніна й Трудового Червоного Прапора.

Наприкінці 1990-х р.

в тому, що управлінський «офіс» був максимально наближений до виробничих об'єктів, бо позаду знаходився машинно-тракторний стан, а навпроти – приміщення тваринницької ферми. Та й до полів було рукою подати.

А неподалік колгоспної контори з'явилася ще одна гордість господарства – колгоспна їдальня, оснащена за останнім словом громадського харчування. Тут можна було смачно пообідати гарячими стравами на вибір, а в період посівної чи збиральної кампанії звідси у спеціальних термосах доставлялися комплексні обіди безпосередньо на польові стани.

Плешканівський очільник усе робив задля поліпшення якості життя своїх працівників та їхніх родин. Коштом господарства село одним із найперших у районі було газифіковано й у кожному оселю наприкінці 1990-х прийшло голубе паливо. Сільські вулиці отримали асфальтобетонне покриття чи було проведено їхній благоустрій. Сільгосп підприємство профінансувало й капітальний ремонт приміщень дошкільної установи та школи, будинку культури, вузла зв'язку.

Д. О. Лисун започаткував традицію проведення велелюдних «корпоративів» з нагоди «обжинок», дня працівників сільського господарства чи усяляких інших свят. При цьому ці застілля мали відкритий характер і відбувалися не лише за участю головних спеціалістів (як це зазвичай було досі), але й десятків рядових працівників. Душею цих зібрань був легкий на слово Дмитро Олександрович, котрий наліво й направо сипав дотепами й

усілякими бувальщинами, заводив українських пісень. А їх він знав безліч: від початку й до кінця, і неодмінно дорікав тим, хто позабував материнські пісні.

Тим часом і в Дмитрової «половинки» відбулися певні кар'єрні зміни. Якось Людмила Іванівна, яка вже кілька років обіймала посаду заступника директора місцевої школи, повідомила чоловікові таке: «Щойно телефонував завідувач райвідділу освіти Володимир Федорович Клименко й запропонував мені очолити Плешканівську школу. Яка твоя думка щодо цього?» «Та навіть і не сумнівайся, приставай на цю пропозицію. Ти в мене розумниця, та й авторитарні здібності маєш, а, головне, користуєшся неабияким авторитетом серед вчителів, учнів та їхніх батьків. Допомогу з боку господарства школі, як це було й досі – гарантую», – відказав Дмитро Олександрович. І, як завжди, жартівливо додав: «Два провідних керівники під одним родинним дахом – це круто!»

Із синами й дружиною на шкільному випуску

Уже в ранзі директорки школи Людмила Іванівна якось завела розмову з чоловіком про те, що, мовляв, шкільне приміщення вже не відповідає сучасним вимогам. На це Дмитро Олександрович відповів, що господарство має кошти й готове профінансувати це будівництво (за усталеною тоді практикою держава повертала кошти, затрачені сільгосппідприємствами на зведення об'єктів соціальної інфраструктури). І додав: «Це має бути школа майбутнього, з максимальним комфортом для тих, хто навчається й навчає. Юні плешканівчани заслуговують не на гірші, а може ще й кращі умови, як вони створені в Сахнівській²¹ чи хоча б Чапаєвській²² школі!»

Після погодження цієї ідеї з тодішнім районним очільником Віктором Васильовичем Павліченком, Д. О. Лисун відразу ж узяв під свою опіку освітянську новобудову. Саме він обрав проект шкільного комплексу із просторими класами, лабораторіями, актовим і спортивним залом, басейном, навчальною теплицею. Уже на початок 1990-х Гельмязівським ПМК (начальник – Олександр Олександрович Курбет) за участю плешканівської будбригади було зведено двохповерхове приміщення школи на 250 учнівських місць й розпочато опоряджувальні роботи. Однак із втратою перспективи повернення коштів державою будову довелося законсервувати.

«Лише на добрі тримаються великі справи й добро завжди рано чи пізно перемаже зло!» – саме на таких переконаннях трималася вибудувана роками управлінська архітектура Д. Лисуна. Послідовно вимогливий до

²¹ Мова йде про авторську школу Народного вчителя О. А. Захаренка (с. Сахнівка Корсунь-Шевченківського району), яка відзначалася зразковою навчально-матеріальною базою і де було напрацьовано досвід загальнонаціонального значення.

²² Чапаєвська школа (її директором був автор цієї книги) поряд зі старим мала й новозбудований корпус із сучасними навчальними кабінетами, актовим залом, чудовим харчоблоком. У цьому закладі було два спортзали, стадіон, потужні навчальні майстерні, теплиця, власний дендропарк, народний музей тощо.

своїх працівників, він водночас постійно випромінював велику доброту, турботу про ближнього.

Дмитро Олександрович дуже зворушливо опікувався побутовими проблемами ветеранів праці. З його ініціативи відбувалися систематичні обстеження побутових умов, вивчення їхніх запитів. Коштом господарства старенькі забезпечувалися продуктами харчування, паливом. У полі особливої уваги керівника знаходилися самотні ветерани, і зрештою Дмитро Олександрович облаштував для такої соціальної категорії будинок пристарілих, де комфортний прихисток на зимовий період знаходили щонайменше 10 немічних. Усі витрати з їхнього утримання взяло на себе господарство.

Д. Лисун узяв під свою опіку Гельмязівський психоневрологічний інтернат, постійно допомагав технікою й коштами. Його зворушливу увагу постійно відчувала й медична галузь району.

Плешканівський голова приваблював своїх односельчан щирістю та простотою, й попри високу займану посаду ніколи не поведився зверхньо, не корчив із себе «Івана Івановича». Відзначався неабиякою дотепністю й володів тонким почуттям гумору. Якось під час наради з механізаторами бригадир тракторної бригади повідомив, що ремонтом техніки будуть займатися Кабан, Качан, Карась і Коник (прізвиська працівників). На це Дмитро Олександрович відреагував докірливо-жартівливим запитанням: «А люди в бригаді є?»

Як спортсмен, він став прикладом здорового способу життя для плешканівчан. Усі знали, що голова кожний ранок починав із фіззарядки та ще й робив пробіжку до місцевого лісу чи аж до Підставок. Здивував усіх тим, що закупив та поставив у місцевому будинку культури тенісні столи, й сам залюбки інколи брав до рук ракетку.

Якось, коли в Плешканях відбувався черговий матч районної першості з футболу, було травмовано одного із плешканівських гравців. Яким же було здивування

спортсменів-гостей, коли на заміну вийшов кременезний, уже немолодий гравець у амплуа «непрохідного» захисника. Ним виявився сам керівник господарства й спонсор першості Дмитро Лисун. Утім, для місцевого люду такі випадки давно вже стали буденністю.

Дмитро Олександрович зазвичай упродовж десятиліть працював без відпусток. Навіть у вихідні чи святкові дні був на роботі, й хіба що зрідка (якщо це не в «гарячу» хліборобську пору), повертався додому раніше. У такі дні його з нетерпінням чекали сини Юрій і Антон, бо знали, що попри втому їхній татусь обов'язково піде із ними у ліс, пограє у футбол, теніс чи просто побореться з хлопчиками. Одного разу чоловіча частина родини Лисунів грала у футбол на вигоні біля домівки пізньої осені, коли на землю вже впали сутінки. Старшенький Юра (великий жартівник!) кинув м'яча на імпровізоване поле й за ним чимдуш помчався Дмитро Олександрович, проте так і не зміг його догнати. Лисун-найстарший зрозумів розіграш сина вже тоді, коли «м'яч» вистрибнув на паркан (ним виявився кіт). Похитавши докірливо головою, він жартівливо тоді промовив щось на зразок: «Хіба ж можна так збиткуватися над «старим» батьком?»

Тим часом у радянському суспільстві наростала гостра криза, яка торкнулася практично усіх сфер життя. Горбачовська «перебудова» характеризувалася значною суперечливістю та непослідовністю і в кінцевому підсумку стала каталізатором розвалу радянської імперії. В українському соціумі дедалі більше утверджувалася ідея української незалежності, її носіями стали націонал-патріотичні організації, зокрема, Народний рух за перебудову. Ця хвиля національного відродження докотилася й до Золотоніщини, відтак виник районний осередок Руху на чолі з патріархом українського краєзнавства й великим патріотом України Михайлом Федоровичем Пономаренком²³. З'явився й друкований

²³ Відомий педагог, краєзнавець, поет, заслужений учитель України.

орган цього осередку – позачензурна газета «Воля». Ідеї Руху були цілковито суголосними із викристалізованими ще в студентські роки переконаннями Дмитра Олександровича про те, що «Україна має стати українською» і що її майбутнє – лише в незалежному статусі. Тому він палко вітав прийняття Акту про державну незалежність України та результати референдуму 1 грудня 1991 р., і всіляко підтримував діяльність НРУ.

Біля могили Т. Шевченка. 1991 р.

Після здобуття Україною незалежності розпочалися реформи в аграрній галузі, і плешканівці відразу опинилися в авангарді цих справді доленосних змін. На початку 1992 р. господарство набуло статусу колективного сільгоспідприємства під новою (декомунізованою) назвою «Плешканівське». Його статут було ухвалено на загальних зборах колгоспу 17 березня того ж року.

10 листопада 1994 р. вийшов Указ Президента України Л. Кучми «Про невідкладні заходи щодо прискорення земельної реформи у сфері сільськогосподарського виробництва», а вже наступного року (8 серпня) з'явився президентський Указ, який визначав порядок паювання землі. Їхнім лейтмотивом стало гасло: «Земля тим, хто її обробляє».

Звершилося! Такі новації цілковито відповідали аграрним переконанням Дмитра Олександровича. І тут він

знову згадав свого мудрого дідуся Антона – категоричного противника колгоспно-радгоспного ладу, котрий постійно прорікав таке: «Побачите: рано чи пізно землю таки роздадуть селянам! Вони стануть справжніми господарями на своїх ґрунтах...»

З початком земельної реформи у лютому 1996 р. господарство отримало державний акт на землю, яку згідно з чинним законодавством без зволікань було розпайовано між селянами й кожний власник отримав власний земельний пай (3,54 га), засвідчений відповідним сертифікатом, а згодом і державним актом встановленого зразка.

Утім Дмитро Лисун не збирався зупинятися на півдорозі й уже на старті нового етапу реформування ініціював створення сільгоспідприємства принципово

нового типу. Таким стало перше на Черкащині й одне із найперших в Україні приватне сільськогосподарське підприємство, що прибрало назву «Плешкані». Як було зазначено в статуті господарства, воно засноване на приватній власності, і здійснює оренду земельних і майнових паїв членів ПСП.

Непросто далося саме таке

рішення Дмитру Олександровичу. Адже він усвідомлював усю повноту індивідуальної відповідальності (на відміну від СТОВ – товариств з обмеженою відповідальністю) за стан справ у реформованому господарстві. До того ж, зловтішники й недруги поширювали думку про те, що, мовляв, у особі Лисуна будемо мати новочасного «поміщика», а селян він перетворить на «кріпаків». Утім, попри циркулювання таких думок, майже всі плешканівчани без вагань видали своєму господарському лідерові черговий кредит довіри. І час переконливо засвідчив, що вони й цього разу не помилилися!

Наприкінці 1990-х свої земельні й майнові паї передали до «Плешканів» і селяни сусіднього поселення Каленики. Свого часу там успішно працював потужний птахорадгосп із щорічним 10-мільйонним виробництвом яєць. Однак господарство не витримало нещадних ударів ринкової стихії 1990-х, опинилося у хвості за виробничими показниками й зрештою розпалося. Від колись потужної птахофабрики не залишилося й сліду, як і від нещодавніх непоганих доходів калениківчан. У цьому становищі відчаю й безнадії вступ до ПСП «Плешкані» став справжнім порятунком для місцевого люду.

У Києві. 1998 р.

ОЧІЛЬНИК ЗЛАТОКРАЮ

*Златокрай, Златокрай, Златокрай,
Золотого колосся розмай.
М. Озірський*

У червні 1998 р. головою Черкаської облдержадміністрації було призначено А. С. Даниленка, й він заходився формувати свою команду. Це стосувалося не лише апарату ОДА, але й проводилося перезавантаження місцевих адміністрацій районного рівня. Тим часом відомі «рухівці» І. О. Заєць та Ю. І. Костенко зустрілися з Президентом Л. Д. Кучмою з питань кадрової політики й небезпідставно дорікнули йому в тому, що першими особами місцевих адміністрацій зазвичай призначаються не люди з виразною національно-патріотичною позицією, а перефарбовані партократи. Наразі вони запропонували кадрові резерви з висуванців Народного руху України й серед кандидатів, зокрема, на посаду голів райдержадміністрацій, був і Д. О. Лисун. «Це досвідчений керівник і справжній патріот України й рідного краю. Поза всякими сумнівами, з районними проблемами він впорається», – переконував Президента Іван Олександрович.

Набувши неабиякого досвіду на посаді керівника господарства, Д. Лисун функціонально та й психологічно був готовий звалити на себе нелегку ношу золотоніського очільника. Утім, перш ніж дати згоду, треба було вирішити непросте питання: а хто ж стане його наступником у Плешканях? З огляду на приватний статус господарства, він запропонував очолити його своїй дружині – Людмилі Іванівні, яка вже упродовж кількох років обіймала посаду директорки місцевої школи. Така

чоловікова пропозиція спочатку її приголомшила: мовляв, як же вона справиться з нелегкими клопотами очільниці великого сільгосп підприємства, маючи лише педагогічну освіту. На що Дмитро відповів їй буквально таке: «Педагогічна освіта – це дуже добре, адже тебе й тут чекає насамперед робота з людьми, а кожен має свою муху в носі, відтак потребує індивідуального підходу. А сільськогосподарські знання...

Що ж, це діло, як мовиться, наживне. Та й я ж не в космос відлітаю і завжди підкажу, як тобі чинити в тій чи іншій виробничій ситуації!»

Принагідно скажемо, що Людмила Іванівна, як вірна соратниця свого чоловіка, постійно переймалася його проблемами й добре опанувала ситуацію в господарстві. Після деяких вагань вона дала згоду, а відтак народився плешканівський феномен родинного наступництва в керівництві.

1 вересня 1998 р. Д. О. Лисун, як кандидат на посаду голови Золотоніської райдержадміністрації, був запрошений на співбесіду до тодішнього очільника Кабміну В. П. Пустовойтенка. Як кризовий менеджер і прихильник рішучих дій, Валерій Павлович поставив претенденту питання щодо його першочергових кроків задля поліпшення ситуації в районі й найголовнішого – наповнення бюджету з метою ліквідації заборгованості в зарплатні працівникам бюджетної сфери й пенсіонерам. Дмитро Олександрович вразив високопосадовця

Д. О. Лисун. 1998 р.

перспективністю свого управлінського мислення та налаштованістю на конкретні дії. Тому без будь-яких сумнівів голова Кабміну погодив кандидатуру Д. О. Лисуна, і вже 3 вересня було видано президентський Указ № 475/98 РП про його призначення на посаду голови Золотоніської РДА.

Представлення нового голови не обійшлося без певних курйозів і несподіванок. До Золотоноші для здійснення цього протокольного акту прибув сам голова Черкаської облдержадміністрації Анатолій Степанович Даниленко, який мав справді богатырську статуру. З цієї причини він ледь зміг протиснутися через (із його точки зору) занадто вузькі двері районного залу засідань і дорікнув за це керівництву району (двері замінили на ширші буквально наступного дня). А тут чергова притичина: новопризначений голова райадміністрації на представлення ... не з'явився (!) Як виявилось пізніше, йому просто недостатньо чітко повідомили з району про час цієї зустрічі, а мобільного зв'язку для оперативного залагоджування подібних ситуацій тоді ще не було. Бурхливо висловивши своє обурення з приводу такої нерозпорядливості тодішніх владців, Анатолій Степанович повернувся в Черкаси. Вже наступного дня Д. Лисуна як нового голову РДА представив заступник голови облдержадміністрації Анатолій Іванович Кузьмінський, а до виконання своїх обов'язків Дмитро Олександрович приступив 7 вересня.

Новопризначений районний очільник оперативно сформував свою «команду», визначивши основними критеріями добору керівних кадрів районного рівня компетентність і досвід роботи із людьми. Своім першим заступником він призначив І. В. Пилипенка, котрий мав два дипломи про вищу освіту й відповідний освітній сертифікат з Німеччини (Лейпціг). Він раніше доволі успішно головував у Шабельниківському сільгосп підприємстві «Зоря», а на той час очолював районне

У робочому кабінеті

управління економічного розвитку. Зберегли свої посади заступників голови держслужбовець з багаторічним стажем Михайло Григорович Грищенко, а також автор цих рядків. Через кілька місяців на посаду заступника було запрошено Григорія Андрійовича Кочмаря – колишнього голову Чигиринської РДА. Практично не відбулося ніяких змін у складі начальників управлінь та завідувачів відділів РДА. Адже Дмитро Олександрович ніколи не страждав надлишковим кадровим радикалізмом і дбав про наступність у роботі адміністрації.

Тоді в районі з об'єктивних та певних суб'єктивних причин (як, до речі, і в державі) склалася доволі непроста суспільна ситуація, що загрожувала неабияким соціальним вибухом, провісниками якого стали численні страйки й мітинги протесту. У деталях цю непривабливу картину змалював Дмитру Олександровичу під час

їхньої кількогодинної зустрічі тодішній голова Золотоніської райради, досвідчений держслужбовець з кількадесятирічним стажем Віктор Макарівич Скидан.

Найболючішою проблемою була більш як майже річна заборгованість з виплат заробітної плати працівникам як виробничої, так і бюджетної сфери, а також пенсій та соціальних преференцій. Усе це відбувалося на тлі системної економічної кризи, катастрофічного падіння обсягів аграрного та промислового виробництва в районі, руйнування класичних товарно-грошових відносин і домінування пресловутого «бартеру», заміна грошових розрахунків з працівниками та пенсіонерами на т. з. «натуральні» виплати: злежаними макаронами, борошном, цукром, м'ясом не першого гатунку й свіжості, а ще – гноєм чи трунами.

Уже у своїй першій промові перед апаратом РДА Дмитро Олександрович прорік сентенцію, котра відразу стала крилатою в районі: «Безвихідних ситуацій не буває!» І ще одна: «Годі скиглити, пора братися за справу!» У районі дуже швидко переконалися в тому, що в особі Д. Лисуна вони мають керівника, котрий діє за принципом «Не словом, а ділом!»

І знову, як колись у Плешканях на початку його керівної каденції, гостро постало питання: «З чого почати?» Уже маючи неабиякий досвід «кризового» менеджера, Дмитро Олександрович насамперед вдався до глибокого економічного аналізу задля мобілізації резервів поліпшення фінансової ситуації. Надана йому статистика розвитку районної економіки його просто таки шокувала!

Посудіть самі: порівняно з 1990 роком виробництво зерна скоротилося на Золотоніщині в 1,2 раза, цукрового буряка – майже в 3, овочів – майже в 10, молока – більш як удвічі (надої становили менше 2 тис. кг на корову), м'яса – учетверо, яєць – у 6,8 раза. Поголів'я ВРХ зменшилося удвічі, свиней – у чотири рази, птиці у

п'ять разів. У стадії реформування перебувало лише 14 сільгосп підприємств із 36.

До цієї невтішної картини додавався й той факт, що більшість бюджетонаповнюючих промислових підприємств опинилися в підпорядкуванні міста (Золотоноша від 1992 р. набула статусу міста обласного підпорядкування й відтак стала самостійною адміністративною одиницею). У розпорядженні району залишилися лише маслоробний комбінат (невдовзі й він перейшов у підпорядкування міста), Пальмірський цукрозавод, комбінат хлібопродуктів та ще декілька дрібних підприємств у Гельмязові, Чапаєвці, практично майже всі вони ледь зводили кінці з кінцями.

Не дала оптимізму золотоніському голові й інформація райфінуправління, яку надав йому очільник цієї структури Борис Іванович Цимбалюк. Дебіторська заборгованість по району становила 29,5 млн грн., а кредиторська сягнула 95 млн. У структурі районного бюджету – всього-на-всього 30 % власних надходжень, а решта 70 % становлять державні дотації. Останні здебільшого – це лише паперово-декларативні величини, бо насправді район отримує менше ніж 48 % від запланованого. Отака фінансова залежність від «київського дядька» й породила справді катастрофічну заборгованість із соціальних виплат. А сільгосп підприємства за дев'ять місяців 1998 р. мали борг з виплат зарплати своїм працівникам у сумі 5,4 млн грн.

Розібравшись із соціально-економічною ситуацією, золотоніський голова, не зволікаючи, з головою пірнув у круговерть рутинних повсякденних справ. Головним пріоритетом своєї управлінської діяльності він визначив відновлення й нарощування сільськогосподарського та промислового виробництва задля здолання нетипових для ринкової економіки бартерних відносин і ліквідації заборгованості із виплат зарплат і пенсій. На численних нарадах, колегіях, зборах, сесіях райради Д. О. Лисун не

стомлювався повторювати, що гроші слід шукати не в Києві, а в полі, на фермі, в переробних цехах. «Впевнений, що значною мірою покращити життя в районі ми зможемо власними силами, за рахунок власних резервів!» – постійно підкреслював голова адміністрації.

Якось під час свого виступу перед депутатами райради Дмитро Олександрович навів досить цікаві підрахунки лише по одній економічній позиції: «Якби наші сільгосп підприємства повернулися лицем до бурякосіяння й зуміли зібрати щонайменше 300 тис. т цукрового буряка, що дозволило б виробити 12 тис. т товарного цукру – усі районні фінансові проблеми були б миттєво вирішені!»

Наполегливо, день за днем він переконував керівників у доцільності нарощування виробництва сільськогосподарської та промислової продукції. Голова РДА категорично виступив проти поширеної тоді практики згортання тваринництва на селі. «Збережемо поголів'я – будемо жити!» – говорив він мало чи не на всіх нарадах керівників. Без зволікань за дорученням голови була розроблена районна програма стабілізації агропрому району на 1999–2004 рр. Поряд з цим своїм розпорядженням Д. Лисун зобов'язав сільгосп підприємства забезпечити в 1999 р. збір щонайменше 227 тис. т цукрового буряка, що дозволить забезпечити виробництво цукру на рівні 27 тис. т.

З ініціативи голови РДА на місця було доведено чіткий графік погашення заборгованості підприємствами перед Пенсійним фондом, бюджетами всіх рівнів та із виплат заборгованих зарплат своїм працівникам. Його виконання жорстко контролювалося не лише райдержадміністрацією, а й міськрайонною прокуратурою, яку тоді очолював Віктор Васильович Калініченко.

Прийшли й перші результати управлінської діяльності нового районного очільника. Уже на кінець року удвічі скоротилася заборгованість із виплат заробітних плат і

пенсій (щоправда, спочатку лівова частку їх проводилася в натуральній формі). Проходило поетапне оздоровлення економіки району. Зокрема, вдалося відновити роботу м'ясокомбінату в Золотоноші, нарощувалися потужності Пальмірського цукрозаводу²⁴, відновлювалося поголів'я продуктивного стада, було закладено хорошу основу під майбутній урожай тощо. Район вийшов на третє місце в області за показниками приросту валового виробництва молока.

Голова РДА вимагав від керівників підприємств не допускати будь-якої заборгованості, відновити розрахунки винятково у грошовій формі. Виступаючи на одній із сесій райради, він наголосив на такому: «Ми непогано працюємо по взаємозаліках, але люди вже втомилися носити мішки з т. з. натуроплатою. Бартер має стати надбанням історії! Переходимо на грошові розрахунки й тільки в такому разі запрацює господарський механізм і наповниться бюджет!»

На одній із сесій райради Дмитро Олександрович заявив ще й таке: «Припиніть хизуватися своєчасними виплатами зарплат! Це не якийсь досягнення, а святий обов'язок працедавця. От коли нам удасться довести розмір винагород хоча б до однієї тисячі гривень, – тоді й порадіємо разом!» Зауважу, що на той час середній заробіток коливався між 150–200 грн.

Так сталося, що каденція Дмитра Олександровича на посаді голови РДА виявилася закороткою і багато його довгострокових соціально-економічних проектів, на жаль, так і залишилися декларацією. І все ж він устиг вивести район із боргової ями, і Золотоніщина вже на осінь 1999 р. була в числі лідерів зі своєчасних виплат зарплат і пенсій саме в грошовому виразі.

Опікувався золотоніський голова й проблемою газифікації сільських населених пунктів, саме з його

²⁴ Завод був флагманом серед підприємств цукрової промисловості України, мав переробну потужність 3 тис. т солодких коренів на добу.

ініціативи було створено відповідний районний штаб. Блакитне паливо прийшло тоді в кілька поселень, зокрема й найвіддаленіше – с. Богдани (після введення в дію працівниками ВАТ «Газмонтажсервіс» 15 км газопроводу Гельмязів – Богдани).

Розуміючи значення малого підприємництва для вирішення проблеми зайнятості населення та як одне із джерел наповнення районного бюджету, Дмитро Олександрович доручив своєму першому заступнику І. В. Пилипенку створити робочу групу для вироблення районної програми підтримки цього виду діяльності. Завдяки цій ініціативі Золотоніщина стала обласним флагманом в організації вказаної перспективної справи. Доволі успішно працювали й 36 фермерських господарств.

**ЗАО-Газ прийшов у Богдани.
На передньому плані - А. А. Мельник)**

Предметом турботи Д. М. Лисуна стали й шляхи сполучення між сільськими населеними пунктами. Попри складну фінансову ситуацію він все ж віднайшов необхідні кошти для прокладання нових шосів до сіл Богдани та Плешкани; ці роботи були проведені працівниками районної шляхово-будівельної дільниці (керівник – Олексій Петрович Гринько).

Золотоніський голова постійно тримав руку на пульсі усіх животрепетних проблем району. Його турбувала досить непроста ситуація, що склалася в районній медицині, яка фінансувалася винятково із районного бюджету й це була доволі затратна стаття видатків. Дмитро Олександрович звернув увагу на те, що в центральній районній лікарні послуги отримують тисячі міських мешканців, а міська рада (як окрема, підпорядкована області структура) не спрямовує на фінансування медичних видатків жодної копійки. «Цілком логічно, щоби фінансування медичної галузі здійснювалося на засадах дольової участі району й міста. Звісно, більшу частку ми візьмемо на себе!» – таку схему запропонував районний очільник і його таки почули в міській раді. Принагідно зазначу, що Дмитро Олександрович став чи не єдиним головою РДА, який зумів налагодити з міським головою Олексієм Васильовичем Корпанем²⁵ партнерські стосунки. Адже він завжди діяв за принципом: «Ніколи справа не повинна страждати через особисті амбіції!» Досі ж у відносинах між РДА й міською радою лютував синдром «баби Параски й баби Палажки». Саме за управлінської каденції Д. Лисуна на базі ФАПів у селах Вознесенське, Деньги, Дмитрівка, Новодмитрівка запрацювали лікарські амбулаторії.

Як куратор районної медицини (за посадою «гуманітарного» заступника), автор цієї книги після детального

²⁵ О. В. Корпань 12 років очолював Золотоніську міську раду, пізніше обіймав посаду першого заступника голови Черкаської ОДА. Кандидат юридичних наук. Трагічно загинув у віці 62 роки.

вивчення роботи ЦРЛ та спілкування з головним лікарем Юрієм Васильовичем Пономаренком, доповів Д. Лисуну про суттєві недоліки в організації харчування стаціонарних хворих через хронічну нестачу продуктів, на що він відповів таке: «На жаль, додаткові кошти навряд чи ми зуміємо знайти, проте все ж будемо шукати вихід із цієї не вельми простої ситуації». Буквально через два дні з'явився графік поставки сільгоспідприємствами цукру, молока, борошна, овочів для харчування хворих (звісно, на доброчинній основі). Контроль за реалізацію цього рішення голова поклав на мене.

Ознайомившись із роботою пологового відділення, я дізнався про те, що породіллі через недостатність фінансування лікарні змушені були витратити кругленьку суму для придбання необхідних ліків. Доповів про це Дмитру Олександровичу і його реакція була миттєвою: «Нарікаємо на зниження народжуваності й водночас деремо грубі гроші із породіль. Це ганебна практика! Обіцяю, що необхідні кошти на медикаменти будуть знайдені». І дійсно, буквально упродовж лічених тижнів ця проблема була залагоджена. А ще Дмитро Олександрович розпорядився, щоби до лікарняного меню породіль в обов'язковому порядку включалося м'ясо (на жаль, тоді для інших категорій стаціонарних хворих м'яса в меню не було передбачено).

Голова адміністрації усвідомлював і доленосне значення освіти, тому питання районного шкільництва знаходилися в полі його щонайпильнішої уваги. Зокрема, в одному із його розпоряджень, датованому 14. 05. 1999 р., глибоко проаналізовано стан виконання освітніми закладами району Закону України «Про освіту» й дано конкретні доручення райвідділу освіти, його тодішньому завідувачу Михайлу Олексійовичу Сеню щодо активізації цієї роботи. Голова РДА був завсідником районних нарад шкільних директорів і його мудре, дотепне слово завжди знаходило дорогу до сердець освітян.

Завдяки організаторській роботі Дмитра Олександровича Привітненська школа набула статусу неповної середньої, а в Кропивні взагалі відбулася справді резонансна освітянська подія: було завершено будівництво нового приміщення загальноосвітньої школи (чи не єдина на той час в області освітянська новобудова!) На її відкриття прибув і черкаський губернатор Анатолій Даниленко.

Опікувався голова й роботою закладів культури. Його обурювали факти закриття сільських будинків культури, клубів, бібліотек і невдовзі це ганебне явище було зліквідоване. Значні кошти із бюджету було виділено для реконструкції приміщення районного будинку культури²⁶, організації просвітницьких заходів. До речі, першим розпорядженням Д. Лисуна визначалися заходи із відзначення 100-річчя від дня народження видатного поета-земляка й перекладача Миколи Івановича Терещенка (народився у с. Щербинівка).

У Холодному Яру з І. О. Зайцем

²⁶ Це приміщення збудоване ще в 1910 р. як один із найперших у краї стаціонарних театрів. На його сцені виступали П. Саксаганський, М. Заньковецька, Б. Романицький та ін. Тут розпочала свою театральну діяльність Н Ужвій.

Дмитро Олександрович був стурбований ліквідацією 17 посад бібліотечних працівників, переведенням 90 % працюючих на 0,5 і навіть 0,25 ставки, суттєвим зменшенням бібліотечних фондів (за п'ять років – на 78 тис. примірників). Своїм спеціальним розпорядженням у грудні 1998 р. він поставив райвідділу культури (завідувачем тоді був Віктор Васильович Панченко) конкретні завдання щодо ліквідації цих недоліків, оздоровлення бібліотечної галузі.

Як відомий спортсмен і людина з державним мисленням, Д. Лисун з особливою увагою ставився до питань утвердження здорового способу життя, розвитку фізичної культури і спорту в районі. Він наполіг на прийнятті районної комплексної програми «Фізичне виховання – здоров'я нації», сприяв ремонту районного стадіону, організації змагань тощо. А ще голова РДА безапеляційно підтримав ідею створення окремої районної дитячо-юнацької спортивної школи з філіями, які дислокувалися в селах Нова Дмитрівка, Гельмязів, Піщане, Плешкані, Чапаєвка. Через цю структуру сотні сільських школярів були долучені до занять у секціях із волейболу, футболу, боротьби та лучного спорту.

Зі зрозумілих причин Дмитро Олександрович особливо опікувався культивуванням греко-римської боротьби в районі; до цієї справи були долучені відомі спортивні наставники: заслужений тренер України, майстер спорту Микола Олексійович Кривоніс, майстер спорту Сергій Валерійович Зарецький та кандидати у майстри спорту Станіслав Валерійович Власенко і Гарік Володаєвич Алексанян. З огляду на вагомі спортивні заслуги та всебічну підтримку борцівського спорту дещо пізніше Д. О. Лисуна було обрано Президентом Федерації греко-римської боротьби в Черкаській області²⁷.

²⁷ Д. О. Лисун був Президентом Федерації греко-римської боротьби в Черкаській області від 2000 до 2005 р.

Здавалося, не було такого питання життя золотоніської громади, яке б перебувало поза полем зору районного очільника. Для підтвердження вказаного назвемо лише декілька розпоряджень Д. Лисуна:

- Про районну програму соціальної допомоги одиноким непрацездатним та малозабезпеченим верствам населення на 1999 рік.
- Про районну програму патріотичного виховання населення, формування здорового способу життя, розвитку духовності та зміцнення моральних засад суспільства.
- Про організацію роботи з кадрами.
- Про довгострокову програму екологічного оздоровлення басейну Дніпра в регіоні та поліпшення якості питної води.
- Про раду з питань молодіжної політики при РДА.
- Про заходи щодо всебічного розвитку функціонування української мови в регіоні.

У Франції. 1999 р.

На загал головою РДА було видано сотні різнопланових розпоряджень, але я покривив би душею, аби твердив про їхнє повне виконання. Цьому завадили не лише об'єктивні обставини, а й, погодьмося, занадто куций термін перебування Дмитра Олександровича біля владного керма районного рівня.

...9. 09. 1999 р. (отаке цікаве поєднання дев'яток!) був підписаний президентський Указ про звільнення із посади голови Черкаської облдержадміністрації А. С. Даниленка. А тим часом чергові вибори Президента України вступили в завершально-вирішальну фазу і чи не вперше влада повною мірою намагалася використати адмінресурс задля збереження найвищого державного поста за чинним Президентом Л. Д. Кучмою. Такі виборчі технології суперечили переконанням і життєвій філософії золотоніського очільника, тому він не збирався у цій неблаговидній справі рвати посторонки, що передалося й усій нашій команді.

Це певною мірою вплинуло й на результати виборів по Золотоніському округу, серед виборців котрого й так були очевидними виразні антикучмівські настрої. Після підрахунку голосів за результатами першого туру, коли стало відомо про перемогу в окрузі лідера соціалістів Олександра Олександровича Мороза, Дмитра Олександровича терміново викликали до Черкаської облдержадміністрації й змусили написати заяву про звільнення з посади голови РДА. Обласний очільник метав громи й блискавиці, дорікаючи Дмитру Олександровичу за невтішний результат виборів у районі, а насамкінець додав: «Навіть у твоїх Плешканях аж 77 відсотків проголосували за О. Мороза!» При цьому висловив готовність посприяти такому його подальшому працевлаштуванню, аби «не бабрався в гною», на що Д. Лисун прорік, що, мовляв, такої «турботи не потребує й без роботи точно не залишиться». Офіційно свої повноваження голови

РДА він склав 4 листопада 1999 р. Відтак, на цій посаді він пропрацював всього лише один рік, місяць і 27 днів.

Уже вдома золотоніський экс-голова адресував дружині жартівливе звернення, хоч якось його прилаштувати в господарстві (краще інженером, а можна й бригадиром чи завфермою), на що та відповіла: «Твоя законна директорська посада нікуди від тебе не втекла, а я, як і по життю, буду твоєю шиєю, отже – заступницею». На цій «родинно-виробничій нараді» й дійшли «консенсусу».

**З хрещеницею Настею.
На передньому плані - І. В. Пилипенко і Н. О. Сьомак**

НА КРУГИ СВОЯ

*Усе повернулося на круги своя,
життя взагалі любить водити людей по колу.
Є. Красницький*

Д. Лисун. 2000 р.

Прохолодного листопадового ранку Дмитро Олександрович «осідлав» свою «Ниву» і об'їздив мало чи не всі поля. Побачене його дуже втішило: зорана рілля була рівною, як лоб, і чорною, мов вороняче крило, а всі озимі культури гарно закущилися, обіцяючи щедрий урожай. Порадів директор чистоті й порядку на фермах, машинно-тракторному стані. Оптимізм також вселяла отримана від головних спеціалістів ін-

формація про виробничі й фінансово-економічні показники, які засвідчували, що як і досі ПСП «Плешкані» ходить у районних, а по деяких показниках – навіть в обласних лідерах. «Таки молодчина Людмила, не лише втримала господарство на рівні, але й вивела його на нові рубежі», – подумки похвалив дружину Дмитро Олександрович.

...Весна 2000-го була напрочуд ранньою й дружною. Погожого березневого дня Дмитро Олександрович приїхав на зоране ще восени поле, нахилився, узяв до

На полі

рук грудку землі, котра трішечки пахла чебрецем і перепрілим гноєм. Вона, розпашіла на весняному сонці й мов замішана на маслі, вже готова була прийняти у своє материнське лоно зерно, що вже давно зачекалося цієї миті, й з часом готове прорости, закущитися й заколоситися, обіцяючи людям щедрий урожай. Пора! Пора виходити в поле, розпочинати весняну посівну компанію, бо як мовиться, один весняний день цілий рік годує. Так, плешканівський очільник був наділений Богом і батьками унікальною здатністю «чути» землю й доконечно розумів її забаганки не гірше від агролабораторій чи спеціальних експертів.

Тоді у ПСП «Плешкані» на загал оброблялося механізованим способом 5168 га ріллі (це майже утричі перевершило цей показник за 1998 р.) й на цих площах вирощувалися зернові, технічні (в тому числі значні площі були відведені під цукровий буряк) та кормові культури. У рослинництві була задіяна й овочево-рільнича бригада, яка займалася вирощуванням овочів на площі 20 га. З огляду на специфіку догляду тут застосовувалася й ручна праця.

Проте з часом овочівництво через високу собівартість його продукції було в господарстві згорнуто. Була й ще одна причина для такого категоричного рішення: часто овочі розкрадалися заїжджими злодіями, та й

В Опішні

сторожеві не один раз діставалося від них. «Користі з цього овочівництва – мов із карася вовни! Та й не варті овочі життя й здоров'я людини!», – сказав якось Дмитро Олександрович й ці культури зникли із посівного клину «Плешканів».

Господарство плідно співпрацювало з науково-академічними структурами, зокрема, Українською академією аграрних наук та Інститутом фізіології рослин НАН. Відтак, ПСП «Плешкані» почало серйозно займатися питаннями насінництва та селекції. Спеціальна комісія названого інституту на чолі з його директором академіком Володимиром Васильовичем Моргуном глибоко вивчила наявну в господарстві матеріально-технічну базу насінництва, культуру землеробства, кадрове забезпечення, дотримання відповідних методик і дійшла висновку про те, що в господарстві є всі умови для вирощування елітного насіння пшениці, гороху, сої, а також батьківських форм кукурудзи й соняшнику. Перегодом ПСП отримало від державної міжвідомчої

Під час свята обжинок у районі

комісії статус насінневого й відповідний паспорт-патент для вирощування елітного насіння й батьківських форм на 2002 – 2005 рр. Це була чергова значима перемога плешканівського господарства, досягнута завдяки наполегливості та організаторському хисту управлінського тандему Лисунів!

Щодо тваринницької галузі, то вона на той час була представлена двома молочно-товарними фермами (у Плешканях та Калениках). Наприкінці 2001 р. тут утримувалося 2,5 тис. голів ВРХ переважно червоно-рябої української породи²⁸ (саме їй віддав перевагу в 1990-х Д. Лисун). Дійне стадо становило тоді 700 голів, при цьому плешканівська ферма набула поважного статусу племінної з розведення худобин названої породи.

²⁸ Перша порода молочного типу з високою продуктивністю, виведена в незалежній Україні методом відтворного схрещування симентальських корів і голштинських бугаїв червоно-рябої масті. Корови такої породи найкраще пристосовані до умов машинного доїння. Різновидом є черно-ряба порода.

«Корова має бути щасливою!» – ця напівжартівлива, а насправді й серйозна сентенція від Д. Лисуна стала крилатою, й стосовно плешканівських тварин була повною мірою зреалізована. Дійсно, корівки в господарстві годувалися за принципом «шведського столу» (безперервно) і раціон був збалансованим, складався із півтора десятка видів кормів. Вони утримувалися в затишних, напрочуд чистих і добре вентильованих приміщеннях чи в спеціальних таборах просто неба («свіже повітря – найдешевший корм!») та ще й на безприв'язному режимі. Ветслужба постійно моніторила стан здоров'я кожної тварини. То чому й не назвати корівок щасливими?

До цього слід додати ще одне. За вказівкою Д. Лисуна в господарстві вимагали надзвичайно бережливого ставлення до продуктивних тварин, тому будь-які вияви жорстокого поводження з «годувальницями» (так величали в Плешканях корів – основне джерело тамтеш-

На фермі

нього благополуччя) жорстко присікалися. Скажімо, одну із доярок, яка могла ogrіти корову сапою чи металевим прутом, звільнили за це з роботи.

Завдяки пріоритетній увазі до тваринницької галузі неухильно зростала продуктивність громадського стада. Зокрема, на МТФ №1 (с. Плешкані) добові надої становили вже понад 21 кг, а середньорічні сягнули 6,5 тис. кг на корову. Дещо меншими, зі зрозумілих причин, були такі показники в Калениках: відповідно 17,5 та 4 тис. кг, та проте це вже був очевидний прогрес, адже на старті входження в ПСП там доїли менше 2 тис. кг. Зростали й середньодобові прирости живої маси ВРХ: вони сягнули 719 г, а телиць парувального віку – 811 г.

На загал порівняно з першим роком діяльності реформованого господарства (1998 р.) реалізація тваринницької продукції зросла у 3,5 раза (на 727 тис. грн.).

Вивчення передового досвіду на Київщині

Дмитро Олександрович дійшов висновку щодо доцільності подальшої господарської спеціалізації. «Поженешся за багатьма зайцями – не впіймаєш жодного!» – якось прорік він і, порадившись із Людмилою Іванівною, прийняв рішення щодо відмови спочатку від птахівництва, а потім і від товарного свинарства. Адже ці галузі вже давно через високу собівартість їхньої продукції стали непосильним баластом для господарства. Утім обмежене поголів'я свиней задля задоволення внутрішніх потреб таки було збережено, а в недалекій перспективі плешканівський керівник розглядав можливості відновлення й товарного свиновиробництва.

Успішність господарської діяльності ПСП «Плешкані» яскраво виразилася в показниках чистого прибутку. Його за результатами 2001 р. було отримано в досить круглій сумі: понад 3 млн грн. Це уможливило проведення всього комплексу польових робіт без будь-яких зовнішніх запозичень і поряд з цим створювало основу для подальшого самоінвестування, нарощування виробничих потужностей.

До речі, плешканівське господарство було чи не єдиним у районі, що обходилося без будь-яких запозичень. «Я принципово ніколи не брав і не беру кредитів! Ось як відсотки за них впадуть до 3–5 % – тоді ще можна подумати... Утім потреби в запозиченнях у нас немає!»

«Щоб бути на коні, треба працювати на випередження. Зупинишся на мить – втрадиш роки!» – не раз повторював Дмитро Олександрович. Він постійно тримав руку на пульсі аграрних інновацій в Україні й світі, оперативно впроваджував прогресивні технології у практику виробництва. Плешканівський очільник об'їздив практично всю Європу, вивчаючи передовий досвід господарювання. А ще був завсідником міжнародної виставки у німецькому Ганновері²⁹ й неодмінно привозив звідти щось нове.

Силосування кукурудзи

Як інженер не лише за дипломом, але й за духом і філософією діяльності Дмитро Олександрович постійно переймався проблемами нарощування механічних потужностей господарства. Вступивши у ділові стосунки з американською фірмою «John Deere»³⁰, німецькою «Claas»³¹, плешканівці придбали в них сучасну землеробну й збиральну техніку, зокрема, кілька тракторів «Джон-Дір», два силосні комбайни «Ягуар-820» та «Ягуар-850», чотири зернозбиральні комбайни «Лексіон» різних модифікацій, бурякозбиральний комбайн «Хольмер», кілька навантажувачів «Клаас». З'явилася в господарстві й потужна причіпна техніка типу «Європак»

²⁹ Hannover Messe (з нім. – Ганноверська ярмарка) – найбільша промислова виставка у світі, яка щорічно проводиться у німецькому місті Ганновер (земля Нижня Саксонія). Тут демонструється понад 6 тис. експонатів, а її відвідувачами є щонайменше 250 тис. осіб.

³⁰ Deere Company (John Deere) – американська машинобудівна компанія, один з найбільших у світі виробників сучасної сільськогосподарської техніки. Названа на честь її засновника і першого директора Джона Діра.

³¹ Claas KGaA GmbH – німецька машинобудівна компанія, що виробляє зерно- і кормозбиральні комбайни, трактори, навантажувачі, кормові машини тощо.

та «Scanu», було значно оновлено автомобільний парк. Звісно, з цих причин господарство влетіло в добру копійчину. На докори, що, мовляв, може не варто витратити мільйони на придбання імпортової техніки найвищого класу й обходиться її дешевшими аналогами, Дмитро Олександрович відрізав: «Ми не такі вже багаті, щоб купувати копійчаний непотріб!»

Звісно, модерна техніка диктувала й нагальну необхідність кадрового забезпечення, навчання й перенавчання механізаторів. Цю проблему плешканівський очільник вирішував за рахунок місцевих резервів, направляючи на навчання в сільськогосподарські ПТУ, технікуми та виші місцеву молодь і заохочуючи вже працюючих до вдосконалення своїх знань і практичних навичок. Усіх новачків-механізаторів він особисто екзаменував на предмет опанування ними сільськогосподарської техніки.

На святі обжинок

До речі, й Лисунів сини також здобували сільсько-господарську освіту: спочатку практичну, на плешканівських полях як помічники трактористів і комбайнерів, а після закінчення школи – навчаючись у його рідній alma mater – аграрному університеті (колишній сільгосп-академії). А в 2005 р. під час літніх канікул наймолодший Лисун – Антон у складі екіпажу комбайну Lexion-580 за присутності представників фірми-виробника встановив у Плешканях рекорд намолоту для такого класу техніки – аж 1 200 т зерна (попередній рекорд, встановлений у Франції, становив лише 1 тис. т)! Це досягнення було зафіксовано провідним сільськогосподарським журналом «Агропром». Дмитро Олександрович дуже пишався цим трудовим подвигом свого сина.

Плешканівського очільника тішило й те, що обидва сини підхопили і його спортивну естафету. Обоє змалку заприятелювали з фізичною культурою, а пізніше стали

Вручення нагород юним спортсменам

відвідувати заняття секції з греко-римської боротьби. І в університеті продовжили займатися боротьбою, вибороли не одне призове місце на всеукраїнських студентських спартакіадах, а згодом – і на загальних турнірах. Старший син Юрій виконав норму кандидата в майстри спорту України з греко-римської боротьби, а молодший Антон став першорозрядником із цього виду. До речі, й майбутній герой війни з російськими агресорами на Сході країни В'ячеслав Гага під впливом Дмитра Олександровича також тренувався в місцевій ДЮСШ, став кандидатом у майстри спорту й здобув тренерсько-викладацький фах в ННІ фізкультури, спорту і здоров'я Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького.

Переконавшись у правильності економічного курсу щодо нарощування потужностей молочного тваринництва, Дмитро Олександрович почав виношувати амбітні плани створення сучасного й потужного молочного комплексу. Для цього він оглянув найкращі тваринницькі комплекси України, усебічно вивчив європейський досвід інтенсивного виробництва молока. Зокрема, разом зі своєю заступницею й дружиною Людмилою Іванівною ознайомився з роботою великої компанії виробників молока в Німеччині. Перебуваючи під враженням побаченого, Д. Лисун сказав таке: «Людю, я впевнений, що ми здатні створити ще кращу «фабрику молока», як на це спромоглися німці. Я все зроблю для цього!»

Уже невдовзі за найактивнішої участі Дмитра Олександровича було вироблено оригінальне архітектурно-проектувальне завдання й розпочато створення проекту комплексу. Задля зміцнення матеріально-технічної бази будівельної бригади директор розпорядився негайно придбати сучасний бетонний вузол, бетонозмішувач, потужний кран, нову пилораму. Проте тоді в діяльності плешканівського керівника наступила чергова перерва...

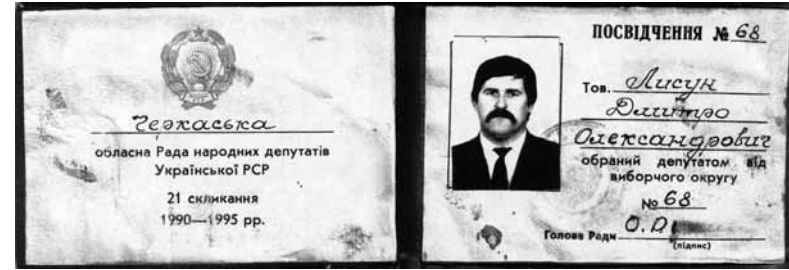
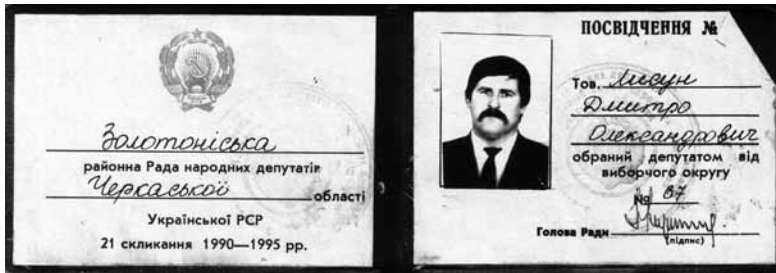

У ВИРІ ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНИХ СПРАВ

Нам пора для України жити.
І. Франко

Дмитро Олександрович постійно був щонайактивнішим учасником громадсько-політичного життя рідного краю й України. Саме він ініціював і безпосередньо долучився до відновлення роботи Плешканівської сільської ради³², став беззмінним членом її виконкому, депутатом. Успішно представляв він інтереси земляків і в Золотонській районній раді, був душею й лідером депутатської комісії з питань законності й правопорядку. До речі, саме на пропозицію Дмитра Лисун в районі було створено Фонд підтримки правопорядку (залучені кошти й засоби використовувалися для забезпечення діяльності правоохоронних органів) та було відкрито окреме відділення міліції в с. Гельмязів.

Згодом Дмитру Олександровичу було виявлено ще вищу ступінь довіри виборців: плешканівський голова репрезентував Золотоніщину вже в Черкаській обласній раді 21-го скликання (1990–1995 рр.).

Д. О. Лисун вів активну лекційну пропаганду і його пристрасне, а головне змістовне слово, що спиралося на яскраві життєві приклади й аргументи, завжди знаходило гарячий відгук у головах і душах його вдячних слухачів. Навесні 1989 р. Дмитра Олександровича було занесено на Дошку пошани кращих ідеологічних працівників району. Знали його в Золотоніському краї і як активного донора.

Зрештою, Дмитро Олександрович наважився на штурм найвищих владно-державних вершин, висунувши свою кандидатуру на виборах у Верховну раду України.

Посвідчення кандидата в народні депутати України

³² До 1987 р. село Плешкані перебувало в складі Підставківської сільради.

Вперше це було в 1994, непростою для України році, коли майже водночас із парламентськими виборами відбувалися й дочасні президентські перегони.

Д. О. Лисуна однак тоді не було обрано (він зайняв 3-тє місце після Вітольда Павловича Фокіна й Сергія Петровича Кир'яченка). Виборці Золотоніського виборчого округу №420 уже на повторних виборах віддали перевагу колишньому очільникові Золотоніського району Григорію Юхимовичу Діхтяренку.

Наступний його «весняний похід» до Верховної ради відбувся в 1998 р., і тоді Дмитро Олександрович запропонував доволі оригінальну передвиборчу програму. Позбавлена риторичності й пропагандистського лоску, вона містила лише 10 пунктів, зокрема таких:

- 1) За Конституцією жити не лише «низам», але й «верхам», тобто ... рівність усіх перед законом. Мають бути скасовані як депутатські пільги, так і чиновницькі.
- 2) Змінити державну політику соціального захисту: замість популістськи-зрівняльних, середньо-розподільчих впровадити принципи рівних можливостей людини заробити собі на прожиття.
- 3) Задля впорядкування пенсійного законодавства неухильно дотримуватися принципів прямопропорційності розміру пенсії та зарплати й трудового стажу.
- 4) Відмовитися від політики «дикого» ринку, послідовно проводити лінію на підтримку власного товаровиробника.
- 5) Вітчизняному товаровиробнику – гарантоване пільгове кредитування українських банків.
- 6) Приватизація не заради самої приватизації, а, задля запобіганню обвалу виробництва, з підведенням необхідної бази при переході від старих до нових форм господарювання. Особлива увага приватизації агропрому: від паювання землі на папері до ефективного приватного власника на ділі.

- 7) Уніфікація податкової системи: для промисловості – податок на прибуток, сільгосп підприємства – на землю, фізичні особи – індивідуально.
- 8) Фактичне, а не фіктивне декларування доходів усіх громадян.
- 9) Оцінка роботи інвесторів не за надприбутками, а за виробничими показниками й рівнем збереження й нарощування робочих місць.
- 10) Основний критерій законотворчої діяльності: не кількість законів, а їхня якість. Розробка механізмів їх реалізації та систем контролю за виконанням.

Як бачимо, ці програмні декларації відзначаються простотою й конкретністю, репрезентують кандидата як людину з масштабним державним мисленням, котра глибоко розуміє насущні запити народу й перспективи державотворення. Задекларована програма свідчить про здатність Д. Лисуна випереджати свій час, заглядати в прийдешність.

3 нагоди 350-річчя Берестецької битви. 2001, с. Пляшева

Однаке й цього разу виборці Золотоніського виборчого округу № 196 віддали перевагу іншому кандидату. Дещо несподівано (а втім може й прогнозовано з огляду на посткомуністичну інерцію виборців) переможницею цих перегонів стала висуванка КПУ, вчителька Золотоніської школи №6 Ольга Федорівна Юхимець.

Наступного року Дмитро Олександрович вже офіційно оформив своє членство в партії Український Народний Рух. Програмні засади цієї політсили, як це було й досі, цілком відповідали його національно-патріотичним переконанням.

16 липня 2001 р. під час традиційного сходження на гору Говерла Віктор Андрійович Ющенко заявив про намір створити опозиційний до Л. Д. Кучми блок партій. Учасником цієї справді доленосної для майбутнього України акції став і Дмитро Олександрович. Разом з ним на піку найвищої гірської вершини України перебували й двоє його синів: 19-річний студент Юрій і 14-річний школяр Антон.

На Говерлі

На Говерлі з синами та родиною І. О. Зайця

Офіційно опозиційний блок В. Ющенка під назвою «Наша Україна» було створено 15 лютого 2002 р. у складі 8 політичних сил, в тому числі й Українського народного руху. Враховуючи беззаперечний авторитет Д. М. Лисуна та його послідовну національну налаштованість, лідер цього блоку Віктор Ющенко запропонував Дмитру Олександровичу стати кандидатом у народні депутати від «Нашої України» на майбутніх парламентських виборах, що відбувалися навесні 2002 р. Без будь-яких вагань Д. О. Лисун дав на це згоду, і згодом запропонував свою передвиборну програму. Вона, як і його попередні програми, носила послідовно демократичний і людиноцентристський характер. На загал, у разі обрання кандидат у нардепи гарантував боротьбу в парламенті за реалізацію таких ключових положень:

1. Формування патріотичної, енергійної, відповідальної перед народом влади, яка забезпечить порядок, справедливість, добробут.

Кандидат в народні депутати
України
по виборчому округу № 196

"Не словом, а ділом!"

Дмитро ЛИСУН

46 років, одружений, має 2-х синів. Освіта вища. Закінчив Українську сільськогосподарську академію за спеціальністю автоматизація сільськогосподарського виробництва. Працював муляром, електрослюсарем на заводах, головним інженером племптаходоргоду "Подільський" та головою колгоспу (КСП "Плешканівське"), що в Золотоніському районі. Перебував на державній службі, зокрема на посаді Голови Золотоніської райдержадміністрації. Нині працює директором приватного сільськогосподарського підприємства "Плешкані".

Шановні Виборці!

Кожен з нас мусить усвідомити, що Україна - наша держава, і від нас залежить, якою їй бути. Прийшов час визначитися - за кого віддати свій голос і яку долю обрати для себе, своєї родини, своєї Вітчизни - України: **заможе життя** чи подальше животіння. Вам треба розлізнати серед великої групи кандидатів в депутати людину, яка захишатиме Ваші інтереси, а не інтереси казнокрадів, працюватиме у Верховній Раді так, щоб Ваше життя і життя Ваших дітей та онуків змінювалося на краще.

Ми, Група підтримки -

працівники сільського господарства, вчителі, лікарі, пенсіонери, молодь, ветерани Великої Вітчизняної Війни та праці закликаємо Вас, шановні друзі, обрати народним депутатом України саме Дмитра ЛИСУНА, бо він:

- **чесна, порядна й мудра людина**, яку добре знають люди;
- **енергійний організатор**, який спроможний організувати людей для вирішення суспільно-важливих справ;
- **співчутливий та уважний до людей**, про що можуть засвідчити багато виборців, яким він допомагає вирішувати їх проблеми.

Наш кандидат Дмитро ЛИСУН:

- 1) проживає у Вашому виборчому окрузі, а саме в селі Плешкані Золотоніського району. **Він добре знає Ваші турботи і проблеми округу.** Він живе серед Вас, разом з Вами і є Вашою людиною. Його діти вчать і набираються життєвської мудрості разом з Вашими дітьми; не буде купувати голоси виборців, бо це суперечить його моралі, та й немає такої можливості, бо не крав людське добро. Все, що він має - зароблене тяжкою працею. Але завжди прийде на допомогу нездоленим людям і допоможе їм чим може;
- 2) висунутий кандидатом в депутати виборчим блоком **ВІКТОРА ЮЩЕНКА "НАША УКРАЇНА"**, а не є самовисуванцем. Він іде до парламенту в команді патріотів своєї держави - України, в команді професіоналів, разом з тими, хто вже засвідчив своєю роботою шире

Виборча програма

служіння народові, виборцям, а не з тими, імена яких пов'язуються з розкраданням народного добра, байдужістю до української культури і віри, ігноруванням інтересів простих людей;

- 4) має за своїми плечима достатній життєвий досвід і вагомі результати своєї діяльності. Це людина, яка тримається українського коріння, шанує традиції, звичаї свого народу, і, водночас, здатна до постійного сприйняття всього нового. Сільськогосподарське підприємство, яке він очолює вже більше 15 років не розпалося, не загинуло, а вчасно було реформоване ним і є нині одним з найкращих на Черкащині. Він обирався до районної і обласної рад. Є майстром спорту з боротьби. Неодноразово відзначається грамотами та дипломами за особисті заслуги у сільському виробництві і сумлінну працю.

Як кандидат в народні депутати України Дмитро ЛИСУН виступає за:

- 1) **формування патріотичної, енергійної, відповідальної перед народом влади, яка забезпечить порядок, справедливість, добробут.**
Домагатиметься:
  - скасування депутатської недоторканності;
  - створення антикорупційних судів;
  - підтримки органів місцевого самоврядування і підвищення статусу їх працівників;
- 2) **здійснення політики швидкого економічного зростання і посилення соціальної спрямованості економіки;**
Домагатиметься:
  - збільшення кількості працюючих підприємств і створення нових робочих місць;
  - забезпечення всебічної підтримки вітчизняних виробників і споживачів;
  - суттєвого звинення податкового тиску на підприємства і підприємців;
  - встановлення справедливих, а не занижених цін на сільськогосподарську продукцію;
  - державної підтримки сільськогосподарського виробника і села.
- 3) **створення системи соціального захисту, яка забезпечить перспективу молоді і захищену старість, гідне життя всім громадянам.**
Домагатиметься:
  - підвищення заробітної плати, пенсій і стипендій - щонайменше втричі;
  - повернення знецінених заощаджень та втрачених в трастх вкладів;
  - забезпечення безоплатної освіти та медичного обслуговування;
  - гарантування кожній молодій людині першого робочого місця;
  - проведення справжньої боротьби зі злочинністю, корупцією, хабарництвом;
  - відродження високої духовності і моральних цінностей українського суспільства;
  - відродження авторитету та належних умов праці для вчителів, лікарів, працівників культури.
- 4) **утвердження України як провідної європейської держави**

Віктор Ющенко та Дмитро Лисун

"Нашій Україні
потрібен такий депутат
як Дмитро Лисун.
Дмитро Лисун - людина
справи".

Віктор Ющенко

Видання 01 "Україна" №196/2005, 20 вер. 2005

- скасування депутатської недоторканості;
  - створення антикорупційних судів;
  - підтримка органів місцевого самоврядування і підвищення статусу їх працівників.
2. Здійснення політики швидкого економічного зростання і посилення соціальної спрямованості економіки.
- збільшення кількості працюючих підприємств і створення нових робочих місць;
  - забезпечення всебічної підтримки вітчизняних виробників і споживачів;
  - суттєве зниження податкового тиску на підприємства і підприємців;
  - встановлення економічно обгрунтованих закупівельних цін на сільськогосподарську продукцію;
  - державна підтримка сільськогосподарського виробника і села.
3. Створення системи соціального захисту, яка забезпечить перспективу молоді й захищену старість, гідне життя всіх громадян.
- підвищення заробітної плати, пенсій і стипендій – щонайменше утричі;
  - повернення знецінених заощаджень та втрачених у трастах вкладів;
  - забезпечення безоплатної освіти та медичного обслуговування;
  - гарантування кожній молодій людині першого робочого місця;
  - відродження високої духовності й моральних цінностей українського суспільства;
  - підвищення авторитету та створення належних умов праці для вчителів, лікарів, працівників культури.
4. Утвердження України як провідної європейської держави.

Запропонована Д. О. Лисуном передвиборна програма відзначалася вже куди більшою довершеністю, ніж попередня, охоплювала практично всі життєво важливі проблеми життя українського соціуму і стверджувала послідовно європейські орієнтири. В укладанні цієї програми вагому консультативну допомогу надав відомий український політик, парламентар з великим досвідом І. О. Заєць. А лідер виборчого блоку В. А. Ющенко у одному із своїх виступів сказав: «Нашій Україні потрібен такий депутат як Дмитро Лисун!». До речі, ці слова були вміщені на агітаційній листівці кандидата поряд із їхнім спільним фото.

Утім, передвиборна боротьба, в яку вчоргове вступив Дмитро Олександрович, видалася досить непростою й супроводжувалася застосуванням усіляких брудних технологій з боку провладних претендентів на парламентське крісло. Головним же конкурентом Дмитра Олександровича по Золотоніському виборчому округу

Зустріч у кабінеті В. А. Ющенко

став висуванець прокучмівського блоку «За єдину Україну» український олігарх Богдан Губський, який використав весь розмаїтий арсенал фінансових і навіть протиправних аргументів впливу на виборців задля перемоги. Однак місцева влада повномасштабно задіяла т. з. адмінресурс, аби не допустити до влади опозиційного кандидата, не гребуючи при цьому ніякими засобами. Вхід було запущено систему підкупу й залякування виборців (мовляв, не приведи Господи, до влади придуть «нашоукраїнці», то це породить хаос і націоналістичну вакханалію). Головною ж мішенню владних нападок став «небажаний» кандидат Дмитро Лисун: йому та його родині надсилали анонімні погрози, розповсюджували наклепницькі листівки.

Автор цієї книги перебував тоді в статусі чинної довіреної особи кандидата в народні депутати Д. О. Лисуна й не раз мав нагоду пересвідчитися у справедливості зазначеного вище, бо й сам пережив неабиякий адміністративний пресинг. Задля просування об'єктивної інформації про претендента на місце у Верховній раді, я об'їздив практично усі села Золотоніського району і

Зустріч з виборцями с. Синьоківка. Лютий 2002 р.

З головою УНР Ю. І. Костенком

серед більшості виборців превалювали щонайкращі відгуки про плешканівського очільника. Водночас, чимало селян, уражених ще досить тоді функціональним вірусом комуністичних переконань, позиціонували Дмитра Олександровича як «рухівця», а відтак і дещо «небезпечного» у владних структурах.

Зрештою, після підрахунку голосів парламентської виборчої кампанії по Золотоніському округу виявилось, що переможцем цих перегонів став все-таки Богдан Губський, а Д. Лисун посів друге місце. Дозволю собі припустити, що тут не обійшлося без фальсифікацій, адже за нашими репрезентативними опитуваннями більшість голосів таки було віддано Дмитрові Олександровичу.

Попри цю невдачу на виборах, він в активному режимі продовжив підтримку реалізації політичної програми «Нашої України», фракція якої стала найчисельнішою в українському парламенті. У 2004 р. увійшов до складу Черкаського регіонального штабу з виборів на пост Президента України В. А. Ющенка.

У дні Помаранчевої революції

Дмитро Олександрович узяв щонайактивнішу участь у подіях Помаранчевої революції, виступив одним із спонсорів київського Майдану. Уже після перемоги революції й обрання Президентом В. А. Ющенка, найвищий державний посадовець звернувся до Дмитра Лисуна з листом, у якому, зокрема, зазначалося таке: «...Знаю й високо ціную Ваш особистий внесок у нашу спільну справу. У вирішальний для України час Ви виявили високий патріотизм і громадянську відповідальність. Ваші мужність, чесність і самовідданість стали прикладом для багатьох наших співвітчизників. Вдячний Вам і переконаний, що ми завжди будемо працювати разом для України й українців... Нехай любов до нашої рідної Батьківщини наповнить Вашу душу світлом і оптимізмом. Віктор Ющенко».

Як провідний помаранчевий революціонер, Дмитро Олександрович в числі перших на Черкащині був нагороджений пам'ятним знаком «Гвардія революції» (за №3212)³³. Він дуже пишався цією відзнакою, ставлячи її врівень з високими державними нагородами.

Президент України

Д.О.ЛИСУНУ

Шановний Дмитре Олександровичу!

Час невпинно віддаляє нас від подій Помаранчевої революції. У ті дні український народ став на захист своїх найвищих цінностей – свободи, справедливості, поваги до людини. Цілому світові ми заявили – українці є вільною європейською нацією, яка зробила вибір на користь цивілізованого демократичного майбутнього. Ми стали на цей шлях і не зійдемо з нього ніколи!

Перемога здобута мільйонами людей – їх мудрістю, терпінням, переконанням. Проте спільний успіх багато в чому залежав від тих, хто був попереду. Ще на старті я знав – у мене є надійна когорта однодумців, на яку можна покластися. Я пишаюся своєю командою. Ми пройшли великий шлях разом. Вірю – ми і надалі будемо йти пліч-о-пліч до нових перемог і звершень.

Знаю і високо ціную Ваш особистий внесок у нашу спільну справу. У вирішальний для України час Ви виявили високий патріотизм і громадянську відповідальність. Ваші мужність, чесність і самовідданість стали прикладом для багатьох наших співвітчизників. Вдячний Вам і переконаний, що ми завжди будемо працювати разом для України і українців.

Щастя Вам і благополуччя. Нехай здійснюються задуми. Нехай любов до нашої рідної Батьківщини наповнить Вашу душу світлом і оптимізмом.

Слава Вам і слава Україні!

Віктор ЮЩЕНКО

³³ Пам'ятний знак «Гвардія революції» був запроваджений радою командирів Майдану 14 грудня 2004 р.

НА ВЛАДНОМУ ОЛІМПІ ШЕВЧЕНКОВОГО КРАЮ

*І все на світі треба пережити.
Бо кожний фініш - це по суті старт.
Л. Костенко*

Указом Президента України від 4 лютого 2005 р. головою Черкаської облдержадміністрації було призначено О. В. Черевка, який очолював регіональний штаб з виборів В. Ющенка на найвищий державний пост. Формуючи свою управлінську команду, Олександр Володимирович за наполяганнями І. О. Зайця і Ю. І. Костенка запропонував саме Д. Лисуну обійняти посаду його першого заступника. Дмитро Олександрович після певних розмислів таки дав згоду, сподіваючись втілити свій унікальний досвід організації сільськогосподарського виробництва на теренах усієї області.

З губернатором О. В. Черевком

За погодженням із Кабінетом Міністрів України розпорядженням голови ОДА Д. Лисуна було призначено першим заступником голови 7 лютого 2005 р. (згідно з чинними нормативами – спочатку виконувачем обов'язки, а від 14 березня – остаточно). При цьому було збережено отриманий ще

В. В. Павліченко, І. О. Заєць, Д. О. Лисун, І. Д. Ліховий

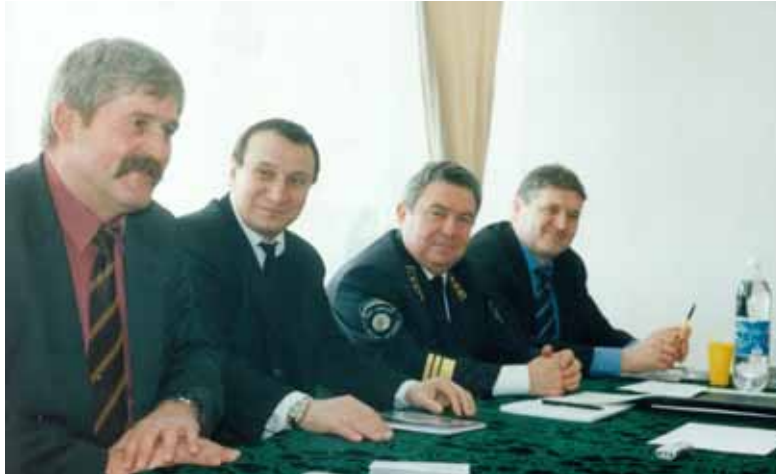
під час головування в Золотоніській РДА 5-й ранг державного службовця.

Так розпочався нетривалий у часі, проте напрочуд плідний черкаський період діяльності плешканівського аграрія. На Дмитра Олександровича було покладено величезне коло відповідальних обов'язків, але найпріоритетнішими в його управлінській діяльності стали справді життєдайні питання розвитку агропромислового комплексу, харчової та переробної промисловості.

У цих галузях, котрі значною мірою визначають якість життя людей, склалася доволі непроста ситуація. Взяти хоча б важливе питання виплат зарплати працівникам сільгоспідприємств області: борг тут порівняно з попереднім роком подвоївся й сягнув 9,4 млн грн. Незадовільними були показники приросту сільгосппродукції, а переробні підприємства ледь зводили кінці з кінцями.

«Ну що ж, і не таке бачили», – промовив Д. Лисун і з першого дня після свого призначення взявся за вирішення нелегких проблем. Найперше його хвилювало становище, що склалося в молочному й м'ясному

На засіданні комісії

скотарстві: зменшення поголів'я худоби, незадовільні показники надоїв молока й середньодобових приростів маси тварин. Аби зарадити такому становищу, Дмитро Олександрович ініціював створення й особисто очолив робочу групу облдержадміністрації з питань розвитку тваринництва. У стислі строки на основі глибокого аналізу стану справ цією групою було розроблено невідкладні заходи зі стабілізації цієї важливої галузі сільгоспвиробництва. Розуміючи значення повноцінної кормової бази, Д. О. Лисун узявся за відновлення роботи комбикормових заводів у області.

Дмитро Олександрович намагався донести до обласних керівників і думку про важливість ще одного важливого джерела поставок тваринницької продукції – особисті підсобні господарства селян. Проте його дуже непокоїла цінова політика закупівель продукції з приватного сектора. Зокрема, в результаті домовленості між молокозаводами закупівельна ціна на молоко від селян становила мізерні 75 коп. за літр. «Дуже б хотілося, аби ви самі спробували тримати корів. Тоді б

реально переконалися, яка це затратна й тяжка справа! А ви видурюєте вистраждане селянським потом молоко за копійки, які й приблизно не покривають затрат. Схаменіться! Майте совість! Заплатіть селянам справедливую ціну за молоко!» – обурювався перший заступник голови, виступаючи перед переробниками.

Враховуючи незахищеність індивідуальних власників корів, Дмитро Олександрович ініціював створення на Черкащині молочних кооперативів. Поряд з цим він домагався відновлення в кожному районі роботи дорадчих служб, які б допомагали селянам у вирішенні цінових непорозумінь із адміністрацією молокозаводів.

Завдяки вжитим заходам вже в першому кварталі 2006 р. порівняно з відповідним періодом попереднього року виробництво м'яса в області зросло на 4,3 %, молока – на 3,8 %, яєць – 14,4 %. Хороших результатів було досягнуто й у зерновому рослинництві: на круг у 2005 р. було зібрано понад 2 млн т збіжжя. Це був справжній рекорд!

*Публічний звіт Черкаської ОДА на майдані.
Листопад 2005 р.*

До сказаного варто додати ще один, доволі переконливий факт. Саме за короткочасної каденції Д. О. Лисуна агропромисловий комплекс Черкащини (зона його управлінської відповідальності) увійшов до трійки провідних в Україні!

Д. О. Лисун

Як і свого часу в Золотоноші, Дмитро Олександрович звернув увагу на украй незадовільне становище в бурякосіянні й виробництві цукру. «Як же так: Черкащина ще від XIX ст. була цукровим осердям України, – наголошував він. – Нині ж ми є свідками катастрофічного зменшення площ бурякових ланів, повального закриття цукрозаводів! Відтак втрачаємо чималу копійку бюджетних надходжень... І ціни на цукор для населення стають справді захмарними. Таке становище треба якнайшвидше виправляти! Бо за таких обставин будемо платити за імпортний тростинний цукор, який нашому буряковому й у підметки не годиться!» Відтак, під орудою першого заступника була створена відповідна група, яка з часом запропонувала дієві шляхи виходу із ситуації, що склалася. Поряд з цим він відстоював ідею повернення цукрозаводів, зокрема, Пальмірського, товаровиробникам.

А в Умані з ініціативи й організації Д. О. Лисуна відбулася спеціальна обласна нарада за участі всіх голів райдержадміністрацій, присвячена питанням буряковиробництва й цукроваріння. Дмитро Олександрович виголосив із цих проблем аграрного виробництва й переробки програмну доповідь, основні положення якої були гаряче схвалені присутніми.

На всіх нарадах, зустрічах з представниками масмедіа Дмитро Олександрович наголошував на необхідності якнайшвидшого звільнення від імпортного зашморгу щодо сільгосппродукції. «Що, й далі чекатимемо, доки хтось нам привезе продукти з Європи чи з-за океану? – запитував він. – Бог наділив Україну унікальним ресурсом – родючими чорноземами й напрочуд працюючими людьми. Гріх не скористатися такими можливостями! Кожний наш сільський мешканець здатний нагодувати щонайменше 10 осіб...»

Проводячи наради з активом обласного управління агропрому чи з керівниками сільгоспідприємств, Д. О. Лисун частенько вживав таку фразу «Ось у моєму господарстві, в Плешканях у такій-то справі вчиняють так...» При цьому неодмінно отримував певні сигнали мімікою чи жестами від свого помічника Олександра Олексійовича Овчаренка: мовляв, «Ви нині керівник обласного рівня, Плешкані вже в минулому». Та істина полягає в тому, що навіть перебуваючи в Черкасах,

Перед жнивками. Літо 2005 р.

Біля дамби в с. Сокирне з М. В. Котком і І. О. Зайцем

Дмитро Олександрович все одно подумки линув у Плешкані, до яких прикипів душею й серцем...

Перший заступник постійно переймався й проблемами водного господарства. Він особисто контролював динаміку осушувальних і зрошувальних робіт, дотримання водного балансу, порятунок малих річок. Якось голова Черкаської РДА, до речі, його однопартієць, Микола Васильович Котко доповів про надзвичайну ситуацію в районі с. Свидівок. Там у результаті підмиву берега дніпровськими водами виникла реальна загроза затоплення понад семи тис. га прибережних земель, що б принесло прямих збитків на суму понад 300 млн. грн. Водна стихія могла б поховати не лише Свидівок, але й Дахнівку й Сокирне. Не зволікаючи ані хвилини Д. О. Лисун створив спеціальну комісію й став безпосереднім організатором залагодження цієї загрозливої ситуації. Більш того, для прискорення початкового етапу робіт з укріплення берега він виділив особисті кошти. За

його наполяганням вже дещо пізніше надійшла необхідна сума і з Міністерства надзвичайних ситуацій.

Добрим словом згадують Дмитра Олександровича і в с. Хутори. Саме завдяки його безпосередньому втручанню було організовано відкачування «зайвої» води, а відтак загроза підтоплення цього села зникла. Бути в епіцентрі подій, оперативно реагувати на екологічні й будь-які інші виклики – це була одна із характерних рис Лисуна-управлінця.

За дорученням голови ОДА Дмитро Олександрович безпосередньо займався й кадровою політикою, формуючи, зокрема, управлінський корпус районних державних адміністрацій. Для цього він виїжджав на місця, аби особисто промоніторити ділові й людські якості претендентів на високі посади, послухати думки пересічних людей про них.

Дмитро Олександрович постійно комунікував із засобами масової інформації, а інтерв'ю із ним частенько з'являлися на шпальтах обласних і республіканських

40 років обласної агрохімслужби

На телестудії «Рось»

газет, у теле- та радіоефірі. Систематично збирався на свої засідання Черкаський прес-клуб реформ і ці зустрічі оперативно моніторилися журналістами. Візьмо, для прикладу, таке засідання під головуванням Д. Лисуна від 1 липня 2005 р. Тут обговорювалися важливі питання прогнозів урожаю зернових-2005, проблеми бурякосіяння й цукровиробництва, цінової політики в закупівлі переробниками тваринницької продукції приватних власників тощо. Вражають масштаби розповсюдження цієї життєво важливої інформації: матеріали про засідання клубу подали усі провідні черкаські газети («Нова Доба», «Черкаський край», «Ділова Черкащина», «Вечірні Черкаси», «Молодь Черкащини», «Земля Черкаська», «Акцент» та ін.), а також республіканська «Україна молода». Сумарний наклад цих друкованих видань сягнув 575 тис. примірників. Висловлені Дмитром Олександровичем на цьому засіданні думки транслиювалися й усіма телестудіями Черка-

щини та обласним радіо. Він завжди був відкритим, публічним, готовим як до безпосереднього діалогу з людьми, так і через засоби масової комунікації.

Як перший заступник і управлінець з чималим досвідом міжнародних комунікацій, Д. М. Лисун приймав і численні зарубіжні делегації, спілкувався з хасидами під час їхніх чергових відвідин Умані. Разом із столичними ця десятки разів вклонявся Тарасовій могилі в Каневі, щоразу розглядаючи це не як черговий протокольний захід, а як паломництво за покликом серця патріота.

...Настав другий рік перебування Дмитра Лисуна на другій сходинці обласного керівництва. Дедалі більше він усвідомлював, настільки тісним для нього є просторий владний кабінет. І хоча перший заступник частенько покидав його, пускаючись у мандрі області задля вивчення ситуації на місцях, спілкування з людьми, та все ж чиновницька рутинна нав'язливо засмоктувала його. Паперовий вал згори і знизу, безкінечні наради, збори,

Зустріч із хасидами

Біля усипальниці Кобзаря

колегії, сесії, часом небажані зустрічі, апаратні ігрища, лицемірство підлеглих – усе це викликало відразу. До цього додамо ще один штрих: він попри можливість перебраться в Черкаси, все таки віддав перевагу майже щоденному курсуванню за маршрутом Плешкані – Черкаси й навпаки, а це майже 80 км в один бік (погодьмося, неабиякий дискомфорт). Принагідно підкреслимо: хоча у розпорядженні Дмитра Олександровича була гарна службова машина з досвідченим водієм, він добирався на роботу винятково власним транспортом і при цьому сам був за кермом. Такою була його життєва практика: навіть у дрібницях не використовувати службове становище задля власного комфорту, економити суспільні кошти.

І на цій новій для себе роботі Д. Лисун не давав собі продишу. Робочий день першого заступника розпочинався з третіми півнями, бо він перед від'їздом до Черкас часом заходив на ферму, зустрічався з голов-

Вітання ансамблю «Росава»

ними спеціалістами ПСП «Плешкані». А потім «гасання» областю, усілякі засідання й наради в адміністрації; додому повертався смертельно втомлений, інколи близько опівночі. І так щодень, без вихідних... Воістину, каторжний робочий графік.

Зрештою, 4 квітня 2006 р. Дмитро Олександрович написав заяву про звільнення за власним бажанням і, склавши свої повноваження, повернувся в Плешкані. Вочевидь, той, хто звик бути першим, не може стати другим, нехай навіть і на високих владних щаблях... Це сталося після парламентських та місцевих виборів, які

відбулися у березні, й на яких Українська Народна партія отримала невтішний результат. Відтак, у Дмитра Лисуна з'явилися й політичні підстави, аби подати у відставку³⁴. І на цій владній посаді він пробув все ті ж один рік, місяць і 27 днів (як і головою Золотоніською РДА). Отакий цікавий збіг.

У саду

³⁴ Блок Костенка і Плюща, за списком якого Д. Лисун ішов у депутати Черкаської облради, не здолав 3-відсоткового прохідного бар'єру.

ПЕРЕРВАНИЙ ЛЕТ

*Природою даровано нам недовге життя,
але пам'ять про чудово прожите життя - вічна.*

М. Т. Цицерон

У робочому кабінеті

«Ну що ж, Людо, приймай мене назад на роботу в господарство, бо з Черкасами не склалося. Тепер буду грати у власну дудку!» – мовив Дмитро Олександрович дружині. «Та мені не звикати, буду, як і досі твоєю заступницею. Може воно й на краще, що усе так повернулося», – відповіла йому Людмила Іванівна.

Тим часом землі плешканівського господарства суттєво розширилися. Спостерігаючи за вражаючими успіхами ПСП «Плешкані», селяни сусідніх сіл, сільгосппідприємства яких або ледь зводили кінці з кінцями, або й зовсім збанкрутіли, приймали остаточне рішення щодо передачі своїх паїв Д. О. Лисуну. Так вчинили мешканці сіл Підставки, Ковраю та кілька десятків родин с. Гельмязів. Згодом орендодавцями ПСП «Плешкані» стали й мешканці Безпальчого та Жорнокльовів (ці села знаходяться в Драбівському районі, але їхні господарські землі сусідять із Плешканями). Принагідно зауважимо, що Дмитру Олександровичу довелося витримати неабиякий спротив місцевих орендодавців. «Для чого нам ті підставківсько-коврайські та драбівські злидні, це ж додаткові затрати й зашморг господарству! Краще б заробітну й орендну плату збільшили!» – ремствували вони.

Перегляд преси

Володіючи Богом даним талантом переконання, директор все розклав, як мовиться, по полицях і довів, що в перспективі такі земельні прирощення принесуть господарству неабиякий зиск. «Ми отримуємо тисячі гектарів родючих чорноземів, які віддячать нам сторицею! Нині в умовах конкуренції виживають лише господарства з великим земельним фондом», – переконував він своїх опонентів. І час розставив акценти, підтвердивши хліборобську далекоглядність Дмитра Олександровича.

Уже на січень 2008 р. загальна площа сільськогосподарських угідь ПСП «Плешкані» сягнула 9,7 тис. га, в тому числі ріллі – 8,7 тис. гектарів. Відтак, сільгосп-підприємство набуло статусу великого землеробсько-тваринницького господарства й у ньому вже налічувалося 2700 орендодавців (!) На посаду головного агронома Дмитро Олександрович запросив Віктора Івановича Романюка – досвідченого фахівця, який досі очолював господарство в сусідніх Підставках (пізніше став заступником директора з питань розвитку рослинництва).

У структурі посівів лівову частку займали зернові та кормові культури (пшениця, ячмінь, овес, гречка, просо, зернобобові, соя, кукурудза на зерно та силос, одно- й багаторічні трави), а також технічні культури (цукровий буряк на площі 855 га та олійні – 691 га). Щодо пшениці, як провідної культури в зерновому кліні, то в господарстві використовувалися винятково її українські сорти, зокрема, Ятрань, Ремеслівна, Крижинка тощо. Одного разу спробував Дмитро Олександрович посіяти на своїх полях пшеницю з Німеччини, однак вона попри дещо вищу врожайність все ж у стійкості до природних примх значно поступалася національним сортам.

У господарстві стала надбанням історії ручна праця в рільництві, адже на його полях працювала наймодерніша техніка європейського та американського походження.

Стосовно обробітку ґрунту, то в господарстві стали широко застосовувати безвідвальні методи. Деякий час апробувалася й сівба без оранки (по стерні чи пожнивних рештках), звісно, з наступним рихленням (система No-till).

Із сином Антоном

З механізатором В. А. Левченком

Суттєво поповнився сучасною імпортною технікою машинно-тракторний парк господарства. Зокрема, на полях ПСП з'явився потужний американський гусеничний трактор «Катерпіллер»³⁵ (на гумовому ходу задля зменшення тиску техніки на ґрунт). Для підготовки ґрунтів під посіви цукрового буряка, сої, люцерни чи не вперше в Україні було придбано потужний широкозахватний вирівнювач «Фармет-Компактомат».

Після чергової структурної реорганізації господарства його тваринницька галузь була вже репрезентована аж п'ятьма молочно-товарними фермами (села Плешкані, Безпальче, Каленики, Коврай, Підставки) й на 2009 р. там утримувалося п'ять тис. голів ВРХ, а дійне стадо сягнуло майже дві тис. корів чорно-рябої й

³⁵ Американська фірма «Катерпіллер» (Caterpillar) – виробник спецтехніки, що має підприємства у 50 країнах світу.

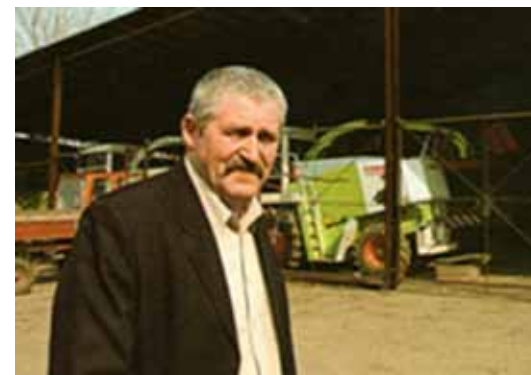
чорно-рябої породи. Плешканівська ферма зберегла статус племінної, а спермопродукція для запліднення корів надходила із Нідерландів, Канади, США. Це дозволило піднести на вищий рівень селекційно-племінну роботу в господарстві.

Із кожним роком нарощувалося кормовиробництво. У 2010 р., наприклад, на загал у ПСП було заготовлено 40 тис. т силосу, 3 тис. т сіна, 5 тис. т соломи, 22 тис. т сінажу.

У 2008 р. нарешті стала до ладу перша черга довгоочікуваного молочного комплексу – втілення давніх сподівань й справжнє дітище Дмитра Олександровича. На флагмані молочного виробництва – МТФ №1 (с. Плешкані) середньорічні надої перевершили 7,5 тис. Дещо меншими був рівень цих показників на решті ферм, що на загал вивело господарство до надоїв 6,1 тис. кг на корову. Добові прирости живої маси ВРХ становили 750 грамів. Головним зоотехніком господарства став висококваліфікований та ініціативний Юрій Анатолійович Березовський.

У 2009 р. виробництво молока становило 11 тис. т, м'яса – 9 тис. т, свинини – 805 цн, зернових – 312 тис. т, цукрових буряків – 198 тис. т. А якщо вдатися до

статистичних узагальнень, то одержимо вражаючу цифру: за майже 25 років господарювання Д. Лисуна в Плешканях валове виробництво аграрної продукції зросло тут у 20 разів!

Д. Лисун на тракторній бригаді

Буде врожай!

Утім Дмитро Олександрович ніколи особливо не ганявся за цифрами врожайності й продуктивності: пріоритетним для нього в будь-які періоди господарювання залишався показник рентабельності. «Навіть за умови великого валу продукції при високій її собівартості можна залишитися із жебрацькою торбиною», – частенько говорив він. Глибокі економічні розрахунки, помножені на досвід і господарську інтуїцію стали чи не найголовнішими складовими феномену плешканівської успішності.

Дмитра Олександровича непокоїли постійні гойдалки закупівельних цін на сільгосппродукцію, що викликало аритмію в господарській діяльності. Аналізуючи її результати за десятиріччя, він дійшов висновку про панування такої закономірності: якщо у даному році встановилася пікова закупівельна ціна на тваринницьку продукцію, то ціна на зерно опиняється в перигеї. В наступні

роки все відбувається з точністю до навпаки. Отож, аби бути на плаву, слід дотримуватися належного балансу між галузями, що дає змогу сільгоспвиробнику маневрувати й у кінцевому підсумку бути з прибутком.

...Ой, як же любив Дмитро Олександрович ранками чи вечорами спостерігати за доїнням корів на плешканівському комплексі, перебуваючи за склом, на підвищенні, немов на капітанському містку (окрім операторів машинного доїння ніхто не допускався у святая-святих – епіцентр доїння)! Лунала пестливо-жартівлива команда «Дівчата, доїться!» і чистесенькі, немов після купелі, ситі корівки-картинки, з чіпами на вухах, розцяцьковані біло-червоно-чорними барвами, суворо по черзі, не юрмлячись, заходять в індивідуальні стійла накопичувача й роблять це настільки граційно, що мимоволі ними залюбуєшся. Оператори дезінфікують дійки спеціальними серветками й підключають їх до доїльних авто-

Із К. А. ??? (завідуюча фермою) та Т. О. Кузьменко (завідуюча току)

«Карусель»

матів. Величезна, на сорок голів «карусель», безупинно рухається й корівки, в солодкій напівдрімоті, задоволено мружачись від цього легенького кружляння, віддають молочко, котре без будь-якого контакту із довкіллям чи людиною надходить у спеціальні цистерни для охолодження й подальшої відправки діловим партнерам чи споживачам. Під кожним «корівкомісцем» знаходиться монітор, на якому відразу ж висвічується інформація про те, скільки ж то молока дала цього разу конкретна тварина. Усе це надходить у центральну комп'ютерну мережу, де можна віднайти дані про кожну тварину: динаміку росту й продуктивності, її захворювання, особливості норову тощо. А потім зоотехнічно-ветеринарна служба глибоко аналізує цю інформацію й за потреби оперативно вживає необхідних заходів.

Мов музика, звучали для Дмитра Олександровича й нові назви традиційних тваринницьких професій: «менеджер із управління стадом», «зоотехнік з ідентифікації

тварин», «зоотехнік-селекціонер», «оператор з моніторингу» тощо. До речі, й місця проведення оперативних нарад величалися не інакше, як «бізнес-центри».

«Маємо забезпечити виробництво молока європейського рівня, отже, екстракласу!» – таке амбітне завдання плешканівським тваринникам поставив Дмитро Олександрович. Мова йшла про молоко, котре за своїми якісними характеристиками наближалось б до материнського з високим вмістом білка, належної жирності, відсутністю будь-якого бактеріального забруднення й ветпрепаратів (останнє перевіряли на інгібіторах).

Плешканівський комплекс став місцем паломництва для аграріїв мало чи не з усієї України. Побували тут і делегації із далекого зарубіжжя, зокрема, були приємно вражені побаченим фермери із Франції та Німеччини.

Було збережено й свиноварну ферму на хуторі Леонівщина: там утримувалося 500 голів сви-

Директор ПСП і його заступник

ней. При цьому директор забезпечив цю СТФ необхідними механізмами задля зведення до мінімуму ручної праці й підвищення рентабельності свинарства. Та його плани в цій царині товарного виробництва сягали куди вище! «Ми в найближчий час маємо вийти щонайменше на 5–7 тис. свинопоголів'я!» – не раз говорив він і зрештою перейшов від намірів до конкретних справ у цій царині. Відтак, на базі свиноферми с. Безпальче було спроектовано свиновідгодівельний комплекс, проте реалізували його вже без Д. О. Лисуна...

Уже давно було на часі вирішення проблеми сушіння та якісного зберігання зібраного збіжжя. Максималіст по життю, Дмитро Олександрович навіть не розглядав «дешевих» варіантів, бо пам'ятав народну мудрість: «Скупий двічі платить!» Він розпорядився придбати американську сушарку «Метьюс» продуктивністю 800 т зерна на добу.

На молочному комплексі з Ю. Костенком. 2009 р.

У 2006 р. прийшло, нарешті, визнання справді унікальних заслуг плешківського керівника: йому було присвоєно почесне звання «Заслужений працівник сільського господарства». Ця звістка блискавкою облетіла район, і Дмитра Олександровича буквально накрило валом численних вітань як безпосередніх, так і телефоном. Усі краєни були одностайні в думці, що він давно вже заслужив високі нагороди, аж до звання Героя України. Утім, аграрний достойник ніколи не переймався питаннями державного визнання його заслуг, працював не заради золотої

У колі однопартійців Черкащини. 2006 р.

*У батьків-
ській хаті*

Із батьком і матір'ю

пальмової віті й говорив таке: «Для мене найбільшою нагородою є повага простих людей!»

Дмитро Олександрович попри певні розчарування діяльністю «помаранчевої» влади, все ж, як і досі активно, долучався до громадсько-політичного життя краю. Його було обрано членом проводу обласної організації Української Народної партії, а в с. Плешкані постійно відбувалися зібрання цієї політичної структури. Надавав Д. О. Лисун вагому фінансову допомогу й у проведенні масових акцій національно-патріотичних сил.

Душа плешканівського очільника постійно линула до рідних пенатів, і він час від часу дозволяв собі таке ні з чим не зрівнянне задоволення побувати на Рівненщині, в Гірниках, де пуп закопаний, де батько й мати, де до щему в серці все таке близьке й знайоме. Під час тих відвідин зустрічався із родичами, односельцями, подовгу розмовляв з ними про життя-буття, допомагав вирішувати рутинні житейські проблеми. Пам'ятають у Гірниках і про те, що Дмитро Олександрович узяв щонайдіяльнішу участь у зведенні місцевої православної церкви рівноапостольної княгині Ольги, зокрема профінансував опоряджувальні роботи та створення церковного іконостаса. Планував він посприяти й спорудженню в Гірниках пам'ятного знака тим односельцям, які стали жертвами репресій радянського тоталітарного режиму, однак не встиг цього зробити.

Душею й серцем відпочивав Дмитро Олександрович, пораючися на власній пасіці, яка постійно налічувала не менше 20 бджолосімей. Бджілки монотонно гудуть біля льотків, тримаючи в лапках пилок, пахне різнотрав'ям, акацією, липою, гречаним цвітом й, звісно, медом... Рай, та й годі! Як у пасічника, в Д. М. Лисуна було безліч учнів і він щедро передавав їм свій успадкований і роками напрацьований пасічницький досвід. А ще дуже любляв дарувати своїм друзям і родичам банки з медом, багатьох із них долучав до пасічництва. Життєдіяльність

Із братом Миколою. 2007 р.

у бджолиному вулику Дмитро Олександрович дотепно порівнював із відносинами в українському соціумі: основою обох є невтомна праця бджілок-трудівниць, процесом керують авторитетні «матки», є й «трутні», котрих намагаються позбавитися... А потім додавав: «Людам слід повчитися бездоганній організації праці, яка панує в бджолосім'ї!»

Дмитро Лисун мріяв створити в Плешканях базу «зеленого туризму». Дійсно, тамтешня присупійська місцина з її мальовничою природою є достатньо креативною й привабливою для мандрівників. Та й господарстві є що показати, особливо для міського туриста: як то воно здобувається хліб насущний і до хліба...

Дмитро Олександрович був людиною високодуховною, володів особливим магнетизмом, а тому до нього тягнулися люди, й серед них було чимало відомих митців. Задля зустрічі з цікавим співбесідником та озна-

йомлення з роботою унікального сільгоспприємства у Плешканях бували поети Дмитро Павличко, Григорій Білоус, Наталія Віргуш, Леонід Даценко, Григорій Діхтяренко, Іван Дробний, композитор, народний артист України Мар'ян Гаденко, заслужена артистка Світлана Лисун (Світланова), журналісти Сергій Томіленко³⁶, Владислав Кирей, Лідія Титаренко, Ніна Жук, Михайло Калініченко, Катерина Таран, Василь Марченко, Людмила Джулай... За спонсорської допомоги плешканівського директора побачила світ не одна книга, надавав він фінансову підтримку й для забезпечення діяльності обласної телерадіокомпанії «Рось» та пе-

На власній пасіці

ріодичних видань. Частими гостями сільгоспприємства були й наукові співробітники Національної академії аграрних наук. Побувала в Плешканях і делегація профільних кафедр Національного університету біоресурсів і природокористування на чолі з студентським другом Д. Лисуна, професором В. В. Козирським.

³⁶ Нині очолює Національну спілку журналістів України.

Постійні контакти підтримував Дмитро Олександрович із відомими уродженцями Плешканів, зокрема, знаним державним діячем Михайлом Денисенком і заслуженим артистом України Петром Авраменком. Завсідником плешканівських відвідин був Лисуновий друг Іван Заєць, гостював тут і Юрій Костенко.

Інколи дозволяв собі плешканівський директор разом із Людмилою Іванівною пускатися у мандри світами. Де тільки їм не довелося бути чи то з виробничою метою чи й задля відпочинку! Американські Вашингтон і Чікаго, французький Париж, голландський Амстердам, німецькі Берлін і Ганновер, польські Варшава і Познань, іспанські Мадрид і Барселона, шведський Стокгольм, норвезький Осло, турецький Мармаріс, арабські Дубаї й Абу-Дабі... Та проте, споглядаючи екзоти далекого зарубіжжя, Дмитро Олександрович завжди підкреслював, що кращої землі, як Україна немає ніде та, мов на крилах, линув до рідних Плешканів.

В Абу-Дабі

У Мармаросі (Туреччина)

На озері Синевір

Плешканівський директор хоча й не був гурманом, та все ж любив поїсти, залишаючись при цьому абсолютно невибагливим стосовно запропонованого меню. Перевагу віддавав простій їжі, а над усе любив український борщ, пироги з маком, парне молоко, мед. Частенько, споглядаючи повний вишуканими наїдками стіл, прорікав напівжартома: «Цей стіл

дещо недоукомплектований: на ньому відсутній наш головний національний продукт – сало».

З плином років йому дедалі частіше дошкуляли негаразди із власним здоров'ям, яке раніше відзначалося мало чи не еталонними характеристиками. Людина терпляча й вольова, Дмитро Олександрович зрідка й хіба що найближчим людям міг зізнатися в поганому самопочутті. Зокрема, інколи говорив: «Щось, Людо, у серці муляє» чи навіть «Голову від болю рве на шмаття», а потім жартівливо додавав: «Що ж, старість – не радість, а проте жити буду, років так до 100!» Не думав і не гадав, що вже недовго йому залишилося топтати ряст на цій землі...

Прийшов рік 2010, як виявилось – останній акорд Лисунового життя. Тоді президенський пост обійняв Віктор Янукович, який без зволікань сформував свою владну вертикаль на місцях. На обласному рівні вона була представлена губернатором-регіоналом Сергієм Тулубом, який дав пряму вказівку щодо жорсткого пресування своїх опонентів. Однією з головних мішеней владних репресій став «помаранчевий революціонер» Д. О. Лисун. У Плешканях почали з'являтися рейдери, сповнені намірів «відтиснути» собі успішне господарство, а Дмитра Олександровича (в кращому випадку) залишити виконавчим директором. Проти нього навіть було сфабриковано кримінальну справу. Звісно, такі стресові ситуації не додавали здоров'я плешканівському керівникові й він тлів серцем...

З огляду на погіршення Лисунового самопочуття, родина наполягла, аби він розпочав стаціонарне лікування. Та проте невдовзі після процедур інтенсивної терапії Д. Лисун відбував на поля й ферми свого господарства, нехтуючи небезпекою ускладнень.

Якось на світанні Дмитро Олександрович почув кування зозулі, й почав рахувати: «Один...» Аж тут птах відразу змовк, начебто чимось удавився. «Щось мало ти

мені, зозулечко, накувала... А втім, у тебе свій рахунок, а в нас дещо інший!» – наразі заспокоїв себе. Не знав, та й не міг знати, що вже небагато часу виділила йому доля жити на цій землі.

Як згадує брат Микола, в останній рік свого життя Дмитро Олександрович особливо активно саджав дерева, як живі символи пам'яті про себе. Може таки передчував щось недобре?

Той аномально спекотний 30-й день липня 2010-го не віщував нічого особливого. Зранку Дмитро Олександрович побував у Золотонській райлікарні, зустрівся зі своїм давнім товаришем Валерієм Павловичем Калиною (заслуженим лікарем України). Аж тут близько 10-ї години ранку директору повідомили, що на території плешканівської ферми горить сховище люцернового сіна; як виявилось пізніше, причиною пожежі стало самозаймання. Разом із сином Антоном Дмитро Лисун миттю прибув на місце події, з іншими працівниками взявся гасити пожежу.

– Отака біда прийшла до нас!, – сказав він тоді синові, а серце краялося на шматочки від споглядання того, як за лічені хвилини безжальна вогнева лава пожирає цей вистражданий тяжкою працею цінний корм.

Раптом усі присутні побачили, як Дмитро Олександрович, схопившись за голову, мов надломлене дерево, похилився й упав на розпечену землю.

– Тату, тату, що з тобою?!, – перелякано закричав Антон. Та він уже прямував у засвіти...

Дмитро Лисун помер на руках сина дорогою до Гельмязівської лікарні і, як виявилось, причиною цієї передчасної кончини став обширний інсульт. Далися ознаки й багаторічна перевтома, приховані недуги та, звісно, стресові ситуації останніх миттєвостей його життя. Смертельний діагноз Дмитра Олександровича було уточнено вже під час посмертного розтину, який зробили в Золотоноші: розрив аневризми судини

головного мозку. Така недуга не залишала майже ніяких шансів на виживання. А ще на серці було виявлено великий рубець. Це свідчило про те, що, очевидно, Д. Лисуна колись вразив інфаркт, який він переніс на ногах.

Провести Дмитра Олександровича в останню дорогу прибули тисячі людей не лише із Плешканів, але й мало чи не всіх сіл району, а також Черкас і Києва, звісно, приїхали й родичі з Дубенщини. Прощання з ним тривало практично цілий день, а поховали покійного вже надвечір на центральному сільському цвинтарі. Промови на велелюдному траурному мітингу виголо-сили Іван Олександрович Заєць, Віктор Макарович

На могилі Д. О. Лисуна

Скидан (колишній голова райради), сільський голова Микола Олексійович Левченко, а також автор цієї книги. Поверталися засмучені цією втраченою плешканівчани з кладовища, і мозок мало чи не кожного з них безжалісно свердлила думка: «А що ж то воно буде з усіма нами без Лисуна?»

ПЛЕШКАНІ Й УКРАЇНА БЕЗ ДМИТРА ЛИСУНА

*Усе значиме, що колись почато нами,
Нащадкам нашим довершити заповідано.*

М. Турківський

Немовби передбачаючи такий несподівано трагічний крутозлам своєї життєвої долі, Дмитро Олександрович заздалегідь підготував надійний фундамент подальшого процвітання господарства, на вітвар якого поклав мало чи не все своє свідоме життя. І справа не лише у створеній ним потужній матеріальній базі та вражаючих виробничих показниках. Він, як керівник, упродовж десятиліть плекав випробувану конкретними справами свою зміну й такою, звісно, стала його дружина, від 1 серпня 2010 р. – «нова стара» директорка ПСП Людмила Іванівна, а ще сини Юрій і Антон в ранзі її заступників. Як уже зазначалося, обоє здобули вищу сільськогосподарську освіту в столичному університеті (Антон має два дипломи: механізація сільського господарства і менеджмент та інноваційна діяльність), а нині навчаються в аспірантурі й готують до захисту дисертації з проблем економіки сільськогосподарського виробництва. Сама ж очільниця господарства, аби крокувати в ногу з аграрним сьогоденням і задля приведення у відповідність займаної посади із фахом, уже в немолодому віці успішно закінчила все той же Національний університет біоресурсів і природокористування, отримавши диплом економіста сільського господарства.

Дещо оговтавшись від страшного горя непоправної втрати, родинно-управлінська трійця запряглася, що кожний її репрезентант зробить усе від нього залежне,

Очільники ПСП - родина Лисунів

аби гідно продовжити справу покійного чоловіка й батька. І час переконливо показав, що родина Лисунів уміє тримати удари долі й здатна не тільки зберегти, а й суттєво примножити попередні здобутки. До речі, родинна бізнес-команда отримала гарне поповнення: Антонова дружина Юлія обійняла відповідальну посаду головного економіста.

Продовжує зростати земельний фонд плешканівського мегагосподарства за рахунок появи нових орендодавців. При цьому середня врожайність зернових не опускається нижче 50–60 ц з га, кукурудзи – 100 ц, цукрового буряка – 400 центнерів. До речі, цукрові буряки транспортуються на Згурівський цукрозавод на Київщині і його директор Василь Харченко не нахвалиться високою якістю солодких коренів із Плешканів. «Таких виробників, як у Плешканях треба ще пошукати», – постійно підкреслює він.

Висока продуктивність землеробства досягається завдяки щедрому удобренню ґрунтів, переважно органі-

кою, застосуванню сучасних технологій обробітку та дбайливому догляду за посівами. Зокрема, в Плешканях застосовується безвідвальний спосіб ґрунтообробітку, що дає змогу не порушувати поверхневого родючого шару ґрунту. У полі працюють потужні «американці»: гусеничні «Катерпіллери» й колісні «Джон-Діри», які тягають 12-корпусні плуги й широкозахватні євросівалки. Це дає змогу при відмінній якості засівати за один робочий день аж 120 га площ.

Щодо збиральної техніки, то на додачу до існуючої було придбано в 2015 р. потужний комбайн «Лексіон-770», який на той час не мав аналогів у всій Україні. У сільгоспвідприємстві вже кілька років поспіль вдаються до системи «точного землеробства» із сучасними методами моніторингу врожайності та коригування сівозмін, використання ефективних засобів живлення ґрунту.

Дбають у Плешканях і про збереження врожаю. В господарстві діє потужний зерносушильний комплекс та елеватор.

Група головних спеціалістів ПСП «Плешкані».
Зліва направо: **В. А. Степанець, М. О. Завідня, В. І. Романюк, І. І. Семенець, А. В. Олещенко, Л. І. Лисун, В. В. Беркут, В. М. Третяк, Є. П. Буга**

**Зліва
направо:
І. І. Семенець,
В. І. Романюк,
М. О. Завідня,
А. Д. Лисун,
М. В. Мельник**

Саме Людмилі Іванівні випало завершити спорудження молочного комплексу у Плешканях: він уже набрав запланованої потужності. Незабаром тут з'явився сучасний кормороздавач «Кун Євромікс 2780», оснащений комп'ютерною програмою контролю розподілу кормів. Згідно з найпередовішими світовими технологіями телятка вирощуються в індивідуальних «євробудках». Плешканівська ферма зберігає поважний статус племзаводу з розведення червоно-рябої породи ВРХ.

Поряд з цим забезпечено реконструкцію тваринницьких ферм у Ковраї, Підставках, Безпальчому.

**Зерносушильний комплекс та елеватор.
На передньому плані - Людмила та Антон Лисуни з
інженерами В. В. Дроботом і Є. В. Петровим**

**Силосний комбайн «Ягуар».
На передньому плані - Антон і Юрій Лисуни**

Доїльна установка «Боуматік». Оператори машинного доїння Л. М. Беляя (ліворуч) та Т. В. Кудлик

Кормороздавач «Кун Профіле»

Зокрема, завершується створення Коврайського молочного комплексу, а зовсім нещодавно тут взяв прописку сучасний шведський доїльний цех «Де Лаваль» місткістю 40 голів (дві паралелі).

Постійно зростає тваринницьке поголів'я: станом на сьогодні в господарстві утримується понад шість тис. голів ВРХ, а дійне стадо сягнуло за дві тисячі. У господарстві пишаються й тим, що завдяки добре поставленій племінній справі у Плешканях кожні чотири роки з'являється щонайменше 350 голів молодняка ВРХ, а це повноцінна нова ферма.

Зростають надії молока, зокрема в Плешканях вже давно здолано 8-тисячний рубіж, а щодоби кожна корова дає 25–27 кг молока. До речі, дві корівки-рекордистки із Плешканів (Кишеня й Хавана³⁷) представляли

Доїльний цех у Ковраї. Оператори машинного доїння О. С. Іщенко та Н. І. Шевченко

³⁷ Річний надій Хавани становив 9350 кг молока, Кишені – 8999 кг.

*На агровиставці в м. Київ.
Зліва направо: С. Л. Кива, В. О. Лукашевич, Л. І. Лисун*

У гостях у плешканівчан - академік М. І. Бащенко

Черкащину на Міжнародній виставці «Агро-2016» й стали її призерами.

«Слід дбати не лише про кількість надоєного молока, а й про його якість!» – таке завдання поставила Людмила Іванівна фахівцям-молочникам. Завдяки збалансованій кормовій базі, продуманій генетиці, сучасним технологіям доїння на плешканівському комплексі вже отримують молоко екстра-класу, що було засвідчено відповідними сертифікатами експертів із Євросоюзу. А задля надійного збереження надоєного молока господарством було придбано надсучасний танк-охолоджувач місткістю 16 т.

Молоко з Плешканів надходить до таких потужних переробних підприємств, як Золотоніський маслоробний комбінат, Яготинський маслозавод, Згурівський завод дитячого харчування, а також компанії з іноземним капіталом «Данон Юні Мілк». У Плешкані по сировину приїжджають представники тих переробних підприємств, які дбають про випуск високоякісної, екологічно безпечної продукції європейського рівня.

*На молочному комплексі в с. Плешкані.
Зліва направо: Н. І Сідлецька, В. М. Душейко,
А. Л. Матвійченко, Г. М. Завгородня, Л. І. Лисун, В. Ф. Пузь*

Завдяки невгамовній організаторській енергії Людмили Іванівни, було зреалізовано амбітні плани покійного чоловіка щодо відкриття свиновідгодівельного комплексу. Як і передбачалося, він запрацював у Безпальчому з використанням найпередовіших світових технологій і зведення до мінімуму ручної праці. Нині там утримується вже близько 5 тис. голів продуктивних порід (і далі буде!), а керівником цього комплексу є енергійний і фаховий Віктор Миколайович Сірик. Він, до речі, має вищу аграрну освіту й набув великого досвіду, працюючи свого часу у фермерських господарствах Євро-союзу та США.

«Плешкані» міцно тримають естафету аграрного лідера Черкащини й України. Так, за результатами загальнодержавного рейтингування підприємств агропрому ПСП отримало статус «Агропідприємство року 2012».

**Зустріч із діловими партнерами -
очільниками переробних молокопідприємств**

**На свинокомплексі в с. Безпальче.
Зліва направо: С. О. Сім'янистий, Т. М. Сім'яниста,
К. І. Бут, В. М. Сірик**

За показниками розвитку тваринництва у 2015 р. господарство посіло 2-ге місце в Україні й перше в області. А за підсумками 2019 сільськогосподарського року сільгосппідприємство вийшло на перше місце в області серед об'єктів господарювання в номінації «Фінансові показники успішної діяльності».

Довгі роки ледь зводив кінці з кінцями Гельмязівський хлібокомбінат і в кінцевому підсумку збанкрутів. Підприємство було виставлено на торги й буквально у переддень аукціону свою заявку на участь у них подало й ПСП «Плешкані». Для Людмили Іванівни це було непросте рішення, адже придбання занедбаного підприємства (недешевого за ціною!) передбачало величезні фінансові витрати ще й на його капітальну реконструкцію. Та директорка пішла на цей крок, пам'ятаючи про заповітну мрію чоловіка мати власне хлібовироб-

ництво. Вона виграла аукціон і спрямувала необхідні кошти на ремонт приміщень, закупівлю сучасного обладнання. Нині це доволі успішне підприємство (вже як хлібопекарське відділення ПСП «Плешкані»), де виробляється понад 12 видів хлібобулочної продукції, різні види макаронів для забезпечення ними мешканців Золотоніщини, Канівщини й Драбівщини. І хоча капіталовкладення ще не окупилися, й хлібовиробництво не приносить господарству прибутків, та головним є те, що ПСП вирішує справді доленосну справу забезпечення якісною випічкою тисяч людей.

Людмила Іванівна пам'ятає й про чоловікові плани щодо власної м'ясопереробки. Відтак, у с. Коврай уже завершується спорудження сучасно обладнаного міні-м'ясокомбінату, який працюватиме на сировині сільгоспідприємства.

Із року в рік зростає орендна плата за землю й майно. Нині вона становить 12 % вартості кожної земельної частки (паю), а це один із найвищих показників на

Серед працівників хлібопекарського відділення.
Зліва направо: Ю. М. Шевченко, Н. Я. Січкач, Л. І. Лисун,
І. І. Сабадаш, С. Г. Олійник, Н. В. Романенко, О. М. Джура

Зустріч з ветеранами тваринництва
К. І. Авраменко і Н. І. Магер.
Угорі - А. Л. Матвійченко

Черкащині. При цьому проплата за бажанням орендодавців здійснюється як у грошовій, так і натуральній формі (13–15 тис. грн.). Господарство надає своїм пайовикам і широкий спектр різноманітних послуг. Наприклад, це оранка присадибних ділянок: у межах 25 соток – безоплатно, а поза цим лімітом – з компенсацією затрат на витрачене пальне. А ще – допомога транспортом, продуктами, грішми з приводу тих чи інших родинних подій, фінансове сприяння навчанню дітей у закладах вищої освіти, виділення будматеріалів тощо.

Згідно із соціальними угодами ПСП «Плешкані» взяло на себе утримання соціальної інфраструктури сіл Безпальче, Жорнокльови, Каленики, Коврай, Плешкані, Підставки і (частково) Гельмязів. Це доволі нелегка фінансово-затратна ноша: ремонти приміщень освітньо-культурних закладів, придбання для них обладнання, організація харчування учнів та дошкільнят, асфальтування доріг (пересічно на це щороку витрачається щонайменше 1,4 млн грн.), благоустрій вулиць тощо. Для прикладу, у 2012 р. (до 290-річчя від дня народження поета-філософа Г. Сковороди) було повністю оновлено меблі та обладнання в Коврайському навчально-виховного комплексу ім. Г. С. Сковороди, відремонтовано підлогу й на це господарство витратило понад 200 тис. грн.

Для котельні цієї ж школи придбано потужний генератор (на випадок відсутності центрального електроживлення).

Вже стало традицією, що 1 вересня усі наймолодші школярики отримують від директорки ПСП портфель із підручниками та учнівським приладдям. У всіх селах, якими опікується приватне сільгоспприємство, відсутні й будь-які проблеми з літнім оздоровленням місцевих дітей, адже усі витрати з харчування вихованців пришкільних таборів також повністю бере на себе ПСП «Плешкані».

Керівництво приватного сільгоспприємства дбає про підвищення якості життя своїх пайовиків. Пам'ятаючи формулу, що такі «хліб всьому голова», Людмила Іванівна розпорядилася, аби свіжі хлібобулочні вироби з хлібопекарського відділення в режимі прямого постачання розвозилися вулицями всіх шести сіл щонайменше тричі на тиждень і реалізовувалися за зниженими цінами для орендодавців та сільської інтелігенції.

День працівників сільського господарства у Плешканях

Юні щедрувальниці із Гельмязова

А на Дні села чи на свята коштом господарства на місцях влаштовуються велелюдні розважальні заходи, зокрема, атракціони для найменшеньких. «Людей має супроводжувати постійне відчуття свята, тоді й робота буде ладитися. На цьому економити не варто!» – переконана Людмила Іванівна.

Господарство взяло щонайдіяльнішу участь у волонтерській діяльності, особливо в перші роки війни на Сході, коли частини Збройних Сил України й добробати опинилися у великій постачальній скруті. У зону АТО із Плешканів доставлялися бронезилети, саморобні буржуйки, найрізноманітніші продукти, деревосировина для облаштування оборонних споруд, бензин і солярка тощо. На сотні тисяч гривень було закуплено бронезилетів спальних мішків та іншої амуніції. Коштом ПСП було проведено в останню путь мужнього воїна В'ячеслава Гагу в січні 2015 р.

... Дмитро Олександрович дуже мріяв стати дідусем, та за життя йому таке щастя не випало. Уже після його смерті з'явилася на світ Божий онучка Ніна (названа на честь прабабусі), а згодом і онучок Митя (зрозуміло, отримав це ймення в пам'ять про свого знаменитого дідуся). Торік у Юрія Лисуна народився ще один синочок – Петрусь.

Образ Д. О. Лисуна вкарбовано у пам'ять кожного плешканівчанина: від малого до старого. Увічнено ім'я видатного організатора аграрного виробництва і в назві однієї з центральних вулиць Плешканів (колишня вулиця Леніна). За ухвалою Правління та Президентської ради ВГО «Народна рада» Д. О. Лисуна було нагороджено (посмертно) Золотою зіркою Героя українського народу «за видатний внесок у розбудову громадянського суспільства і підняття іміджу України, справжній патріотизм та непохитну любов до рідної України».

*Друге й третє покоління
Д. О. Лисуна*

Пам'ятають у нашому краї і внесок Дмитра Олександровича в розвиток українського спорту. Від 2010 р. в Черкасах на базі спорткомплексу «Будівельник» проводиться

щорічний відкритий обласний турнір з греко-римської боротьби серед юнаків пам'яті Д. Лисуна; постійним його головним спонсором виступає саме ПСП «Плешкані». Тоді як учасниками 1-го такого турніру стали 185 юних борців з 4-х областей, в 5-му турнірі (2014 р.) взяло участь 24 команди й 315 учнів і кадетів, то в ювілейному 10-му – вже 369 учасників із м. Києва, а також Вінницької, Дніпропетровської, Донецької, Житомирської, Запорізької, Київської, Кіровоградської, Миколаївської, Одеської, Полтавської, Сумської, Тернопільської, Харківської, Херсонської та Черкаської областей. Учасниками цих змагань стали й посланці сонячної Молдови, про свої наміри в майбутньому долучитися до них заявили і в Білорусі, отож є перспективи

*Відкритий обласний турнір з греко-римської боротьби
серед юнаків пам'яті Д. Лисуна*

Організатори турніру.
 Зліва направо: А. Лисун, С. Власенко, А. Самоха, Ю. Лисун

піднесення статусу цього турніру Пам'яті до міжнародного рівня. Показово, що зазвичай багато медалей завойовують на цих змаганнях юні спортсмени із рідної Д. Лисуну Черкащини.

...А нещодавно на фасаді центрального офісу плешканівського господарства з'явилася меморіальна дошка Дмитра Лисуну, створена відомим українським мистцем, народним художником України Іваном Васильовичем Фізером. Під час її відкриття над нами закружляли лелеки. Й мені тоді подумалося, що може там, у високості то витає душа Дмитра Олександровича і, споглядаючи з неба за перебігом плешканівських справ і за акціями Пам'яті, щиро й втішено радіє...

фото меморіальної дошки тут розмістимо

ОСНОВНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Архівні матеріали

1. Протокол №10 засідання правління колгоспу ім. 50-річчя Жовтня від 14 серпня 1986 р. // Державний архів Черкаської області (далі – ДАЧО). – Ф. р-5065. – Оп. 1. – Спр. 163.
2. Протокол №13 засідання правління колгоспу ім. 50-річчя Жовтня від 28 жовтня 1986 р. // ДАЧО. – Ф. Р-5065. – Оп. 1. – Спр. 163.
3. Звітна доповідь голови колгоспу про господарську діяльність за 1986 р. // ДАЧО. – Ф. Р-5065. – Оп. 1. – Спр. 165.
4. Звітна доповідь голови колгоспу про господарську діяльність за 1985 р. // ДАЧО. – Ф. Р-5065. – Оп. 1. – Спр. 158.
5. Звітна доповідь голови колгоспу про роботу правління за 1987 р. // ДАЧО. – Ф. Р-5065. – Оп. 1. – Спр. 170.
6. Звітна доповідь голови колгоспу про господарську діяльність за 1990 р. // ДАЧО. – Ф. Р-5065. – Оп. 1. – Спр. 193.
7. Звітна доповідь голови колгоспу про господарську діяльність за 1991 р. // ДАЧО. – Ф. Р-5065. – Оп. 1. – Спр. 198.
8. Статут КСПП «Плешканівське» (прийнятий на загальних зборах колгоспу 17 березня 1992 р.) // ДАЧО. – Ф. Р-5065. – Оп. 1. – Спр. 209.
9. Звіт про роботу правління за звітний період (1993 р.) // ДАЧО. – Ф. Р-5065. – Оп. 1. – Спр. 213.
10. Звіт про роботу правління за 1994 р. // ДАЧО. – Ф. Р-5065. – Оп. 1. – Спр. 217.
11. Звіт про роботу правління колгоспу за 1996 р. // ДАЧО. – Ф. Р-5065. – Оп. 1. – Спр. 225.
12. Указ Президента України від 3. 09. 1998 р. №475/98 РП // ДАЧО. – Ф. 6101. – Оп. 1. – Спр. 101.
13. Голова Золотоніської райдержадміністрації. Розпорядження від 10. 09. 1998 р. // ДАЧО. – Ф. 6101. – Оп. 1. – Спр. 101.
14. Голова Золотоніської райдержадміністрації. Розпорядження від 12. 10. 1998 р. // ДАЧО. – Ф. 6101. – Оп. 1. – Спр. 102.
15. Голова Золотоніської райдержадміністрації. Розпорядження від 16. 11. 1998 р. // ДАЧО. – Ф. 6101. – Оп. 1. – Спр. 103.

16. Голова Золотоніської райдержадміністрації. Розпорядження від 30. 11. 1998 р. // ДАЧО. – Ф. 6101. – Оп. 1. – Спр. 103.
17. Голова Золотоніської райдержадміністрації. Розпорядження від 11. 12. 1998 р. // ДАЧО. – Ф. 6101. – Оп. 1. – Спр. 104.
18. Голова Золотоніської райдержадміністрації. Розпорядження від 31. 12. 1998 р. // ДАЧО. – Ф. 6101. – Оп. 1. – Спр. 104.
19. Голова Золотоніської райдержадміністрації. Розпорядження від 1. 03. 1999 р. // ДАЧО. – Ф. 6101. – Оп. 1. – Спр. 117.
20. Голова Золотоніської райдержадміністрації. Розпорядження від 14. 05. 1999 р. // ДАЧО. – Ф. 6101. – Оп. 1. – Спр. 119.
21. Голова Золотоніської райдержадміністрації. Розпорядження від 8. 06. 1999 р. // ДАЧО. – Ф. 6101. – Оп. 1. – Спр. 120.
22. Голова Золотоніської райдержадміністрації. Розпорядження від 15. 07. 1999 р. // ДАЧО. – Ф. 6101. – Оп. 1. – Спр. 121.
23. Голова Золотоніської райдержадміністрації. Розпорядження від 26. 08. 1999 р. // ДАЧО. – Ф. 6101. – Оп. 1. – Спр. 122.
24. Голова Золотоніської райдержадміністрації. Розпорядження від 30. 08. 1999 р. // ДАЧО. – Ф. 6101. – Оп. 1. – Спр. 123.
25. Голова Золотоніської райдержадміністрації. Розпорядження від 4. 09. 1999 р. // ДАЧО. – Ф. 6101. – Оп. 1. – Спр. 124.
26. Голова Золотоніської райдержадміністрації. Розпорядження від 4. 11. 1999 р. // ДАЧО. – Ф. 6101. – Оп. 1. – Спр. 125.
27. Золотоніська районна рада. Протокол 2-ї сесії районної ради від 30. 09. 1987 р. // Архівний відділ Золотоніської райдержадміністрації (далі – АВРДА). – Ф. 1. – Оп. 2. – Спр. 1601.
28. Золотоніська районна рада. Протокол 4-ї сесії районної ради від 10. 11. 1998 р. // АВРДА. – Ф. 1. – Оп. 3. – Спр. 91.
29. Золотоніська районна рада. Протокол №10 засідання президії районної ради від 11. 02. 1999 р. // АВРДА. – Ф. 1. – Оп. 3. – Спр. 128.
30. Золотоніська районна рада. Протокол 5-ї сесії районної ради від 24. 03. 1999 р. // АВРДА. – Ф. 1. – Оп. 3. – Спр. 118.
31. Золотоніська районна рада. Протокол 7-ї сесії районної ради від 19. 05. 1999 р. // АВРДА. – Ф. 1. – Оп. 3. – Спр. 120.
32. Золотоніська районна рада. Протокол №10 засідання президії районної ради від 24. 06. 1999 р. // АВРДА. – Ф. 1. – Оп. 3. – Спр. 131.
33. Золотоніська районна рада. Протокол 8-ї сесії районної ради від 30. 07. 1999 р. // АВРДА. – Ф. 1. – Оп. 3. – Спр. 121.

34. Золотоніська районна рада. Протокол №10 засідання президії районної ради від 10. 08. 1999 р. // АВРДА. – Ф. 1. – Оп. 3. – Спр. 132.
35. Золотоніська районна рада. Протокол 9-ї сесії районної ради від 27. 08. 1999 р. // АВРДА. – Ф. 1. – Оп. 3. – Спр. 122.
36. Голова Черкаської облдержадміністрації. Розпорядження від 17. 02. 2005 р. // ДАЧО. – Ф. 6063. – Оп. 1. – Спр. 1579.
37. Голова Черкаської облдержадміністрації. Розпорядження від 21. 02. 2005 р. // ДАЧО. – Ф. 6063. – Оп. 1. – Спр. 1579.
38. Голова Черкаської облдержадміністрації. Розпорядження від 14. 03. 2005 р. // ДАЧО. – Ф. 6063. – Оп. 1. – Спр. 1580.
39. Голова Черкаської облдержадміністрації. Розпорядження від 4. 04. 2005 р. // ДАЧО. – Ф. 6063. – Оп. 1. – Спр. 1581.
40. Голова Черкаської облдержадміністрації. Розпорядження від 14. 04. 2005 р. // ДАЧО. – Ф. 6063. – Оп. 1. – Спр. 1581.
41. Голова Черкаської облдержадміністрації. Розпорядження від 23. 06. 2005 р. // ДАЧО. – Ф. 6063. – Оп. 1. – Спр. 1583.
42. Голова Черкаської облдержадміністрації. Розпорядження від 03. 10. 2005 р. // ДАЧО. – Ф. 6063. – Оп. 1. – Спр. 1583.
43. Голова Черкаської облдержадміністрації. Розпорядження від 23. 06. 2005 р. // ДАЧО. – Ф. 6063. – Оп. 1. – Спр. 1583.
44. Голова Черкаської облдержадміністрації. Розпорядження від 15. 08. 2005 р. // ДАЧО. – Ф. 6063. – Оп. 1. – Спр. 1585.
45. Голова Черкаської облдержадміністрації. Розпорядження від 31. 08. 2005 р. // ДАЧО. – Ф. 6063. – Оп. 1. – Спр. 1585.
46. Голова Черкаської облдержадміністрації. Розпорядження від 24. 11. 2005 р. // ДАЧО. – Ф. 6063. – Оп. 1. – Спр. 1586.
47. Матеріали поточного архіву ПСП «Плешкані»
48. Оригінали документів, посвідчень Д. О. Лисуна // Особ. архів Л. І. Лисун.

Публікації в періодиці

1. Безвихідних ситуацій не буває // Вісник Золотоніщини. – 1998. – 19 вересня. – С. 1.
2. Жук Н. Газ у Богданах / Н. Жук // Вісник Золотоніщини. – 1998. – 7 листопада. – С. 4.
3. Жук Н. Виробництво для людей / Н. Жук // Вісник Золотоніщини. – 1999. – 16 січня. – С. 2.
4. Жук Н. Земля належить трудівникам / Н. Жук // Вісник Золотоніщини. – 1999. – 29 березня. – С. 4.

5. Президія схвалила досвід плешканівців // Вісник Золотоніщини. – 1999. – 3 квітня. – С. 3.
6. Лисун Д. Прикрашаймо працею Україну / Д. Лисун // Вісник Золотоніщини. – 1999. – 21 серпня. – С. 3.
7. Дмитро Лисун подав у відставку // Вечірні Черкаси. – 2006. – 5 квітня. – С. 2.
8. Гончаренко Ю. Дмитрій Лисун: «У мене кождый день новая мечта» / Ю. Гончаренко // Зерно. – 2007. – №4 (13). – С. 6–11.
9. Жук Н. Свій серед чужих і чужий серед своїх / Жук Н. // Нова Доба. – 2011. – 28 липня. – С. 17.
10. Власенко С. Турнір пам'яті Дмитра Лисуна. – Вісник Золотоніщини. – 2011. – 28 жовтня. – С. 6.
11. Кирей В. Село моє, для мене ти єдине / В. Кирей, Р. Кирей // Черкаський край. – 2011. – 16 листопада. – С. 7.
12. Кирей В. Село, в якого є майбутнє / В. Кирей // Черкаський край. – 2011. – 16 листопада. – С. 9.
13. Кирей В. А Плешкані в Україні одні / В. Кирей // Урядовий кур'єр. – 2011. – 16 листопада. – С. 6.
14. Гончар О. Професійно і повсякчас / О. Гончар, Ю. Сотніченко, Л. Лисун // Тваринництво України. – 2012. – №6. – С. 2–5.
15. Помагай О. У Плешканях, за Супоєм / О. Помагай. – Черкаський край. – 2015. – 19 серпня. – С. 6.
16. Андрейченко В. ПСП «Плешкані» дали друге життя хлібокомбінату / В. Андрейченко // Черкаський край. – 2016. – 14 грудня. – С. 7.
17. Титаренко О. Дбаючи про завтрашній день, не забуваймо про сьогодні / О. Титаренко // Тваринництво. Ветеринарія. – 2018. – № 9. – С. 56–57.

Спогади

П. І. Авраменко, В. В. Буркацький, М. С. Васильченко, О. В. Васьковець, С. В. Власенко, Р. Волинська, Ю. А. Гвоздецький, О. Д. Головата, В. В. Данилевський, А. С. Даниленко, Л. М. Даченко, М. О. Денисенко, Г. Ю. Діхтяренко, П. Г. Душейко, Н. Г. Жук, І. О. Заєць, Л. В. Здовбіцький, М. М. Калініченко, Л. П. Калінчук, М. П. Карнах, Г. М. Козак, В. В. Козирський, Ю. І. Костенко, М. В. Котко, В. В. Кулініч, А. Д. Лисун, Л. І. Лисун, М. О. Лисун, Т. А. Любаненко, І. Ю. Марійчук, А. В. Марченко, Н. В. Мороз, С. М. Ніколаєнко, С. Ф. Пазинич, І. В. Пилипенко, А. Р. Самоха, В. М. Скидан, Н. О. Сьомак, О. В. Фещенко, В. О. Хазін, О. В. Черевко, В. М. Чорноус.

Пам'ятаємо

У СПОГАДАХ ДРУЗІВ І КОЛЕГ³⁸

Єдиною мірою часу є пам'ять.

В. Гжегорчик

Пам'ять лікує душу.

О. Захаренко

АВРАМЕНКО Петро Іванович,
уродженець с. Плешкані,
бандурист, заслужений артист України

ШТРИХИ ДО ПОРТРЕТА

На одній із могил Плешканівського сільського кладовища привертає увагу пам'ятник із чорного граніту. На ньому викарбувана постать чоловіка серед хлібного поля з жменю зерна на долоні. Такі деталі вказують на те, що в могилі спочиває вічним сном хлібороб, який за свого життя вирощував хліб, створював земні блага, своєю працею прикрашав землю. Хто ж він, цей хлібороб? Відповідь знаходимо на граніті пам'ятника – Лисун Дмитро Олександрович (1955–2010).

Він прожив коротке, але яскраве людське життя, наповнене активною працею, досягненнями й звершеннями. Закінчивши сільськогосподарську академію, Дмитро Олександрович усе своє трудове життя присвятив служінню матінці-землі. Завдячуючи відданій праці, залишив після себе добру славу й незгасну пам'ять серед людей.

До останнього свого подиху він очолював місцеве господарство, відоме в Україні своїми успіхами приватне

сільгоспідприємство «Плешкані». Саме Д. Лисун одним із перших в Україні запровадив земельну реформу на селі, провівши розпакування колгоспної землі. Він був справжнім лідером з чітким баченням перспектив розвитку керованого ним господарства, яке впевнено вів шляхом здобутків і перемог. З багатьох показників плешканівське сільгоспідприємство зайняло лідируючі позиції в аграрній галузі України.

Дмитро Олександрович мав хороші людські якості, був простим у взаємовідносинах з простими людьми. До нього можна було звертатися з особистих питань не тільки в години прийому, а й поза межами кабінету. Він завжди терпеливо вислуховував відвідувачів, оперативно вирішував питання по суті звернень і ніколи й нікого не залишав поза увагою.

Завдяки наполегливості цього будівничого коштом господарства в селі було проведено газифікацію, прокладений водогін, збудовані тваринницькі приміщення, зерносховища, елеватор, житло для працівників господарства. Він був справжнім рушієм всіляких починань і перетворень.

Як майстер спорту з вільної боротьби, Дмитро Олександрович особистим прикладом пропагував цей вид спорту серед юнаків, запрошував до наслідування. Посіяні ним зерна на спортивному полі проросли рясними сходами його численних послідовників. З ініціативи Дмитра Олександровича до села було запрошено досвідченого тренера з боротьби й відтак у Плешканях вирости свої спортсмени-розрядники. Одним із них був В'ячеслав Олегович Гага, який виконуючи свій військовий обов'язок у війні з російською агресією на Сході України, загинув при захисті Донецького аеропорту. Мужність цього кіборга й спортсмена відзначена двома бойовими орденами, в честь його пам'яті названо сільську вулицю, а на будівлі школи встановлено меморіальну дошку.

³⁸ Усі тексти спогадів відредаговано автором-упорядником цього видання

Як активна особистість, Дмитро Олександрович гуртував біля себе молодь, брав активну участь у спортивному житті села. Любив грати в настільний теніс, захоплювався бажаними долучатися до цієї азартної гри. З любителів шкіряного м'яча була організована місцева футбольна команда, яка забезпечувалась спортивним інвентарем і формою коштом господарства. Сільська збірна була постійною учасницею районної першості. Дмитро Олександрович любив і сам пограти у футбол, а інколи, одягнувши форму, виходив на футбольне поле за свою команду. Так зокрема було, коли плешканівська збірна змагалася з командою Гладківщини: директор господарства вийшов на заміну. Для нас, плешканівчан, в цьому нічого дивного не було, а ось гості були приємно здивовані цим фактом.

Дбав Дмитро Олександрович і про духовне та естетичне виховання молоді. Він посприяв відкриттю в селі музичної школи, де талановиті діти розвивали свої музичні здібності й пізнавали світ прекрасного.

Мене з цим господарником пов'язували багаторічні дружні зв'язки, хоча ми й знаходилися на різних ділянках трудової діяльності. Втім у нас були спільні теми для розмов, адже я колись жив у селі й працював у місцевому колгоспі. Тому, приїжджаючи зі столиці на гостини до рідного села, я завжди зустрічався з плешканівським директором і з великим задоволенням, часом по кілька годин, спілкувався з ним.

Волею примхливої долі 30 липня 2010 р. я приїхав на останню прощальну зустріч з ним. Чи ж думав я, що вона буде так скоро? Адже Дмитро Олександрович був молодою людиною, сповнений сил і здоров'я. Йому б ще жити й жити, але не судилося: небеса забрали його до себе.

Траурна велелюдна колона... Усе село вийшло провести Дмитра Олександровича в останню дорогу, до місця його вічного спочинку. Поряд із моїми одно-

сельцями віддати данину шани покійному прибули й мешканці багатьох сіл району, депутати Верховної ради, обласні та районні керівники.

У хвилини прощання з Дмитром Лисуном, говорили про залишений ним слід на землі, про його досягнення й здобутки, промовляли слова жалю за покійним. Від того дня пройшло вже 10 років. Перебуваючи в селі, я завжди відвідую його могилку, вклоняюсь перед світлою пам'яттю цієї неординарної людини.

ВАСИЛЬЧЕНКО Микола Семенович,
директор СТОВ «Агрофірма «Маяк»,
Герой України, кавалер орденів «За заслуги»
1–3-го ступенів, Почесний академік НААН

МІЙ АГРАРНИЙ ОДНОДУМЕЦЬ

Наші зустрічі з Дмитром Олександровичем стали систематичними від 1986 р., коли він обійняв посаду голови колгоспу ім. 50-річчя Жовтня у Плешканях. Ми з ним постійно спілкувалися під час проведення парт-активів, сесій райради, семінарів в управлінні сільського господарства. Він відразу привернув мою увагу своєю енергійністю, глибоким розумінням проблем агропрому, відчуттям нового та баченням перспектив розвитку. Його зацікавив напрацьований нами досвід у тваринництві й задля його вивчення та наступного втілення в практику свого господарства він досить часто приїздив до Піщаного.

Як і в нашому господарстві, у Плешканях розводили червоно-рябу українську породу корів, і одними із перших у районі розпочали посів такої цінної кормової культури, якою була соя. Я із великим задоволенням спостерігав, як під керівництвом Д. Лисуна колись одне

із найвідсталіших господарств Золотоніщини перетворювалося на передове.

Він усе мені казав таке: «Коли ми вже Вас догонимо, шановний Миколо Семеновичу?» На що я завжди відповідав: «Якщо будеш так гнатися, то з часом не те що догониш, а може й перегониш».

У нас з ним була товариська конкуренція, з часом ми вже черпали досвід один в одного. Коли ми запустили другий в Україні американський доїльний цех Боу-Матік, Дмитро Олександрович оглянув його й сказав: «Ми завершуємо створення сучасного молочного комплексу й на ньому буде також функціонувати такий же доїльний цех, а може й кращий». І незабаром він запросив мене на доїння корів на американській «Каруселі».

На полях Дмитра Олександровича я побачив потужного американського трактора марки «Катерпіллер» та комбайн «Лексіон». В роботі вони мені дуже сподобалися, й незабаром ми придбали цю «чудо-техніку» й собі. Ми були одностайними з Д. О. Лисуном в питаннях закупівлі імпортової техніки, і поряд з цим упевнилися в необхідності придбання разом із нею відповідних технологій.

Ми з ним часто дискутували не лише з суто аграрних питань, але й постійно заторкували політичні проблеми. Дмитро Олександрович умів толерантно й аргументовано відстоювати свою позицію. А він був справжнім патріотом України й громадсько-політичним діячем з великим потенціалом.

Доводилося мені із ним та його дружиною Людмилою Іванівною бути за кордоном задля вивчення європейського аграрного досвіду. Зокрема, запам'яталася наша поїздка до Франції на початку 2000-х: ми побували на одній із молочних ферм неподалік Парижа.

Дуже прикро, що Дмитра Олександровича вже немає серед нас. У його особі ми втратили одного із найкращих аграріїв України.

ГОЛОВАТА Оксана Дмитрівна,
директорка Золотоніського заводу залізобетонних виробів, заступниця голови Золотоніської РДА, начальниця Черкаського облрархбюро

А ПАМ'ЯТЬ НЕЗГАСНА...

У житті людському є зустрічі, які зовсім не цікаві, вони не запам'ятовуються, бо нічого не дають ні розуму, ні серцю. А натомість є доленосні, яскраві, які залишаються на все життя. Саме до таких відношу свою зустріч з Дмитром Олександровичем Лисуном.

Березень 1998 року. Похмурий сірий день, падає дощ з мокрим снігом, настрої у мене нікудишній, а на душі тоскно й непевно. І все це не лише через погану погоду. Вже місяць пройшов, як я звалила на себе нелегку ношу директорки Золотоніського заводу залізобетонних виробів, взяла на себе відповідальність за розвалене виробництво й людей, котрі місяцями не бачили заробітної плати. Стою на полігоні, дивлюся на обшарпане приміщення складу і думаю: «А що далі? Куди і як прямувати, щоб вивести завод із прірви, вселити в людей якусь надію?» Аж тут: «Пані, не підкажете мені, як можна знайти директора?». Оглядаюсь, і бачу високого, ставного чоловіка, який назвався плешканівським головою Д. Лисуном. Я відрекомендувалася й відразу в нас зав'язалася розмова. Він повідомив мені, що десять років тому мусив шукати залізобетонні вироби за тридев'ять земель, і як добре, що в Золотоноші нарешті відроджується це украй необхідне виробництво. Так Дмитро Олександрович, став одним з перших замовників Золотоніського заводу ЗБВ, а, головне, моїм добрим товаришем. Уже через кілька місяців його було призначено головою Золотоніської райдержадміністрації й наші зустрічі почастишали.

Дмитро Олександрович – це справді багатогранна людина, наділена безліччю чеснот: людяністю, доброю, розумом, харизмою, гумором, розмаїття ще й інших якостей. Та найбільше Він любив людей і землю-годувальницю. Про землю міг говорити й говорити: яка Земля весною, коли прокидається від зимового сну й готова, як і кожний рік, вкритися зеленими килимами рясних сходів, і яка ошатна перед збором врожаю. Весняному дощу Дмитро Олександрович, радів, мов маленький хлопчик: його очі світилися радістю, й він говорив, що земелька п'є водичку, щоб налилося зерно. А літом, коли сонце високо в zenіті, а жайворонок спозаранку виводить свою пісню й поля колосяться хлібами, промовляв, що зараз земля, як мати, радіє за своїх дітей.

Дмитро Лисун дійсно був господарем розумним і дбайливим. Цінував старі надбаня, але віддавав перевагу новим технологіям, техніці. Памятаю, я приїхала в с. Плешкані, вже в ранзі заступника голови Золотоніської РДА, і Дмитро Олександрович з великою гордістю показував мені свою ферму, що сягнула європейського рівня. Це було неймовірно. А Дмитро Олександрович розказував, що в планах будівництво елеватора, сушарки та інших об'єктів. Мені, як будівельнику, це звучало піснею, адже будівництво – це розвиток, це життя й наше майбутнє.

А ще ми з Дмитром Олександровичем були однопартійцями. На початку 2005 р. він запропонував мені вступити до Української народної партії. І я, не роздумуючи, погодилася, адже членом цієї партії був Д. Лисун.

У 2005 р. Дмитро Олександрович був призначений першим заступником голови Черкаської ОДА. Але, обіймаючи таку високу посаду, він аніскільки не змінився, не з'явилося в нього ні гордині, ні зазнайства, ні пихи; як був доброю людиною, так і залишився. Пригадується, як пан Дмитро «скаржився», що паперова віхола його душить. Так, Він працював для людей своєї області, ро-

бив таку потрібну й важку державну роботу, а очі з тугою дивилися в далечінь, шукаючи на небі хмаринки, бо дощу давно не було, і як тільки траплялася нагода, ні не біг, не їхав, а летів у поле, на ферму. Адже то була його стихія, його пісня, його життя,

А ще Дмитро Олександрович дуже любив і пишався своєю родиною. Коли Він говорив про свою дружину, то погляд ставав ніжним і замріяним. І зразу було видно, що це кохання, кохання на все життя. Великі надії й сподівання покладав на своїх синочків. Часто повторював, що Він дуже щасливий чоловік, бо Господь дав йому так багато: улюблену справу, кохану дружину, чудових синочків, люблячих батьків і велику дружну родину.

Останній раз я бачила Дмитра Олександровича приблизно за тиждень до його трагічної смерті. Пан Дмитро приїздив у райдержадміністрацію по роботі. Ми розмовляли з ним про будівництво, про господарські перспективи. І ніщо не віщувало такого горя...

Я, дуже вдячна Богові, що мені було даровано дружбу з такою великою людиною, як Дмитро Олександрович Лисун.

ДАНИЛЕВСЬКИЙ Валерій Вікторович,
міський голова м. Христинівка (1998 - 2002), керівник Христинівського районного штабу кандидата в президенти В. А. Ющенко, голова Христинівської райдержадміністрації (2005-2006), директор Департаменту освіти і науки Черкаської облдержадміністрації (2014-2020). Нагороджений Відзнакою Президента України «За гуманітарну участь в антитерористичній операції»

МІЙ ОДНОПАРТІЄЦЬ

Лисуна Дмитра Олександровича я знав від початку 2000-х, як свого однопартійця, члена проводу Україн-

ської народної партії. Але оскільки я керував Христинівською районною організацією УНП, а Д. Лисун мешкав за 150 км в селі Плешкані Золотоніського району, то ми на той час контактували досить рідко.

Активнішою наша співпраця стала в період виборчої кампанії кандидата в Президенти В. А. Ющенко. Керівником обласного виборчого штабу, до якого входили й ми з Д. Лисуном, став О. В. Черевко. Олександр Володимирович систематично збирав керівників районних штабів для оперативних нарад у обласному центрі. Як відомо, та виборча кампанія проходила досить жорстко, із застосуванням брудних технологій, грубих провокацій, а часто із погрозами та силовим протистоянням між опонентами. Неодноразово звучали погрози життю та здоров'ю і очільникові обласного штабу, і керівникам штабів нижчого рівня. У нас усіх було чимало приводів для хвилювання. Натомість Дмитро Олександрович завжди зберігав спокій і виваженість. У всій його натурі відчувалася хліборобська ґрунтовність і впевненість у позитивному результаті справи. Як наслідок, на президентських перегонах переміг В. А. Ющенко, О. В. Черевко очолив обласну державну адміністрацію і запросив на посаду свого першого заступника саме Дмитра Лисуна.

Найбільше сутність Дмитра Олександровича, я би сказав його натура, мені відкрилися за наступних обставин. Після перемоги Помаранчевої революції в державному управлінні, особливо на місцях, спостерігався певний параліч влади. Тодішні голови райдержадміністрацій, інші керівники виконавчої влади, побоюючись відповідальності за відверто злочинні дії під час виборів, просто залишали свої робочі місця. Не було фактичної передачі влади від старої управлінської команди представникам новообраного президента. Розуміючи, що потрібно діяти швидко й не залишати область некерованою, головою ОДА О. В. Черевком вже 23. 02. 2005 було видане розпорядження про покладання обов'язків

керівників райдержадміністрацій на членів його команди. Так я став в. о. голови Христинівської РДА.

Перше, із чим довелося зіштовхнутися, – це брак знань у аграрній сфері для ефективної роботи в аграрному районі. Багато керівників аграрних підприємств, різних СТОВ і ТОВів недовірливо, із застереженнями сприймали мене і нову владу загалом.

9 березня 2005 р. у наш район приїхав перший заступник голови Черкаської облдержадміністрації Дмитро Лисун, аби ознайомити господарський актив із розпорядженням Президента України про моє офіційне призначення головою РДА. Маючи досвід роботи головою Золотоніської РДА, Д. Лисун відразу ж провів з присутніми робочу нараду. Говорили про переваги української чорно-рябої породи великої рогатої худоби для виробництва молока, безвідвальний спосіб обробітку ґрунту, важливість внесення органіки під зернові культури та переваги вирощування такої важливої технічної культури, як цукровий буряк. Буквально впродовж години Дмитро Олександрович докорінно змінив ситуацію із сприйняттям нової влади у районі, адже він спілкувався з присутніми на одній мові, із глибоким знанням справи та розумінням найсучасніших тенденцій аграрної сфери. Забігаючи наперед відмічу, що після цієї зустрічі аграрії завжди були раді бачити Д. Лисуна у нашому районі, а в мене практично ніколи не виникало проблем у подальшому спілкуванні з цією категорією активу району.

Після завершення мого представлення, ми удвох зайшли у кабінет голови РДА, і я попросив Дмитра дати мені поради-настанови про те, що слід зробити якнайперше. Його порада була проста і водночас дуже ефективна. Дмитро Олександрович порадив сформувавши міцний кістяк команди однодумців. Але перш за все визначитися із надійним і порядним керівником фінансового відділу, якому я можу повністю довіряти. «Помилки

заступників чи працівників райдержадміністрації ти завжди зможеш виправити, а помилки фінансистів виправлятиме прокурор і слідчі органи», – сказав він. Я так і зробив. І за час перебування на посаді жодного разу не мав жодних проблем ні з фінансистами, ні з прокурором.

Дмитро Олександрович своєю беззавітною працею в аграрній сфері та управлінні, суспільно-політичною активністю в розбудові незалежної України, незгасним патріотизмом залишив про себе щонайвдячнішу пам'ять.

ДАНИЛЕНКО Анатолій Степанович,
голова Черкаської ОДА (1998-1999), Голова
Держкомітету із земельних ресурсів (1999-2005),
народний депутат України 2-го скликання, ректор
Білоцерківського національного аграрного університету,
доктор економічних наук, академік НААН, кавалер
орденів «Знак Пошани», «За заслуги» 3-го ст.,
Ярослава Мудрого 4-го і 5-го ст., заслужений
працівник сільського господарства України

ВИДАТНИЙ АГРАРІЙ І СПРАВЖНЯ ЛЮДИНА

Спомин про Д. О. Лисуна повертає мене в незабутні 1998–99 роки, коли я обіймав посаду голови Черкаської облдержадміністрації. На початку своєї губернаторської каденції, як аграрій зі стажем, особливо зацікавлено знайомився з кращими сільгосп підприємствами області, які попри системну кризу галузі трималися на плаву й демонстрували досить пристойні показники своєї виробничої діяльності. У їх числі мою особливу увагу привернула робота господарства, яке було не лише знаним у краї аграрним маяком, але й поставало у справді новаторській формі своєї організації: приватне сільгосп підприємство «Плешкані». Зустрівшись із його керівником – Дмитром Олександровичем Лисуном, я переконався в тому, що успіхи плеш-

канівського господарства напряду пов'язані із вражаючою компетентністю, всебічною талановитістю, організаторським хистом, творчим підходом до справи цієї справді непересічної постаті українського сьогодення.

З огляду на зазначене, я відразу зарахував його до кадрового адмінрезерву й через два місяці, зваживши на вельми невтішне соціально-економічне становище Золотоніщини, запропонував саме Дмитру Олександровичу очолити державну адміністрацію цього району. Уже через короткий час я упевнився в тому, що зробив правильний вибір, адже завдяки його негнатовній енергії й рішучим крокам з оздоровлення економіки, справи на Золотоніщині пішли на краще. Це був районний керівник з людиноцентристською філософією управління; в його полі зору опинилося все багатогранне життя району: промислові підприємства, поля, ферми, культурно-освітні заклади, медичні установи, шляхи сполучення, система соціального захисту й пенсійного забезпечення, фізична культура й спорт. У районі успішно долалося таке ганебне явище, як заборгованість з виплат зарплат і пенсій, поступово зліквідувалася бартерна система розрахунків. Та, мабуть, найголовнішим підсумком діяльності Д. Лисуна на посаді голови РДА стало повернення довіри людей до влади.

Дмитро Лисун був полум'яним патріотом України й Черкаського краю, який своїми конкретними справами щодень робив вагомий внесок у процвітання рідної землі. Активний громадсько-політичний діяч, людина з державницьким мисленням, він постійно перебував на аванпостах боротьби за утвердження незалежності України, за демократизацію всіх сторін життя, інтеграцію в європейську спільноту.

Дмитро Олександрович був працелюбним і фаховим, щирим і доброзичливим, товариським і відкритим до спілкування, порядним і чесним. Словом, він втілював у своїй особі найкращі риси організатора, хлібороба, Людини. Світла йому пам'ять!

ДАЦЕНКО Леонід Миколайович,
*народний депутат України VII скликання,
журналіст, поет, член Національної спілки
письменників, лауреат літературної премії
ім. В. Симоненка*

НЕЗЛАМНІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО ДУХУ

Про смерть Дмитра Лисуна місцеві засоби інформації написали сухо й коротко. «У п'ятницю, 30 липня, від серцевого нападу на робочому місці помер відомий аграрій, голова ПСП «Плешкані» Дмитро Лисун...» – інформувало обласне інтернет-видання «Прочерк».

Ті, хто добре знав Дмитра Олександровича, можуть підтвердити, що він практично ніколи не скаржився на здоров'я, від природи мав кремезну статуру, з дитинства активно займався спортом. Уже в молоді роки став майстром спорту з вільної боротьби. І далі до останніх своїх днів вів здоровий спосіб життя, щодня пробігав по кілька кілометрів, майже не вживав алкоголю...Тому й важко було повірити, що такий фізично потужний чоловік в один момент навіть в екстремальній ситуації «помер від серцевого нападу»...

Так, Дмитро Олександрович загинув на пожежі, не витримало серце... Але це не вся правда про його смерть...

На моє переконання, справжньою причиною цієї трагедії стала безпрецедентна брудна кампанія зі шельмування Дмитра Лисуна, яку кілька місяців до того рокового дня проводила обласна влада на чолі із «данецьким» губернатором Черкащини Сергієм Тулубом. Нагадаю, що після перемоги на президентських виборах 2010 р. Віктора Януковича, владну вертикаль в нашій області «окупували» вихідці із донецького регіону Із приходом до владного керма «тулубівської команди» у квітні 2010 р., на Черкащині фактично розпочалася політична війна нової влади із, так би мовити, інакомислячими, людьми,

які мали тверді патріотичні переконання та які відкрито опонували режиму Януковича. У список неблагонадійних, своїх жорстких опонентів «бригада януковичів-тулубів» відразу внесла і Дмитра Лисуна...

На той час Дмитро Олександрович фактично символізував на Черкащині помаранчеву владу часів президентства Віктора Ющенка. У буремні часи Майданівських подій 2004 р. він разом з братом Миколою очолював боротьбу повсталих за свободу та справедливість земляків на Золотоніщині. Дмитро Лисун систематично допомагав матеріально й фінансово активістам золотоніського, черкаського і навіть київського Майданів. При чому, він відстоював свої антиянуковицькі погляди публічно і відкрито, не лякаючись тиску й погроз тодішньої влади.

Тому цілком закономірно, що після перемоги Помаранчевої революції більшість політичних організацій області та громадський актив одноголосно запропонували кандидатуру Дмитра Лисуна на чільне місце в нову обласну владу. І вже після приходу у лютому 2005 р. на посаду голови ОДА Олександра Черевка, – Дмитра Олександровича було призначено його першим заступником.

І тут треба наголосити, що Дмитро Лисун протягом багатьох років був не тільки потужним аграрієм, який очолював одне з найкращих в Україні сільгоспприємств ПСП «Плешкані», але й активним політичним діячем. Свою політичну долю він пов'язав з Українською Народною партією. Саме після мого обрання головою обласної організації УНП у вересні 2002 р., ми познайомилися з паном Дмитром, а з часом і затоваришували.

А перша наша зустріч з Дмитром Олександровичем відбулася у Плешканях, куди частенько навідувався його давній друг ще із студентських років Іван Заєць. Іван Олександрович на той час був народним депутатом України, одним із лідерів Української Народної Партії. У

конторі господарства зібрався актив УНПівців із районів лівобережжя Черкащини, щоб обговорити підсумки виборчої кампанії до Верховної Ради, яка пройшла у березні 2002 р. Звичайно ж, особливо гаряча дискусія точилася щодо участі Дмитра Лисуна у виборчих перегонах на 196-му окрузі. Тоді Дмитро Олександрович балотувався до українського парламенту від «Нашої України» Віктора Ющенка і виборов друге місце, програвши олігарху Богдану Губському. Уроки тієї кампанії Д. Лисун я добре засвоїв і через 10 років у 2012-у таки переміг пана Губського на Канівсько-Золотоніському окрузі...

На тому зібранні Дмитро Лисун усіх переконував забути про поразки і розпочати активну підготовку до президентських виборів, які мали відбутися у 2004 р. Починаючи із весни 2003 р. команда УНП області й розпочала проводити громадсько-мистецькі акції в усіх районах Черкащини. Весь час найбільшу допомогу у їх проведенні надавав Дмитро Олександрович. Він також спонсорував видання газети «Дзвін», яка виходила під егідою обласної організації УНП. Уже під час офіційного старту президентської кампанії Іван Заєць став довіреною особою кандидата в президента Віктора Ющенка як раз по округу, який включав три райони лівобережжя – Золотоніський, Драбівський та Чорнобаївський. Після зустрічей із виборцями у селах та містечках часто заїжджали у Плешкані до Дмитра Лисуна. Допізна гомоніли з Дмитром Олександровичем про настрої людей, радилися, як ефективніше вести виборчу кампанію. Д. Лисун – людина від землі, як про нього гарно сказала журналістка Тетяна Воронцова, «класичний український землероб», чудово знався на характері селянина, його прагненнях і потребах. Отож, підказував і радив нам, як достукатися до душ і мізків селян. До того ж, прекрасно знав ситуацію практично в усіх населених пунктах округу, як кажуть, хто чим дише й живе. У більшості сіл

добре знали Дмитра Лисуна, як гарного господаря, порядну, совісну людину. І наш аргумент, що в команді Віктора Ющенка є Дмитро Олександрович, часто діяв краще за будь-яку агітацію...

Переконаний, що чи не найкращий результат на Лівобережжі під час голосування за Віктора Ющенка серед семи виборчих округів Черкащини, був здобутий і завдяки позиції та підтримці Дмитра Лисуна. Так само переконаний, що «донецька бригада» Сергія Тулуба і цей факт із політичної біографії Лисуна закарбувала йому в «тяжкі гріхи»...

Більшість людей, які знали Дмитра Лисуна по господарських, землеробських справах називають його ватажком, лідером у багатьох ініціативах та починаннях. У політичній діяльності Дмитро Олександрович був командним гравцем і завжди переконував, що коли немає сильної партійної команди, то здобути перемогу в політичних баталіях майже неможливо. Тому, як член провладної організації УНП, він активно працював, щоб залучати у нашу політичну команду сильних особистостей, авторитетних людей із усіх районів Черкащини. Відтак, наша УНПівська команда, пройшовши горнило президентської виборчої кампанії 2004 р., перевіряючи боєздатність кожного партійця на барикадах Помаранчевої революції, постала, як одна з найсильніших і найчисельніших в області. Більшість виборчих штабів Віктора Ющенка на Черкащині очолювали представники УНП.

І вже після перемоги нашого президента на виборах, ціла когорта УНПівців потужно увійшла у владу. Мабуть, у жодній області нашої країни не було такого феномену, коли 9 представників від однієї партії очолили райдержадміністрації, а 13 – стали заступниками очільників РДА. На вершині цієї, так би мовити, владно-партійної піраміди стояв Дмитро Лисун, як перший заступник голови ОДА. Саме він доклав багато зусиль у відстоюванні

наших кандидатів на владні посади в адміністраціях і фактично взяв шефство над партійними представниками у владі.

Своїм багатим життєвим, господарським досвідом щедро ділився з колегами, щиро радів їхнім успіхам, переживав невдачі. До слова, практично всі представники УНП у виконавчих структурах області достойно, чесно і відповідально пройшли свій шлях у владі. І тут теж велика заслуга Дмитра Лисуна, який постійно опікувався членами партійної команди.

Щодо роботи Дмитра Олександровича на посаді першого заступника голови ОДА, то ще й до сьогодні ті, хто з ним працював, стверджують, що сильнішого професіонала й організатора на Черкащині не було. Лисун в обласній владі відповідав за аграрний сектор і почувався тут, як риба у воді. Адже він досконало знав сільсько-господарське виробництво до найменших дрібниць із власного багаторічного досвіду, у нього було чого навчитися, отримати практичну пораду. Як мені розповідав один із колег Д. Лисуна по роботі в ОДА, з Дмитром Олександровичем було легко і одночасно важко працювати. Легко тому, що була конкретна визначеність і мета. Важко – через його неспокійну вдачу, бурхливу енергію. Але всі його дії були направлені на полегшення життя людей.

Як відомо, Дмитро Олександрович змушений був піти із посади першого заступника голови ОДА. І не тому, що не справлявся із роботою. Як раз навпаки, у цей період АПК області, а саме за цю галузь Лисун персонально відповідав, займав за всіма показниками лідируючі позиції в Україні. На жаль, загальна атмосфера у коридорах влади ставала нестерпною для чесних, совісних людей.

Під час наших зустрічей він виглядав не те, що втомленим, а пригніченим і розбитим, здавалося, що його велична статура якось осунулась і змарніла. Д. О. Лисун не тримався за високу посаду, але почуття обов'язку та

відповідальності не дозволяли йому просто кинути заяву і піти. Вже після парламентських та місцевих виборів, які відбулися у березні 2006 р. і на яких Українська Народна партія отримала поганий результат, у Дмитра Лисуна з'явилися і політичні обставини, щоб подати у відставку...

Коли Дмитро Олександрович повернувся назад в господарство, він ніби отримав друге дихання. Це була його рідна стихія, де майже все залежало саме від нього і де не треба було озиратися на чийсь владні примхи та забаганки.

Ні, Дмитро Лисун не розчарувався і не махнув рукою на політику. Навпаки, він завжди на партійних зібраннях наголошував, що досвід поразок має навчати, як не повторювати помилок, робити правильні висновки і рухатися до перемог.

І вже у 2007 р. наша партійна команда брала активну участь у дострокових виборах до Верховної Ради. Тоді УНП ввійшла в блок «Наша Україна – Народна самооборона» і чимало наших партійців знову зайшли в український парламент. Куратором від фракції «НУ – НС» на Черкащині став Іван Заєць, а я працював його помічником. Дмитро Лисун продовжував допомагати і нам, і всій партійній організації у всіх наших починаннях та справах. Він, як добрий господар, завжди наполягав, щоб кожна гривня йшла на конкретні справи для людей.

За період із 2007 по 2010 роки у Плешканях відбулося добрий десяток партійних зібрань. Дмитро Олександрович завжди радо приймав своїх однодумців, виступав із конкретними цікавими пропозиціями, уважно вислуховував колег, старався кожному допомогти. Ну, і звичайно ж, був щедрим на хліб-сіль...

А найголовніше, Лисун залишався таким же послідовним у своїх поглядах та переконаннях. Часто із посмішкою називав себе зятим українським націоналістом. А ще гордо додавав, що він родом із банде-

рівського краю – Рівненщини. Як би хто не ставився до Дмитра Лисуна, але незламність його глибоко патріотичного українського духу поважали усі.

Дмитро Олександрович був за кордоном, переймав європейський досвід і щиро вболівав, чому українське село із нашими найкращими чорноземами і такими роботящими людьми не може жити та працювати, як у тому ж Європейському Союзі. Але не плакався, не опускав рук, а творив свій маленький аграрний «ЄС» у Плешканях, будуючи суперсучасний молочний комплекс, запроваджуючи новітні технології та купуючи модернову сільськогосподарську техніку, по-чесному працюючи із власниками земельних і майнових паїв.

Отож, авторитет Дмитра Лисуна, як потужного аграрія, послідовного політика-патріота, досвідченого чесного державника був незаперечним на Черкащині. І саме такі люди в першу чергу й попали у 2010 р. під маховик переслідувань та цькувань тодішньої владної бригади «януковичів – тулубів». У різні правоохоронні органи посипалися організовані владцями доноси, скарги на діяльність ПСП «Плешкані» та його керівника. Розпочалися тотальні перевірки податківцями, міліціантами, прокурорами і навіть СБУшниками. Організовувати шельмування і репресії неугодних їм людей «донецькі» уміли... З'явилися кілька кримінальних справ щодо Д. Лисуна, звичайно ж, вигаданих у владних кабінетах. Можна тільки уявити його стан у такій непростій ситуації. При зустрічах з ним він не жалівся, навіть жартував, що вся ця «дурка» за тиждень – другий закінчиться. Але «донецькі» не жартували, а ще більше накручували ситуацію. Врешті-решт, через посередників передали Лисуну, що залишать його в спокої, якщо він погодиться продати господарство. А фактично віддати задурно... Або – тюрма і конфіскація.

Ось чому я стверджую, що Дмитро Олександрович не згорів на пожежі від серцевого нападу, а загинув у

полум'ї війни, яку проти нього організувала тулубівська влада. До слова, Лисун був такий не один. В ті темні часи «тулубівщини» на Черкащині були зацьковані й доведені до смерті через інфаркти, інсульти, серцеві напади ще кілька потужних аграріїв та промисловців...

Дмитро Лисун завжди був на передовій у боротьбі за утвердження українських цінностей, був першопрохідцем у багатьох починаннях у сільськогосподарському виробництві, прикладом, як потрібно працювати з людьми і для людей. І сьогодні після десяти років від дня, коли він пішов у вічність, якщо запитаєш про найпотужніші постаті в агровиробництві та найкращі господарства Черкащини, неодмінно почуєш прізвище Лисуна і вишпекані ним «Плешкані».

На думку багатьох, діяльність Дмитра Олександровича не була достойно оцінена за його життя. На жаль, так склалося в Україні, що будь-яка влада та її зверхники найчастіше обласкують тих, хто вміє їм прислужувати і брати, як то кажуть, під козирок. Зрозуміло, що це не про Дмитра Лисуна. Та найкращою нагородою для Дмитра Олександровича є добра пам'ять про нього і його справи у серцях сотень і сотень черкащан.

ДЕНИСЕНКО Михайло Олександрович,
заступник директора Національного палацу
культури «Україна», в. о. заступника Міністра
Кабінету Міністрів України, управляючий справами
Центральної виборчої комісії України, пенсіонер

НАЗАВЖДИ В СЕРЦІ

Я – уродженець Плешканів і мені дуже приємно, що про моє рідне село знають у всій Україні. Воно стало відомим завдяки вражаючим успіхам місцевого господарства – приватного сільгосп підприємства «Плешкані».

А підняв його до вершин національного визнання незабутній Дмитро Лисун – аграрій високого польоту.

З ним ми познайомилися й потоваришували ще з другої половини 1980-х, коли Дмитро Олександрович очолив плешканівський колгосп. Про це я дізнався від свого однокласника, одного з керівників обласної сільгосптехніки Василя Сірика. Мої батьки, що проживали в Плешканях, відразу дали таку характеристику молодому керівникові: «Надзвичайно суворий і вимогливий. Відразу притиснув усіх колгоспних нехлюїв і крадіїв».

Відтоді наші контакти набрали систематичного характеру. Мене, мов магнітом, тягнуло в Плешкані не лише тому, що там мої пенати й живуть мої родичі, але й задля зустрічі з плешканівським керівником, котрий з часом став моїм другом. Він неодмінно показував мені господарство, і я щоразу був щиро вражений його потужним поступом. Особливо Дмитро пишався плешканівським молочним комплексом, на якому застосовувалися наймодерніші європейські технології.

Частенько гостював він у мене в Києві, заходив до Кабінету Міністрів, де я працював, бував і в моїй домівці. Дмитро був дуже цікавим співрозмовником, і, здавалося, не було таких тем, з приводу яких він би не міг висловити свою оригінальну думку. Дискутували ми з ним і навколо проблем новочасної політики, й він постійно дивував мене своєю обізнаністю в її складних перепетях.

Дмитро дуже любив розповідати про свою пасіку, і я якось сказав йому, що не проти був би покуштувати медку його бджіл. Яким же було моє здивування, коли буквально через день після цієї розмови мій плешканівський друг доставив аж цілий 40-літровий бідон меду! Я тоді ним пригостив мало чи не весь апарат Кабміну, розповідаючи при цьому про іменитого пасічника.

Згадується й ще один випадок, пов'язаний із Дмитром. Він якраз гостював у мене в Києві, аж тут я отримав запрошення на іменини мого азербайджанського друга.

Я запропонував і Дмитрові приєднатися, а той мовив, що негарно йти в гості з пустими руками, й зник на пару годин. Незабаром з'явився вже на дачі з цілою тушкою барана. Його потім було засмажено на відкритому вогні цілком, й це стало ключовою стравою святкового столу.

Не раз ми спільно відпочивали з нашими родинами в Криму. Запамяталось свято Нептуна в Гурзуфі, справжнім героєм якого став Дмитро. На тих змаганнях він виборов три медалі, піднявши 16 кг гирю 70 разів (!). Так, він дружив зі спортом усе своє свідоме життя.

Кажуть, що померла людина залишається із нами доти, доки є на землі хоча б одне серце, яке її пам'ятає. Дмитро ж залишився в серцях десятків тисяч, в тому числі і в моєму. І спомини про мого друга завжди є світлими й приємними...

ДІХТЯРЕНКО Григорій Юхимович,

*депутат Верховної ради України 2-го скликання,
письменник, лауреат літературно-мистецької премії
ім. М. Старицького, кавалер ордена «За заслуги» 3-го ст.*

БУДІВНИЧИЙ

Одні люди народжуються, щоб будувати, а інші – щоб руйнувати. Про це великий Тарас Шевченко писав «той будує, той руйнує»... Так було завжди. І цьому немає кінця.

Дмитро Олександрович Лисун був будівничим. Його земне покликання – служити людям, творити їм заможне життя. І зараз бачу перед собою кремезного чоловіка в борецькій стійці, який готовий щохвилини без багатослів'я, нереальних обіцянок включитися в роботу щодо вирішення конкретної справи в ім'я людини.

Од чого це було? А все від того, що думки й дії Дмитра Олександровича випереджували час. Він мислив стратегічно, цебто, міг заглянути в майбутнє. І не дивно, що навколо цього чоловіка гуртувалися національно-патріотичні сили Золотоніщині, а перегодом і Черкащини.

Чим відрізнявся поміж інших керівників? Найголовнішим – не грузнув у минулому, а за всякої політичної погоди, особливо з перших років незалежності України, ініціював і творив реформи на селі. Дмитро Олександрович уже тоді бачив і пропагував, що серцевиною державної аграрної політики має бути не земельна реформа, а розвиток села.

Такий підхід, на його думку, збереже села, дозволить державі регулювати орендну плату і мати такі фінансові надходження до місцевих бюджетів, які забезпечать якісне утримання на селі об'єктів соціально-культурного призначення. А поки що за роки незалежності в Україні зникло понад 600 сіл.

А ще Дмитро Олександрович довіряв спеціалістам і покладался на людей. Коли мені доводилося бувати в господарстві та знайомитися з роботою його галузей, то керівник сільгосп підприємства пропонував, щоб з нами були й головні спеціалісти цих галузей: якщо рослинництва – то головний агроном, якщо тваринництва – то головний зоотехнік і головний ветлікар. Цим самим він піднімав їхню роль та відповідальність щодо розвитку господарства.

Ні, Дмитро Олександрович не перекладав своїх обов'язків на спеціалістів. Навпаки. Він-бо сам був двигуном щодо впровадження у виробництво новітніх технологій й економічної думки, засобів енергозброєння й ІТ-технологій, надбаних у світі. Аби це сталося, постійно відвідував вітчизняні та зарубіжні виставки, де глибоко й прискіпливо вивчав усе нове й передове. Тут для нього певним орієнтиром був радгосп «Маяк», а перегодом – однойменна Агрофірма с. Піщана того ж Золотонісь-

кого району, поля якої майже межували з плешканівськими.

Коли я бував у Плешканях, то Дмитро Олександрович неодмінно запитував: «І що нового за останній період з'явилося в піщанців?» І, навпаки, коли приїздив до Піщаного, то очільник місцевого господарства Микола Семенович Васильченко (нині Герой України) також не забував поцікавитися: «А як там плешканівці? Далеко вирвалися вперед?» Ці два велети аграрної думки, відстежуючи світовий досвід, десь внутрішньо змагалися межи собою, стимулювали один одного до конкретних дій.

І про копійку. У шкіряній папці, яка майже завжди була в руці Дмитра Олександровича, знаходився калькулятор, згодом цей рахувальний прилад перебував у мобільному телефоні. Але річ не в тому. Мова йде про те, що щоденна реалізація молока, худоби, зерна виражалася грошовими надходженнями й зразу ж передбачався їхній обіг. Першими, як правило, були розрахунки з працівниками господарства. Словом, кожна копійка рахувалася й ефективно використовувалася... Копійка до копійки...

Після призначення Дмитра Олександровича головою Золотоніської районної державної адміністрації я відвідав господаря владного кабінету, який сидів за великим столом і щось писав.

І якими турботами переймається новий керівник району? – запитав я Дмитра Олександровича прямо з порога.

Він підняв голову, а потім похопився і вийшов із-за столу.

– Та аналізую проект програми комплексного розвитку району на найближчі п'ять років.

– Ну і що вимальовується?

Очільник району завагався, а потім стихшено:

– Гарно виписувати на папері – це не моє. До землі

тягне. Вона нудьгує без мене, а я сумую за нею. Мені б конкретне діло робити.

Тоді я укотре подумав: Дмитро Олександрович – будівничий, все-таки будівничий...

ДУШЕЙКО Петро Григорович,

*голова Чорнобаївської райдержадміністрації,
народний депутат України 2-го скликання,
почесний голова асоціації «Незалежне об'єднання
сільськогосподарських виробників Чорнобаївського
району», Президент федерації греко-римської
боротьби в Черкаській області, кавалер орденів
«За заслуги» 2-го і 3-го ст., заслужений працівник
сільського господарства України.*

МУДРИЙ СЕЛЯНИН І СПРАВЖНІЙ УКРАЇНЕЦЬ

Довго не міг зібратися і змусити себе сісти за письмовий стіл. Важко перелічити всі моменти, які заважали це зробити, але чи не головний – це те, що десь у підкірках мозку Дмитро Олександрович, Діма, залишався живим. Здавалося, ось-ось він з'явиться, усміхнеться, з властивим йому гумором скаже: «Ну, як там справи, козаки?». І навіть коли проходили турніри з греко-римської боротьби пам'яті Дмитра Лисуна, коли зустрічався із його дружиною Людмилою Іванівною, синами Юрієм і Антоном, для мене він залишався живим, усміхненим, із філософією насамперед селянина, а вже потім політика, керівника, держслужбовця – таким, яким десь є, але просто не зміг прийти на це дійство, досить близьке його душі і серцю.

Спогади пишуться здебільшого про тих, хто вже пішов із життя, і, мабуть, це найбільше перешкоджає мені згадувати і писати. Тим більше, що думка лине значно швидше, ніж рядки лягають на папір. А вона, як той птах: не встиг схопити, то вже й полетіла. Напливає

інша, але й ту вже не спіймати. Розумом усвідомлюю, що Дмитро Олександрович фізично вже не повернеться. Але повертається в думках, помислах, справах живих, у першу чергу рідних, ну а потім друзів, знайомих, колег... Спогади пишуться не для тих, кого вже немає поряд. Спогади пишуться для суцільних: тих, хто знав, а ще більше – для тих, хто не знав.

Я не претендую на оригінальність і об'єктивність написаного. Значно краще знають Дмитра Олександровича його рідні, друзі, колеги.

Наше перше близьке знайомство відбулося в далекому 1998 р., коли ми їздили перед призначенням на посади голів РДА на співбесіди в Кабмін і Адміністрацію Президента. Більш за все, ми зустрічалися й раніше як керівники сільськогосподарських підприємств, що входили в обласну раду колгоспів. А, можливо, десь у кулуарах Верховної Ради України, оскільки Дмитро Олександрович підтримував тісні зв'язки з депутатом І. О. Зайцем, а з останнім у мене (на мій погляд), незважаючи на певні розбіжності в політичних поглядах і переконаннях, були досить добрі людські стосунки.

Дмитро Олександрович попри всі його кар'єрні злети завжди залишався Людиною – щирою, безпосередньою, справедливою, зі сталевим стрижнем й водночас гнучкою і толерантною. Він був справжнім українцем, усвідомленим патріотом, мудрим селянином, розумним керівником і щирим товаришем. Не буду згадувати наші розмови про проблеми й перспективи розвитку аграрної сфери, про невідкладні заходи щодо запобігання руйнації села. Скажу лише, що наслідки тих розмов із Дмитром Олександровичем та іншими працівниками села стали нормами низки Законів України щодо підтримки села, ініційованих народними депутатами України Валентиною Петрівною Семенюк, пізніше Катериною Тимофіївною Ващук, іншими народними депутатами, в тому числі й автором цих рядків.

Пригадується, настільки Дмитра Олександровича виснажувала робота керівника райдержадміністрації, яку він виконував чесно й сумлінно, віддаючи їй душу і серце. Хоча й не любив чиновницьку роботу, проте ставився до неї з повною віддачею, а це дуже виснажливо.

У нас було однакове захоплення для зняття стресу — бджільництво, пасіка. А ще Дмитро говорив, що коли доходив до повного виснаження, то заходив у будинок, і падав на підлогу та й лежав так по кілька годин, допоки не відновиться нервова система й стабілізується робота серця. Хоча на людях він своєї втоми ніколи не показував. Так само, як і я, він не любив ту нову поросль чиновників, які використовували державну службу в особистих інтересах шляхом «договорняків», «відкатів», «наїздів» і т. п.

Гадаю, що це, а можливо, що й інше, змусило його залишити посаду першого заступника голови облдержадміністрації. А я, як і вся моя родина, щиро вдячні Дмитру Олександровичу, що він був серед тих владців, хто не давав топтатися по нас, по нашому бізнесу в далеких 2005–2006 роках. Це ще одне підтвердження тези про порядність, чесність і принциповість Дмитра Лисуна.

Згадується виїзне засідання лідерів політичних партій області, яке ми проводили в селі Плешкані, хоча Народний Рух України, а пізніше і «Наша Україна» були в опозиції до діючої на той час влади (тут хочеться добрим словом згадати і заввідділом внутрішньої політики Олену Василівну Фещенко, яка пішла на цей крок).

Нині це стало вже неможливо, бо більшість керівників районних і обласних осередків втратили свою самобутність, стали маріонетками в руках партфункціонерів із Києва і бездумно виконують всі їх вказівки. А ми в свій час, і це в повній мірі стосується Дмитра Олександровича, зберігали добрі стосунки і, не зважаючи на певні розбіжності в політичних уподобаннях, були єдині в основному: Україна у нас єдина і вона понад усе.

Так склалося, що від Дмитра Лисуна я прийняв естафету Президента федерації греко-римської боротьби в Черкаській області. Відомий спортсмен, він брав щонайактивнішу участь у культивуванні цього виду спорту на теренах краю.

Вдячний Дмитру Олександровичу за те, що ми не розсварилися після парламентських виборів 2002 р. (були конкурентами як кандидати в нардепи по Золотониському округу), президентських 2004 р. і в подальших політичних дискусіях. Миру й спокою тобі, Дмитре Олександровичу — мудрому селянину справжньому українцеві, Людині з великої літери.

ЖУК Ніна Григорівна,

*кореспондентка районної газети
«Вісник Золотоніщини», завідувачка корпункту
обласної газети «Нова Доба», письменниця*

НЕ ВСІМ У ЗАСВІТИ ТОРУЮТЬ ДОРОГУ ЛЕЛЕКИ

Історія не завжди зберігає імена і дати. Але є люди, які залишають по собі яскравий слід, який ніколи не гасне в пам'яті тих, чия життєва дорога, так чи інакше, перепліталася з їхньою. Таким був Дмитро Лисун. І хоча зустрічі наші були пунктирними, оскільки здебільшого нас об'єднували лише ділові стосунки, та особливим змістом наповнювалися вони саме завдяки Дмитрові Олександровичу. Яку посаду він би не займав — директора сільгоспідприємства, голови райдержадміністрації чи був першим заступником голови ОДА, керівником він був нестандартним.

Зовсім не любив пафосу, але при цьому наради, які доводилося йому проводити, були настільки цікавими, що порушені на них питання обговорювалися в кулуарах. Здавалося, Лисун ніколи до них не готувався. Говорив просто і досить часто із властивим йому почуттям

гумору. Та всі, кого стосувалася піднята ним тема, дивувалися Лисуновій обізнаності в ній. Саме тому, що він оперував не тільки об'єктивними фактами, а й переконливою статистикою. Дехто його навіть побоювався, оскільки здавалося, що приховати від нього взагалі нічого неможливо, що він усе знає в деталях.

Якби мене попросили одним реченням охарактеризувати Дмитра Олександровича, я би сказала, що він – людина, яка жила поза часом. Мене часто не покидало враження, що він багато чого знав наперед, міг передбачувати події. Таких особистостей в історії нашого краю дуже мало. Як сильний аналітик, він передбачав майбутнє України і розумів, що без кардинальних і дієвих реформ прийдешнього у неї немає. Тому й спішив жити і на власному прикладі показував, що треба робити, щоб врятувати народ від зубожіння, а державу від розбрату.

Дмитро Лисун був справжнім реформатором. Об'їздив не одну європейську країну, ретельно вивчаючи досвід іноземних аграріїв. Один із перших в Україні створив приватне сільгоспідприємство, побудував масштабний сучасний молочний комплекс. І з усіх сил боровся проти знищення в державі тваринництва. «Хлопці, – дружелюбно звертався він на нарадах до своїх колег – керівників сільгоспідприємств, – Не грайтеся з вогнем, не вирізайте худобу! Молоко – це живі гроші! Знищте тваринництво – загубите сільське господарство...»

Дмитро Олександрович мріяв про створення молочних кооперативів, які б збирали молоко в населення за справедливою ціною. Працював у цьому напрямку й на посаді першого заступника голови облдержадміністрації. Переконавав чиновників таким чином заохотити селян вирощувати худобу в приватному секторі. Не почули...

А як боляче переживав занепад Пальмірського цукрового заводу! Вмовляв, аби товаровиробники виро-

щували цукровий буряк, бо без сировини підприємство припинить свою діяльність, а люди замість цукру, будуть вживати цукрозамінники. Так і сталося... Пам'ятаю, як на виїзній нараді в Богуславці водив за собою по ріллі голів та агрономів сільгосптовариств, показуючи ранні сходи буряка. «Не бійтеся черевики забруднити! – махав їм рукою. – Подивіться, як треба рослинництвом займатися...»

Мріяв на базі Піщанського комбикормового заводу запровадити виробництво цінних кормів із місцевої сировини і забезпечити ним по собівартості всі господарства Золотоніського району. Не встиг. Змінилася влада, й завод продали...

Чиновники не любили Дмитра Лисуна. І що він ніяк не вгамується? Все йому потрібно.... Одно якісь реформи хоче запровадити... Жити спокійно не дає...

Після Помаранчевої революції, в яку так вірив Дмитро Олександрович, і щиро боровся за її ідею, мало що змінилося. Зрозумівши, що нову владу влаштовує стара система і розчарувавшись у ній, Д. Лисун, без жалю написав заяву на звільнення з посади першого заступника голови Черкаської облдержадміністрації й повернувся в рідне село. Не посади його вабили. Не посади... «Мабуть, такі кулаки мені Господь дав, – простягнув якимось із усмішкою переді мною свою важку правицю, – щоб я на землі ними працював, а не в кабінетах папірці з місця на місце перекладав...» Було це невдовзі після його повернення до Плешканів. І хоча Дмитро Олександрович, як завжди посміхався, в якусь мить я відчула прихований біль в його словах...

А селяни зустріли свого Дмитра з радістю! З ним просто, легко, надійно... Скучили вже за задушевними розмовами із ним, за його порадами. На відміну від високопосадовців, вони щиро вірили в свого Лисуна. Знали, такого як у них керівника немає більше ніде... А він із головою занурився в роботу! Йому так хотілося показати всім як треба господарювати! Як треба дбати

про землю! Бо вона – годувальниця! Без неї ніяк селянину... Тому й запрошував до себе обласних і всеукраїнських журналістів, аби нагадали людям, що земля, як мати рідна. Подбай про неї – і вона тобі сторицею поверне оту турботу. Щасливої України прагнула його зболене серце...

Кажуть, що вранці того дня, коли Дмитра Олександровича не стало, в його обійстя прилітали лелеки. Посиділи на даху будинку, повагом оглянули весь двір, розправили широко крила і полетіли в небесну синь... Хто знає... Може в ту саму мить вони і покликали за собою його вразливу душу. Не всім у інші світи торують дорогу такі птахи. Не всім...

ЗАЄЦЬ Іван Олександрович,

*народний депутат України 1-4-го, 6-го скликань,
Міністр екології та природних ресурсів України
(2000-2001), кавалер орденів «За заслуги» 1-3-го ст.
та Ярослава Мудрого 5-го ст., пенсіонер*

МІЙ ЩИРИЙ ДРУГ

Як же важко й щемно писати про щирого друга, який уже відійшов за межі земної реальності! Вже 10 літ пройшло, а ще й досі здається, що варто лише приїхати в Плешкані, й Дмитро Олександрович вийде назустріч своєю неспішною ходою, осяйно усміхнеться, потисне руку, обійме... Та із засвітів ще ніхто й ніколи не повертався, отож мусимо жити з цим безвідрадно-болісним відчуттям непоправної втрати.

Я вдячний долі, яка так щедро подарувала мені майже сорок років спілкування з цією справді непересічною людиною, яку я б відніс до опорних постатей української нації. А зблизився я із Дмитром ще на початку 70-х років минулого століття, коли гостював у батьків мого друга-однокурсника Миколи Лисуна (вивчали з

ним економічну кібернетику в сільгоспакадемії). Він познайомив мене зі своїм молодшим братом – кремезним, дещо сором'язливим учнем Дубнівської школи. Спілкуючись з тамтешніми мешканцями, зокрема, Миколінін і Дмитровим дідом Антоном, я бачив, що в Західній Україні люди мають кардинально інші погляди стосовно нашої національної історії й тогочасних радянських реалій, земельних відносин.

Товариські стосунки вже на постійній основі зав'язалися у нас, коли Дмитро став студентом нашої спільної alma mater – сільгоспакадемії в Києві. Так уже сталося, що ми із Миколою стали причетними до вступу Дмитра на навчання, виступивши проти бюрократичної несправедливості.

Поряд з цим я порадив Дмитру відвідувати заняття секції вільної боротьби, членом якої був сам. Утім, на цьому його старті в спорті я змушений був завершити свою борцівську кар'єру через травму спини. Відтоді ми з Миколою (також борцем-вільником, позбавленим одначе особливих переможних амбіцій) із гордістю спостерігали, як день за днем додавав у своїй борцівській майстерності Дмитро і як він напрочуд швидко «розбирався» із досить сильними суперниками. Власне, коли він досяг доволі високих результатів, ми навіть не виключали можливості щодо Дмитрових занять цим видом спорту на професійній основі. Втім, доля розпорядилася інакше...

Хоча в нас була вікова різниця (я старший його на 3 роки) та й навчалися ми на різних факультетах і мешкали в різних гуртожитках, все ж часто гостювали один в одного. Ці зустрічі стали частішими, коли я вже як молодий спеціаліст винайняв житло в Новосілках, які розташовані поруч із ВДНГ й відтак з Дмитровим гуртожитком.

Ми часто збиралися й дискутували з питань драматичної історії України, проблем її сьогодення й прийдешності. Нас найбільше тоді хвилювало питання про те, коли ж ненька-Україна стане, нарешті, українською?

Дмитро вражав всіх нас своїми знаннями з української минувшини, національної культури, а ще – послідовною патріотичною позицією. Вже тоді відчувалося, що він мав постійну потребу в підживленні свого українського національного «я», адже хотів себе позиціонувати українцем, а не безрідним громадянином радянської імперії.

Від стартового етапу його службової кар'єри, чи то в Радивиліві, Світловодську, чи Подільському, стало очевидним, що він як фахівець завжди був на крок (а то й більше!) попереду від інших. Ця постійна Дмитрова налаштованість на інноватику викликала роздратування його оточення, а то й конфлікти. Викликає повагу й перший досвід його підприємницької діяльності у Великій Андрусівці (виращування сорго й в'язання віників), завдяки котрій він придбав свого першого автомобіля «Жигулі» 5-ої моделі.

А в Плешканях Дмитро з'явився саме в той час, коли господарство потребувало змін, а відтак і керівника з принципово новим виробничим мисленням, здатного вивести його на високі рубежі. Д. Лисун саме й належав до цієї нової генерації очільників.

З початком плешканівського періоду життєдіяльності Дмитра нас із ним пов'язала міцна дружба, а спілкування набрало постійного характеру. Я щиро радів, спостерігаючи за вражаючими успіхами очолюваного Дмитром господарства й дедалі більше переконувався в тому, що в особі мого друга Україна отримала справді видатного аграрія й унікального керівника. Зазвичай, коли я вчергове прибував у Плешкані, Дмитро возив мене полями й фермами, показуючи, що змінилося. Я з цікавістю й захопленням споглядав дбайливо доглянуті поля, потужну імпорту техніку, що на них працювала, любувався сучасним молочним комплексом, знайомився із переконливою статистикою економічного зростання, й мене неодмінно переповнювало почуття щирої гордості за звершене моїм другом.

Знав, як непросто даються йому ці успіхи: це й праця на виснаження, недоспані ночі й практична відсутність відпочинку. І мене дуже обурювали окремі репліки недоброзичливців, мовляв, коли він уже наїстся? Насправді ж він ніколи на посаді керівника не переслідував своїх особистих інтересів, бо на першому місці в нього завжди було господарство й люди, за добробут котрих він ніс особисту відповідальність. Певен, що якби більше в Україні було таких сільськогосподарських лідерів, усі проблеми національного агропрому були б давно вирішені.

Попри украї короткі каденції доволі успішною й новаторською була і його діяльність на посадах голови Золотоніської РДА та першого заступника Черкаської ОДА. Це був державний службовець вражаючої компетентності, високого рівня стратегічного мислення, наділений беззавітною любов'ю до України й рідного краю.

З найкращого боку показав себе Дмитро і як кризовий менеджер. У непрості 1990-ті роки, коли спостерігався катастрофічний обвал аграрної галузі, він каторжно працював і все робив, аби його господарство втрималося на плаву, а працівники зберегли робочі місця, а отже й засоби до існування. Більше того, діяльність Дмитра в ті роки сягнула найвищого динамізму й завдяки цьому очолюване ним господарство опинилося в авангарді аграрних реформ. Тут одними з найперших на Черкащині провели розпаювання землі, а невдовзі плешканівчани отримали відповідні державні акти.

У ті роки я гаряче дискутував з Дмитром з приводу перспектив організації сільгоспвиробництва після демонтажу колгоспно-радгоспної системи. Я був і залишаюсь послідовним прихильником фермерського устрою у сільському господарстві. Однак переконаний прагматик Дмитро розумів, що через інерцію й прямий спротив державної системи превалювання такої форми дещо відсовується в часі. Він одним із перших в Україні створив приватне сільгосппідприємство, засноване на

приватно-орендних відносинах та принципі особистої відповідальності. Це був досить ризикований крок, бо при відсутності державної допомоги можна було розраховувати винятково на власні сили. Та проте час показав далекоглядність і мудрість Дмитра Олександровича.

Ще з юних літ у нього викристалізувалася національно-патріотична налаштованість, що з часом перетворило його в активного громадсько-політичного діяча й несхитного борця за суверенну Україну. З перших днів виникнення Народного руху України він поділяв висунуті ним ідеї й згодом долучився до його акцій: мітингів, маніфестацій тощо. Я вивів його безпосередньо на київський рівень рухівської діяльності, познайомив з лідерами НРУ, зокрема, Юрієм Костенком, Павлом Мовчаном, Дмитром Павличком, Василем Червонієм та ін. Це давало змогу Дмитрові розширити власні політичні горизонти, а провідникам Руху побачити його потенціал як борця за українську незалежність.

Дмитро став завсідником різноманітних заходів, які проводив НРУ. Дві акції проводилися щорічно: 22 травня в Каневі на Тарасовій горі й на Волині у червні, з нагоди вшанування пам'яті загиблих у битві під Берестечком. А своє членство у лавах НРУ мій друг оформив уже в 1999 р. Він став членом Українського Народного Руху (від 2003 – Українська Народна партія), став одним із чільних його провідників.

Тричі Дмитро пробував свої сили на виборах до Верховної ради України. Хоча щоразу він набирав багато голосів виборців, а проте здобути депутатський мандат йому так і не вдалося. Дуже шкода! Це було б гідне поповнення українського парламенту справжнім представником простого народу. Активну участь узяв Дмитро і в Помаранчевій революції, отримав відзнаку «Гвардія революції».

Мого щирого друга, великого аграрія й знакової патріотичної постаті вже немає на цій землі. Та ним проорана глибока борозна значимих справ в ім'я України та її народу і це дає йому право на вічну пам'ять.

КАЛІНІЧЕНКО Михайло Михайлович,
генеральний директор ОДТРК «Рось»,
кандидат політичних наук, заслужений журналіст
України, генеральний директор ТРК «Ільдана»

ЛЮДИНА, ЩО ВИПРОМІНЮЄ СВІТЛО КРІЗЬ РОКИ

Його немає з нами. Але пам'ять часто повертає образ Дмитра Лисуна у свідомість і заливає промінням наші душі. Він за межею, але його глибокі думки та дружні поради пройшли через роки, витримавши перевірку часом, вони вкарбовані в наше поживання, а наші вчинки і дії тісно пов'язані з його осмисленням життя, його філософією.

Дивовижною людиною був наш Дмитро Лисун. Він мав особливу, лише йому притаманну і ним випрацьовану, конституцію постаті, з чеснотами, що колоритно розмальовані величними смислами тогочасного життя. А стосувалися вони, перш за все людського буття, тих великих значень та щоденних вчинків. Адже жив Дмитро Лисун значно швидше, світ бачив змістовніше і яскравіше від інших. Його душа була забарвлена в жовто-сині, національні кольори й огорнута високими правилами духовності й моралі. Для нього найголовнішими в житті були Україна й українці, я відчував це при кожній з ним зустрічі.

У розмовах зі мною Дмитро Олександрович з особливим трепетом, і завжди емоційно говорив про творення української держави, про людей, які в ній живуть. Виплескував із душі й серця глибокі переживання щодо поступу й розвитку своєї країни. Ніколи не був байдужим до дій влади. Повсякчас гостро критикував зближення з Росією, завбачував складний сценарій стосунків в майбутньому з цим так званим «старшим братом». Говорив, що Росія нас в спокої не залишить, і що

північний сусід є ворогом українства. Дійсно, пророчі думки.

А ось про свою рідну неньку Україну завжди висловлювався із захопленням і зворушливою синівською любовю. Особливо, коли говорив про українські традиції, звичаю наших предків, події української історії. Я би сказав, що патріотизм прямо лився із нього незборимим потоком. Відчувалось, що Дмитро Олександрович чітко сформулював визначення для себе щодо рідної землі, яка переповнювала його почуттями, що давали йому сили й натхнення для життя.

У нього завжди викликали глибоку повагу люди, які розмовляли бездоганною українською мовою. Частенько говорив про те, що мало української пісні звучить на каналах радіо й телебачення України. Закидав і мені щодо недостатнього звучання на телеканалі «Рось» пісень нашою материнською мовою. При цьому пояснював: «Черкащина багата пісенними талантами, отож наша українська пісня має постійно бути в ефірі». Мені це не завжди подобалось. Але я терпляче вислуховував, вживав необхідних заходів, а потім розповідав Дмитру Олександровичу про зміни в мережі мовлення на користь української пісні, національного фольклору. Тоді він задоволено усміхався і на всі заставки хвалив наш телеканал. Далі продовжував: «Добре, що люди розмовляють рідною материнською мовою, намагаються знати правдиву історію. Але важливіше, щоб кожний українець своїми діями і вчинками виявляв свою любов до матері-Вітчизни й пишався нею».

Але найбільше вкарбувалися у мою пам'ять такі слова Дмитра Лисуна: «Ти українцем стаєш тоді, коли твоє життя стає життям твоєї країни, твого народу!» Це підтверджує, що у його серці завжди горів непереборний вогонь патріотизму, яким намагався запалювати серця багатьох своїх краян.

Дмитро Олександрович був впевнений в собі, вірив у світле майбутнє України і робив все від нього залежне, щоби його мрії стали реальністю, щоби Україна стала потужною і процвітаючою країною. Постать Дмитра Лисуна є унікальною та особливою. Адже Він відчував, як ніхто інший, глибоке українське коріння і всіляко намагався донести своє розуміння до українського загалу. Я неодноразово запрошував його до ефіру, де він публічно оприлюднював свої думки і свою позицію.

Ми познайомились з Дмитром Лисуном на одному із форумів виробників сільськогосподарської продукції, де я був співорганізатором цього заходу як керівник інформаційно-аналітичного підрозділу Черкаської обласної державної адміністрації. Я уважно прослухав яскравий і фаховий виступ плешканівського очільника, присвячений шляхам ефективного господарювання на рідній землі.

Та особливо запам'яталися такі його доволі глибокі й філософські забарвлені думки: «...Українська земля розкриє своє осердя лише тим селянам, фермерам чи хліборобам хто не владарює на землі, а господарює. Адже доглядати за землею, це велике мистецтво. І вона, як живий організм відповідає сторицею тим хто це розуміє. Тобто головним рецептом успіху є не лише любов до землі але й до країни в якій живеш і працюєш. Лише це поєднання народжує дбайливого, старанного й турботливого українського господаря – хлібодара. Лише таким людям земля розкриває свою сакральну основу, ті цінності, які стверджують віковий зв'язок з нашими пращурами – гречкосіями...» У його слова була вкладена глибоко-змістовна формула українства. Мені тоді здалося, що Дмитро Лисун говорить про священні смисли, що плекають український дух, який живить національну душу загалом і кожного українця зокрема.

Я попросив у нього дозволу видрукувати цю його промову в журналі «Спільна Справа» (редагував його

разом із письменником Сергієм Носанем), на що він дав згоду. Але наполягав: перед тим, як буде надрукована стаття, обов'язково показати йому її вже відредагований текст. А ще запросив приїхати в господарство і побачити на свої очі, як господарюють селяни на своїй землі.

Я із задоволенням прийняв це запрошення і наша творча група журналу «Спільна Справа» наступного тижня поїхала в село Плешкані. Ця зустріч перевершила всі сподівання. Дмитро Олександрович почав розповідати про своє господарство, про людей, які працюють в ньому. На наше здивування, майже всіх знав по імені та по батькові. Говорив про них з особливим пієтетом. Чи то була доярка, чи механізатор, чи працівник току... Далі повів нас на ферму. Лише там ми зрозуміли, що це далеко не той традиційний корівник, який із малих років закарбований у свідомості кожного із нас: довге низьке приміщення, в якому по обидва боки стоять прив'язанні корови... А тут дійсно сучасний тваринницький комплекс з усіма його перевагами. Новітні технології відчувалися навіть в деталях. Дмитро Олександрович розповідав нам про найкращу в Європі голландську технологію, яка запроваджена в господарстві, про дивоамериканські доїльні установки, які вже діють. Говорив про якесь особливе молоко екстра-класу, яке можна пити навіть малесеньким діткам. Запевняв, що кожна корова щодня буде давати до 20 кілограмів молока. Ми дивувалися. Адже нині надої становили не більше 10–12 кг. І то в передових господарствах. А тут! Фантастика, та й годі, думали ми. Але були переконані в тому, що коли за справу береться Дмитро Лисун, то навіть фантастичні задуми йому під силу.

Він нагадав нам, що «Плешкані» мають статус приватного сільськогосподарського підприємства, а отже перед ним розкриваються нові горизонти для ефективного господарювання. Створений племзавод із розведення продуктивної української червоно-рябої породи

великої рогатої худоби, теж суттєвий крок до покращення ситуації. Із захопленням говорив, що їм вдалося створити дійсно сучасний центр з виробництва високоякісної молочної продукції. Його розповідь – справжня стихія життєствердження, переконлива істина смислів його реального життя. Його розповідь – це самовіддане захоплення щоденною напруженою працею, яка приносила для Дмитра Олександровича задоволення, насолоду і неперевершені радощі для його душі і серця. Відчувався його внутрішньо-енергетичний зв'язок з віковичним міцним корінням українських пращурів-хліборобів.

Далі «господар ниви», так ми його потім стали називати, запросив до свого авто і повіз нас на поля, де працювала найсучасніша техніка. Високопродуктивні комбайни та трактори «Джон-Діри». Дмитро Олександрович захоплено розповідав нам про «машинерію», яка працювала на полях. Ні, Він не розповідав, а захоплено описував, розмальовуючи високими словами про важливість такої техніки для обробітку ґрунту та збирання врожаю. Так емоційно виплескував свої думки, мовби дійсно на полях працюють не комбайни, чи трактори, а самісінькі космічні кораблі. Вже тоді, створивши приватне сільськогосподарське підприємство, Д. Лисун показував найкращі в Україні економічні показники своєї діяльності й напруженої роботи усього колективу. Тому турбувався про технічне переоснащення машинно-тракторного парку.

У короткий проміжок часу, після неефективного радянського господарювання, йому вдалося швидкими темпами реформувати господарство. Можна сказати без перебільшення, що Дмитро Лисун витворив у Плешканях оазу, де поєднувалися високий рівень менеджменту та високі технології. А найголовнішим у досягненні успіху, як любив підкреслювати «господар ниви» – це люди та команда однодумців. Тут неодмінно

згадував і свою дружину Людмилу Іванівну, «яка не лише надихає мене на справи, але й всіляко намагається підтримувати мої ідеї навіть тоді, коли в неї були сумніви. Її віра і впевненість у моїх здібностях додавало сил та енергії для реалізації найкарколомніших задумів. Тож наш тандем здатний перебороти найскладніші проблеми, що виникали і будуть ще виникати в нашій непростій, але такій захоплюючій роботі». Так, дружина завжди була поряд і надихала свого чоловіка на добрі справи. Підтримувала його, як кажуть, в різні часи: «і під час злетів, і під час падінь».

«А як же з кризою, яка нині панує в аграрному секторі економіки? Вона ж очевидна. Всі про неї говорять!» – запитали ми. На що почули теж неординарну відповідь. «Кризи не існує в тих господарників, які системно працюють і дотримуються технологій. А ще передбачають і враховують у своїй діяльності всі нюанси, які можуть вплинути на результат. Тож криза існує лише в мізках тих, хто не здатний ефективно, по сучасному працювати». Так пройшов день знайомства Дмитра Лисуна з нашою творчою групою.

Далі було багато інших зустрічей. Різних, але завжди насичених цікавими смислами, що стосувалися, як кажуть, життя-буття. Але завжди говорили про Україну, її національний розвиток, рідну мову, про все, що стосувалось рідної землі. Багато сутностей з цього приводу, залишилось у моїй душі і серці. Адже час, який пройшов без Дмитра Лисуна, а це вже 10 років, підтверджує те, що Він пророче передбачав поступ України в майбутнє. Вони залишаться назавжди в моїй пам'яті тому, що правдиві й проникли своїм патріотизмом до глибини душі.

Коли помер Дмитро Лисун, його односельців охопив сум і розпач. Адже на ньому тримався цілий світ. Йому беззастережно вірили і ототожнювали своє життя з його постаттю. Вірили в його чесноти, інтелект, організаторські здібності. Знали, що коли господарює на їх

землі такого рівня фахівець-професіонал, з високоморальними людськими якостями – то їх життя захищене і має майбутнє для його покращення. Тож туга, скорбота і журба переповнювала кожного, коли Дмитро Лисун пішов за межу.

Що буде далі? Всі звертали увагу на його дружину, Людмилу Іванівну та вже змужнілих синів. Чи зможе родина витримати і продовжити темп, який задав Дмитро Олександрович? Я знаю, що в громаді були різні думки. Були і сумніви, і якась непевність. Та вже через невеличкий проміжок часу такі сумніви розтали, відійшли в небуття. Відчувалась дивовижа ідилії сімейних стосунків, яку сповідував голова сім'ї, і яка залишила міцний заживок і міцні корені в синах. То ж закономірним є те, що естафету свого батька, і свого чоловіка достойно несуть його сини і дружина.

На завершення своїх спогадів про Дмитра Лисуна хочу сказати про непересічність його постаті, яка відзеркалює феноменальні якості українського національного героя, що зумів при житті створити собі величний образ людини-патріота, людини-господарника, морального авторитета суспільства. Тож пам'ять про нього вічна.

Після поховання Дмитра Олександровича його образ часто з'являвся в моїй пам'яті. Я осмислював наші стосунки, подивився на них по новому. І зрозумів головне: для мене ця людина була близькою по духу і по баченню світу. Ми майже однаково відчували пульс українського життя. Про це неодноразово говорив у моїх програмах на телебаченні. Він був українським політиком, українським господарем. Любив людей і все українське. Дійсно, був яскравим представником української нації. Ці, і не тільки, якості міцно скріпило нашу дружбу. Його немає. Але друг у мене завжди Є!

Вже після смерті Дмитра я написав вірша, який надрукований у моїй поетичній збірці «Оголений нерв».

Він називається «Розмова з совістю» і є присвятою цій величній постаті, дивовижній людині, мудрому скитникові, талановитому хлібодару і – орлинокрилому українцеві...

РОЗМОВА ІЗ СОВІСТЮ

Стьмянів мій друг –
Вмить світ завмер.
Був з відчайдух,
Що плуга пер.

Природи дар
Міцнів в роках.
В житті бунтар,
Вогонь в очах.

Життя – в напруг,
Під сонцем ріс.
Любив Він рух,
Струм віри ніс.

Характер – в сталь,
Створив свій ритм.
Возніс мораль
У рай молитв.

Любив людей
Й проміння їх.
Цей привілей:
Вважав – з святих.

Незручним був
Для влади Він.
Вершин сягнув
Заради змін.

Душа настіж
І серцем – вшир
Його рубіж
Що птах у вир.

Правдивий дух,
І норов з бур,
В житті вертлюг,
Твердий, як мур.

В роках мудрець,
Ще й майстер справ.
Для нас взірець,
Він всіх збратав.

Селянський син,
Він – горда знать.
Досяг вершин
Зіркам під стать.

Ростив врожай,
Розвив село.
Про людність дбав,
Це ж – джерело.

Стьмянів мій друг –
Живе в мені.
І світ заслуг,
Його в щодні.

Відчую серцем
Я образ твій.
Не в силі стерти,
Ти серцем мій!

Я, друже, в пам'ять
Уплів твій світ,
Могутню зав'язь,
Мов заповіт.

«Не вір у тишу:
Болото суть.
Я прошу лише:
З людьми ти будь.»

Збунтуйся проти,
За правду йди.
Бій дай підлоті,
І знов – в труди.

Ураз шалено
Шторми згуртуй.
Цю власть мерзенну
Тавруй, тавруй!

Плекай чесноти,
Люби трудяг.
І бійсь дрімоти,
Йди до звитяг.

А ще любов'ю
Насить свій стан.
І клятву – кров'ю!
За честь повстань!

Позбудься страху,
Крокуй вперед.
Довірсь монаху,
Міць зосередь.

Лиш совість зможе,
Оцінку дати.
І допоможе
Могутнім стати.»

Стьмянів мій друг –
Вмить світ завмер.
Був з відчайдух,
Що плуга пер.

КОЗИРСЬКИЙ Володимир Вікторович,
однокурсник Д. Лисуна, доктор технічних наук,
професор, директор навчально-наукового
інституту енергетики й автоматики Національного
університету біоресурсів і природокористування,
заслужений діяч науки і техніки України

СЛОВО ПРО СТУДЕНТСЬКОГО ПОБРАТИМА

Дмитро Олександрович – мій однокурсник, а перше наше особисте знайомство відбулось у кав'ярні «Золотий колос», яка була розташована обабіч дороги, що вела з академії до гуртожитку. Коли я розраховувався в касі за взяті страви, до мене підійшов високий кремезний юнак і звернувся ввічливо: «Вибач, чи не можеш ти мені позичити 17 копійок, бо в мене якраз їх і не вистає для розрахунку за обід». Звісно, я зарадив цій його проблемі, й ми потім вже за спільним обіднім столом познайомилися ближче й поговорили про студентське життя-буття. Цей на перший погляд малозначимий епізод, який започаткував наше спілкування, ми з Дмитром згадували досить часто.

Дмитро під час навчання зосереджувався на трьох основних справах: опановував професію інженера-електромеханіка, займався спортом (вільною боротьбою) і не менш наполегливо вивчав історію України. Звісно, останнє він робив не за тодішніми радянськими підручниками, де українська історія губилася в лабіринтах російської мисливщини, а звертався до альтернативної літератури.

Часом Дмитро мене запрошував на молодіжні вечірки, де кипіли дискусії з історії становлення й розвитку України в минулі століття. Частина таких зібрань відбувалася в Івана Олександровича Зайця, який тоді працював старшим економістом, а згодом старшим науковим співробітником у київській філії Центрального інституту агрохімічного обслуговування (селище Чабани Київської області). Дискусії тривали годинами і для мене були

надзвичайно цікавими і пізнавальними. Я був приємно вражений як знаннями Д. Лисуна з нашої національної історії, так і його послідовним україноцентризмом.

Особливостями характеру Дмитра були простота у спілкуванні, доступність, доброзичливість, щирість і відвертість. Він ніколи й ні за яких обставин не ставив себе вище будь-кого, був взірцем скромності.

А ще Дмитро «підсадив» мене на щоденні заняття фізкультурою. Ми з ним робили ранкову гімнастику, бігали. А потім він саджав мене на плечі і здійснював кілометровий біг «під навантаженням». У такий спосіб мій товариш зміцнював м'язи ніг (це йому украй було необхідно, як борцеві), а я з понад 3-метрової висоти споглядав вражінні красоти Голосіївського лісу.

Дмитро був надзвичайно працелюбним і відповідальним. Він не цурався ніякої роботи, аби заробити якусь копійку й зменшити навантаження на родинний бюджет. У студентські роки ми з ним підробляли охоронцями на турбазі «Затишок».

У серпні 1976 р. нам з Дмитром випала нагода як членам студентського будівельного загону перебувати у Польщі. Упродовж перших 20 днів ми будували дорогу на околиці Кракова, вивчали його історичні та культурні місця, знайомилися із життям поляків, відвідали Закопане, соляні шахти Велічка, концтабір Освенцім та ін. Наступні 10 днів були більш тривалі подорожі до польської столиці Варшави та інших міст. Це була наша перша зарубіжна мандрівка.

Закінчилося наше навчання в 1978 р., і ми роз'їхалися, хто куди. Вже пізніше я дізнався, що мій студентський товариш Дмитро Лисун став прекрасним господарем і очолював знане в Україні приватне сільгосппідприємство «Плешкані». Побувавши на запрошення Дмитра у його господарстві, я щиро порадив вражаючим успіхам свого колишнього однокурсника. Дай, Боже, Україні побільше таких аграріїв і патріотів, як незабутній Д. Лисун!

КОСТЕНКО Юрій Іванович,
народний депутат України 1-4-го скликань,
2-й Міністр охорони навколишнього природного
середовища України (1992-1998), голова Українського
Народного Руху (від 2003 р. - Української Народної
партії), кандидат технічних наук, майстер спорту
України з альпінізму, кавалер орденів «За заслуги»
1 – 3-го ст., Ярослава Мудрого 5-го ст.

ПАМ'ЯТІ ДМИТРА ЛИСУНА

У моїй пам'яті Дмитро Лисун назавжди залишиться уособленням традиційного українця-господаря. Це розуміння – що таке українська сутність – я увібрав у себе ще в дитинстві упродовж моїх літніх канікул у бабусів-дідусів на Черкащині. Працелюбність, чесність, щирість і доброта – головні складові того українського всесвіту. На ньому тисячоліттями й тримається наша національна самобутність, мова, історія, державність. Усім цими якостями повною мірою Господь наділив і Дмитра Лисуна.

Я ніколи не бачив його без усмішки на обличчі, без натхнення, поза грандіозними планами, як зробити заможним сільське життя. Його очі завжди світилися вірою та нестримним бажанням діяти.

А щодо політики, то до неї Дмитра «заманив» Іван Заєць (вони з ним товаришували ще зі студентських часів). І саме завдяки Івану Олександровичу я й познайомився з плешканівським господарем.

На загал, спочатку політичні питання цікавили Дмитра Лисуна мало, адже він був зосереджений на господарських проблемах. Але як справжній українець, яскравий представник нації, котра найбільше потерпала від чужинців, він дуже добре усвідомлював, що без політичної самоорганізації, без реалізації національної ідеї, омріяна багатьма поколіннями українська державність не відбудеться. Саме про це ми довго розмовляли удвох на

останній нашій зустрічі у придорожній кав'ярні в селі Софіївка на Золотоніщині. Саме тоді (чи не вперше) я побачив його дещо іншим. Це вже був не усміхнений чоловік і просто успішний господар, а людина, сповнена тривогою й певним смутком. Причина цього крилася у відсутності відповідей на найнагальніші питання (на його, та й не тільки його погляд) українського сьогодення: «Чому незалежність не наповнена справжнім українським змістом? Чому влада байдужа до села – основи українства? Чому українські реформи є не такими результативними, як, приміром, у Прибалтиці чи Грузії?»

Ми говорили й говорили з Дмитром про наболіле, й нарешті я почув бажане: «Пане Юрію, я зрозумів, що особисто маю братися за партійну організацію на Черкащині й разом з однопартійцями активніше боротися за наповнення місцевої влади справжніми українцями. Тоді й будуть нарешті зміни».

Ми домовились невдовзі знову зустрітися й накреслити конкретний план дій щодо розбудови осередків Української Народної партії в Шевченковому краї. Але за тиждень його не стало...

Я щиро вірю, що і в небесній обителі Дмитро молиться Господу за Україну. Вічна йому пам'ять і низький уклін!

КУЛІНІЧ Владислав Віталійович,
директор Золотоніського маслоробного комбінату,
заслужений працівник промисловості України

НАЗАВЖДИ В МОЇЙ ПАМ'ЯТІ

Дмитро Олександрович Лисун залишив в моїй пам'яті щонайсвітліші спогади. Він був неординарною, всебічно розвиненою, чутливою до змін і цілеспрямованою людиною, завжди налаштованою на вирішення конкретної справи. Один за другим накочуються теплі спогади про

знаного аграрія. Він був дуже цікавим і ерудованим співбесідником і практично не було таких тем, особливо у виробничій галузі, які б перебували поза полем його знань і досвіду.

Та особливо захоплено, з незгасним вогником у очах говорив Дмитро Олександрович про землю, про святу справу творення хліба й до хліба. Уже з першої нашої зустрічі він справив враження справжнього господаря, який чітко усвідомлює свою місію на землі. З огляду на мою роботу, мене, звісно, найбільше цікавила тема виробництва молока, підвищення його якості. Я був приємно вражений справді глибокими знаннями Д. Лисуна в галузі молочного тваринництва. Він міг годинами розповідати про селекцію дійного стада, шляхи розширення кормової бази, напрями механізації трудомістких процесів, профілактику захворювань корів, перспективи підвищення надоїв молока тощо. При цьому плешканівський керівник буквально засипав мене цифрами і фактами, дивуючи своєю феноменальною пам'яттю. І я відразу зрозумів, що маю справу з людиною, яка фанатично любить свою нелегку роботу організатора сільськогосподарського виробництва, віддається їй сповна.

Я знав, що Дмитро Олександрович зацікавлено вивчає європейський досвід розвитку молочного виробництва. Наприкінці 1990-х років я запропонував йому та його дружині Людмилі Іванівні ознайомитися в Німеччині з роботою великої компанії виробників молока «Мюллер», і вони з радістю погодилися. Звісно, під час цього візиту ми були вражені й високим рівнем організації праці, і рекордною продуктивністю. Дмитро Олександрович цікавився буквально всім, задавав величезну масу запитань тамтешнім господарникам. А вже коли поверталися додому, він не переставав повторювати таке: «Німці, звичайно, молодці, та проте й ми не ликом шиті. Земля у нас набагато краща, та й люди працюють. Певен, що ми можемо досягти значно кращих

результатів!» Я з цікавістю тоді спостерігав за доволі фаховою дискусією між подружжям Лисунів, в якій вибудовувалися амбітні плани подальшого розвитку молочного виробництва в Плешканях. І зрозумів, що однією з найважливіших підвалин успіхів плешканівського господарства є нерозлучний родинно-керівний тандем Лисунів.

Під час відвідин плешканівського сільгоспприємства мене чи не найбільше зворушувала щира й проста манера спілкування Д. Лисуна з простими трудівниками. Будь то спеціаліст, рядовий механізатор, ланкова, доярка чи телятниця, він обов'язково зупинявся й розпитував про перебіг як виробничих, так і особистих справ, вислуховував запити. І, що прикметно, знав усіх по імені й по батькові! В особі Дмитра Олександровича я побачив яскравий приклад керівника, який глибоко усвідомлює вирішальне значення людського чинника в організації виробництва. Його унікальне вміння спілкуватися з людьми і забезпечувало взаємну довіру, а відтак і плідну співпрацю, успіх справи.

Наш маслокомбінат вступив із ПСП «Плешкани» в партнерські взаємовідносини, тому я досить часто спілкувався з Дмитром Олександровичем. Якось він поділився зі мною своїми планами щодо спорудження великого молочного комплексу, на якому б значно наростилося виробництво молока з європейськими стандартами якості. Реалізація цього масштабного проекту була досить тривалою в часі й вимагала значних капіталовкладень. Та Дмитро Олександрович, діючи за принципом «Заплановано – зроблено», таки домігся свого й через кілька років, не приховуючи гордості, водив мене сучасними корівниками, доїльним цехом, допоміжними приміщеннями цього унікального комплексу. Тут умови утримання стада й отримання продукції відповідають усім чинним ветеринарним, санітарним, безпековим вимогам і забезпечують високу якість молока.

Коли я й зараз приїжджаю в Плешкані і відвіую комплекс з Людмилою Іванівною, то вчергове переконаюся, що це справжній рукотворний пам'ятник людині, яка горіла й творила, заряджаючи своєю енергією своїх працівників. І як добре, що справу Д. Лисуна успішно продовжують і розвивають його дружина й сини!

Одним із захоплень Дмитра Олександровича було полювання і він як будь-який пристрасний мисливець, міг говорити про нього годинами. Він ділився своїми секретами щодо підготовки набоїв, способів висліджування дичини тощо. Та проте на полювання він ходив не заради здобичі, а задля спілкування з природою.

А ще він був знаним пасічником, мав більше десятка бджолосімей. Була чималенька пасіка і в господарстві. Дмитро Олександрович частенько розповідав мені про особливості догляду за бджолами, про найкращі медоноси, пригощав запашним медом, говорив про його унікальні лікувальні властивості. Коли в нас на комбінаті гостювала делегація з Казахстану, як подарунок кожному з них я дав банку плешканівського меду, аби вони пригостили ним на добрий спомин про щедру українську землю, її працьовитих і щирих людей...

Дмитро Олександрович щиро хотів, щоб Україна була багатою і заможною, і все робив в ім'я цього. У його особі ми мали справжнього патріота України, що самовіддано їй служив до останнього свого подиху.

ЛЮБАНЕНКО Тетяна Андріївна,
фахівець Золотоніського районного управління
сільського господарства, голова районної
ради ветеранів війни і праці

АГРАРІЙ ВІД БОГА

Здобувши кваліфікацію зооінженера та напрацювавши практичний досвід, я від січня 1983 до січня 1991 р. працювала фахівцем зоотехнічного відділу управління сільського господарства Золотоніського райвиконкому. Так склалося, що познайомилася із Дмитром Олександровичем лише у лютому 1986 р., за кілька тижнів по тому, як його обрали головою правління колгоспу ім. 50-річчя Жовтня (с. Плешкані).

Як відомо, у сільському господарстві «найважчою» галуззю є тваринництво. Адже робота в ньому носить неперервний характер і не має ні сезонності, ні вихідних. І Дмитро Лисун, хоча за фахом був інженером, з перших днів перебування на посаді керівника господарства усвідомлював велику важливість тваринництва в сільськогосподарському виробництві.

Пам'ятаю, що вже невдовзі після обрання його головою, прийшов до нас у відділ тваринництва управління сільського господарства Золотоніського райвиконкому за порадою й консультацією. Найголовніше, що його тоді хвилювало, як вивести тваринництво, особливо молочне скотарство, на рівень, відповідний часу? З чого почати, аби в перспективі забезпечити суттєве зростання продуктивності тваринницької галузі?

Такі наші зустрічі відбувалися один, а то й два рази на тиждень упродовж першого півріччя головування Дмитра Олександровича. Маю з повною відповідальністю констатувати, що за ці місяці він вивчив тваринництво краще, ніж спеціалісти, які пропрацювали в цій галузі по 5–10 років. Ми були всі приємно вражені цілеспрямованістю, оперативністю у сприйнятті нових знань,

неординарністю мислення плешканівської голови. У ньому прокинувся і зоотехнік, і ветеринарний лікар, і будівельник. Коли ми розглядали план майбутньої молочної ферми, який був накинутий ним на аркуші паперу, були здивовані: адже це був проект-мрія ферми майбутнього. Відразу виникало багато запитань до Дмитра Олександровича, але він з гідністю захищав своє дітище, бо щоб створити його, одним із перших серед керівників господарств району знайшов дорогу до кращих комплексів Європи задля вивчення світового досвіду й пристосовання його до наших українських реалій.

Дмитро Олександрович був наділений унікальною здатністю переконувати своїх працівників у перевагах новацій, що впроваджував на основі власних знань, українського та світового досвіду, досягнень науки і техніки. Докладав максимум зусиль, вміння, старанності для розвитку свого господарства для підвищення ефективності виробництва.

Люди повірили молодому керівникові, а тому усі його задуми успішно втілювалися в життя, створювалися робочі місця. Плешкані стали маяком у питаннях розвитку тваринництва, особливо у підвищенні продуктивності молочного стада.

Д. Лисун залишив глибокий слід і як активний громадсько-політичний діяч. У цьому зв'язку дозволю собі невеликий екскурс у радянське минуле. У ті часи, коли починався виборчий процес на місцевих виборах, очільник господарства, секретар партійної організації та ще 5–7 керівників підрозділів склали список майбутніх кандидатів у депутати сільської чи районної ради.

Зазвичай до списку добирали людей, які були дисциплінованими, відповідальними, працьовитими, порядними. Цей список розглядався у кожному виробничому підрозділі. Майже ніколи громадяни, включені до кандидатів, не знайомили зі своїми програмами, очевидно,

тому, що їх просто не було. Вибори проводилися на безальтернативній основі, словом не залишали вибору як такого. Я неодноразово працювала у дільничних виборчих комісіях, обиралася депутатом сільської й районної ради, та проте про справжні вибори мені вперше розповів Дмитро Олександрович.

Отаким він був: керівником, будівничим, громадським і політичним діячем, людиною всебічно обізнаною і, разом з тим, простою й щирою.

Дмитро Олександрович шанував, любив людей. Знаходив індивідуальний підхід до будь-кого. І люди йому вірили, підтримували. Щиро жаль, що невблаганна смерть обірвала його життя у зеніті.

НИКОЛАЄНКО Станіслав Миколайович,

випускник Київської сільськогосподарської академії, ректор Національного університету біоресурсів і природокористування України, академік НАПН України, доктор педагогічних наук, професор, народний депутат України чотирьох скликань, заслужений працівник освіти України, кавалер ордена «За заслуги» 1–3-го ст.

УНІВЕРСИТЕТ ПИШАЄТЬСЯ СВОЇМ СЛАВНИМ ВИПУСКНИКОМ

З Дмитром Лисуном познайомився під час т. з. «великих переходів» в Українській сільськогосподарській академії восени 1973 р. Про що я? Навчальні корпуси Академії (нині Національного університету біоресурсів і природокористування України), розташовані в Києві на відстані понад кілометр по вулиці Героїв Оборони. Тому першокурсники з першого корпусу, де викладалася математика, фізика «шпацірували» у свої корпуси під час 15-хвилинної перерви в тіні віковічних дубів, лип і каштанів. Але корпуси механіків та енергетиків розта-

шовані поряд, тому не можна було не помітити високого русявого могутнього хлопця, який виділявся в гурті електриків.

У студентів-механіків була така звичка – восени кидати каштани по алеї, які підстрибували та інколи влучали в студентів, що викликало сміх і захоплення в решти. Молодь сміялась і радо сприймала такі витівки.

Ближче ми зійшлися з Дмитром під час занять на секції вільної боротьби, яку я відвідував майже 4 роки. Дмитро був улюбленцем тренера, чемпіона СРСР Анатолія Хантиміряна. Повага до нього була і серед студентів-спортсменів. Дмитро належав до найбільшої вагової категорії – понад 100 кілограмів і там не так просто було перемагати. Однак Дмитрова працелюбність, колосальна воля і впертість швидко вивели його в призери чемпіонату України, мав він здобутки і серед студентів аграрних вишів СРСР, став одним із небагатьох в Академії кандидатом у майстри спорту.

Пам'ятаю, як у випускному 1978 р. ми щиро дякували нашому тренеру А. Хантиміряну. Тоді ми з Дмитром разом співали українських пісень в ресторані «Млин».

Після закінчення Академії доля нас розкинула в різні куточки України. Я працював на Херсонщині, а Дмитро опинився спочатку на рідній Рівненщині, а потім на Черкащині. Коли я вже став народним депутатом України, потім Міністром освіти і науки, то Дмитра знали як про доброго господарника-аграрія, а згодом і першого заступника голови Черкаської обласної державної адміністрації. Був він вольовою, самодостатньою особистістю, яскравим фахівцем, справжнім патріотом України.

Важко усвідомлювати, що Дмитра Олександровича вже немає серед живих на цій землі. На щастя, його господарське дітище – ПСП «Плешкані» збережене завдяки вмілому порядкуванню його дружини Людмили Лисун та їхніх синів. Наш університет тісно співпрацює з цим справді унікальним господарством, зокрема,

студенти й слухачі курсів підвищення кваліфікації відвідують сільгосп підприємство, вивчають нагромаджений тут досвід ведення аграрної справи. Людмила Лисун у важку хвилину надала нам допомогу в подоланні наслідків пожежі в навчальному корпусі №3.

Про Дмитра Лисуна в навчально-науковому інституті автоматики, енергетики і енергозбереження збережена добра пам'ять. Педагоги, студенти пишаються своїм випускником. Дуже прикро, що Дмитро Олександрович так рано пішов з життя. Україні такі віддані й вірні сини дуже потрібні саме сьогодні.

ПИЛИПЕНКО Іван Васильович,

перший заступник голови Золотоніської РДА (1998-1999 рр.), директор СТОВ «Зоря», начальник хлібопекарського відділення ПСП «Плешкані»

ВІН ЗАСЛУЖИВ НА ВДЯЧНУ ПАМ'ЯТЬ

Попри те, що ми народилися в різних регіонах України: він на Заході, а я на Сході, ми з Дмитром Олександровичем від самого початку нашого знайомства стали однодумцями, а з плином часу – ще й духовними побратимами. Цьому сприяв той факт, що як Лисунові бабусі й дідусі, так і мої (Іван і Петро та їхні родини) були піддані жорстоким політичним репресіям з боку радянської влади й дехто з них згинув у сталінських катівнях. Отож, ми обидвоє ще в партійно-радянські часи мали вагомий підстави сумніватися у «справедливості» соціалістичного тоталітарного режиму. Спочатку наші контакти з Дмитром Олександровичем не набрали постійного характеру: ми з ним зрідка зустрічалися на нарадах господарників (я в 80-х і 90-х роках був очільником сільгосп підприємства у с. Шабельники) чи на сесіях, як депутати Золотоніської районної ради.

Уже тоді він був визнаним авторитетом серед аграріїв. Ми, керівники сільгосппідприємств, вивчали та впроваджували плешканівський досвід організації племінної справи у тваринництві, застосування передових агротехнологій, реалізації принципів госпрозрахунку тощо.

Ні для кого з нас не стало несподіванкою призначення Дмитра Олександровича головою Золотоніської РДА. Адже він був справжнім лідером, котрому по плечу було очолити район у кризовий період його розвитку. Для мене ж розпочалася нова, уже доволі активна й тісна фаза співпраці з Д. О. Лисуном. Він запросив мене на посаду свого першого заступника, і я пристав на цю пропозицію, маючи за велику честь бути найближчим соратником цієї неординарної особистості.

Працюючи пліч-о-пліч з Дмитром Олександровичем, хай і короткий у часі період, я мав чільну нагоду переконатися у беззаперечній ефективності його управлінської діяльності, виваженості, мудрості, цілеспрямованості й далекоглядності. Саме завдяки лідерові нашої команді в стислі терміни вдалося здійснити багато добрих справ: вивести з кризи виробництво, зліквідувати заборгованість із виплат зарплат і пенсій, реанімувати багато сторін соціального життя, відновити будівництво тощо.

Однією з головних особливостей управлінського стилю Дмитра Олександровича була толерантність і справді безмежна довіра своїм колегам. Він ні за яких обставин не підвищував голосу, демонстрував зворушливу увагу й чуйність до своїх підлеглих.

А ще мені дуже імпонувала його фанатична синівська любов до України й віра в її краще прийдешнє. Свою беззавітну відданість Батьківщині, рідному краю Д. Лисун підтверджував не стільки своїм пристрасним словом, а насамперед – конкретними справами. Прикро тільки, що він так і не набув статусу народного депутата України, адже нашому парламенту бракує саме таких людей.

Дмитро Олександрович мав усі ознаки справді харизматичної особистості і своїм закоротким, але таким насиченим добрими справами життям заслужив на вдячну пам'ять поколінь.

ФЕЩЕНКО Олена Василівна,
начальниця управління внутрішньої політики
Черкаської ОДА (1999-2003), начальниця головного
управління освіти і науки ОДА (2005-2010),
кандидат педагогічних наук, заслужений
працівник освіти України, голова Черкаської
обласної організації ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка

СПОГАД ПРО ВИДАТНУ ЛЮДИНУ

Є багато цікавих людей, які досягли в житті великих результатів, здобули пошану та славу, й до таких я б віднесла Дмитра Олександровича Лисуна – відомого аграрія й справжнього патріота України.

Народився на Рівненщині, проте майже все своє трудове життя провів у Шевченковому краї, самовіддано працюючи у аграрній сфері Золотоніщини. Я б назвала його будівничим не за табелем про ранги, а за справами. Дмитро Лисун створив у Плешканях унікальний агрокомплекс, одночасно показав, як треба працювати на землі, перетворюючи її на чудову оазу й даючи людям багатогранні соціальні блага.

У моїй пам'яті він назавжди залишився як талановитий організатор, умілий керівник, знаний громадський діяч. Уперше з ним мені випало зустрітися, коли я працювала начальником управління з питань внутрішньої політики Черкаської обласної державної адміністрації (1999 р.), а Дмитро Олександрович був очільником Золотоніської райдержадміністрації. Отож нашим спільним завданням було формувати громадянського суспільство незалеж-

ної України. Наприкінці 90-х років минулого століття доволі ефективними стали «круглі столи» за участю представників влади та керівників різних політичних партій, громадських організацій. По-різному оцінювали політичну ситуацію в Україні учасники одного із зібрань, часто на підвищених тонах намагалися висловлювати свої судження, хоча всі мали дотримуватися вироблених заздалегідь правил: вислуховувати один одного, не ображати, не перебивати співрозмовника; поважати кожного учасника дискусії й висловлені ним думки. Від Українського Народного Руху слово взяв Дмитро Олександрович, який своїм ясним, відкритим і проникливим поглядом, хвилинною мовчанкою оволодів ситуацією. А потім заговорив спокійним і переконливим голосом, і його яскрава промова, котра віддзеркалювала невідробну любов до України й щирий патріотизм, внесли в цей діалог конструктив та змістовність.

Наша співпраця продовжилася, коли проходила президентська виборча кампанія 2004 р. Так хотілося Дмитру Олександровичу, щоби в Україні було сформоване громадянське демократичне суспільство, тому й поринув у вир виборів: зустрічі, концерти, акції на підтримку Віктора Андрійовича Ющенка. А ще Д. О. Лисун став активним учасником Помаранчевої революції. Його заповітна мрія здійснилася! Таки вдалося привести до влади справжнього українського Президента!

Для мене Дмитро Лисун став знаковою постаттю, коли працював першим заступником голови Черкаської обласної державної адміністрації. Мені імпонувало те, що він з великою повагою ставився як до керівників, так і до пересічних громадян. Своєю мудрістю, високим професіоналізмом заохочував публічні дискусії, вдавався до колективного прийняття рішень. Варто зауважити, що в нього завжди була власна позиція, особиста думка, а ще він полюбляв повторювати: «Щодо кризи, то скажу: криза має місце в мізках окремих керівників. Як на мене,

то їм не вистачає професіоналізму та системного підходу до ведення справ, прийняття рішень».

Тоді я обіймала посаду начальниці головного управління освіти й науки ОДА й не один раз зустрічалася з Дмитром Олександровичем задля вирішення нелегких освітянських проблем. Я постійно відчувала його підтримку як у зміцненні матеріально-технічної й навчально-методичної бази освіти, так і у вирішенні питань добору та розстановки кадрів. Завдяки підтримці першого заступника ми провели кілька велелюдних і змістовних конференцій та симпозіумів всеукраїнського рівня. А ще Дмитро Олександрович не раз сприяв організації моїх особистих зустрічей з тогочасним міністром освіти і науки Станіславом Ніколаєнком – його студентським товаришем.

Дмитро Олександрович – одночасно проста й велика людина, мав особливий таланти любити людей, допомагав кожному знайти життєву дорогу, поспішав вирішити їхні нагальні проблеми. Тому й дослухалися до його порад люди різного віку, професій, статків. Просто довіряли йому – людині, яка досягла в житті успіхів! Зі свого боку Д. Лисун завжди демонстрував справді безмежну довіру по відношенню до своїх колег і підлеглих.

ХАЗІН Володимир Олександрович,
однокурсник, викладач суспільних дисциплін
гуманітарно-педагогічного коледжу
Мукачівського державного університету

СПОМИНИ ПРО ШКІЛЬНОГО ДРУГА

Згадувати друзів шкільної юності, а тим більше – кращих, знаючи про те, що їх уже немає серед живих – дуже важко. Запізніла звістка (десь через три роки) про смерть Дмитра мене й дотепер болить. Сильного, кра-

сивого, розумного, іноді запального, з яким сидів за однією партою два останні роки у школі, вже немає. Залишились лише розірвані часом спомини...

Два останні шкільні роки часто дуже важливі та складні. Ми провели їх у шкільному фізичному кабінеті разом з Дмитром за одним, передостаннім, столом. Цей кабінет на другому поверсі до цього часу в мене перед очима. Як і Дмитро на стільці ліворуч. Як завжди – жорстка світла чуприна над серйозним чолом і заклопотані очі, що заглибилися в якийсь черговий том світової класики, або складну математичну задачу зі збірника для вступу до ВНЗ, чи шахову комбінацію (тоді вони постійно друкувались у періодиці, особливо у наших з ним улюблених «Наука и жизнь» та «Техника молодежи»). Ніколи не втрачати марно часу, все робити для власного самовдосконалення – таким було життєве кредо Дмитра у ті далекі шкільні роки і в подальшому його житті.

А ще для розвитку інтелекту – шахи; у Дмитра був красивий їх набір. Коли ми стомлені поверталися з лісу під час моїх гостин у Дмитра, то обов'язково розігрували хоча б одну шахову партію, й це вже був обов'язковий ритуал. У шахи ми з ним грали при будь-якій нагоді на перервах, а іноді й під час нецікавих уроків, звісно, потай від вчителів. Тут Дмитро був незаперечним майстром, а обіграти його було дуже почесно. Я з ним грав майже постійно зі змінним успіхом. При цьому наші шахові дуелі скоро заразили цілий клас і досить скоро в класі з'явилися декілька шахових наборів та угруповань шахістів, як хлопців, так і дівчат. Вчителі спочатку дивувалися нашою шаховою «хворобою», а потім звикли, а деякі навіть змирилися з нашою грою під час їхніх уроків. А були й такі вчителі (та навіть вчительки), що самі могли стати учасниками наших шахових дуелей, або активно вболівати за одного з нас. Але ніхто з наших вчителів ніколи негативно не ставився до наших шахових захоплень.

Ще один яскравий спомин тих часів – уроки математики. Деякі вчительки ніяк не могли зрозуміти, яким чином той Дмитро, майже наздоганяє їх своїми вміннями розв'язувати досить складні задачі та вправи. Контрольні з математики були чомусь досить частими – таке враження, що тоді вчителі прагнули зробити всіх нас математиками. А може якесь негласне змагання між вчителями у місті проводилось – не знаю. Ми майже всіх їх боялися, отих контрольних з алгебри. Під час їх у більшості випадків надія була лише на Дмитра. Він найчастіше дуже швидко міг впоратися із завданням свого варіанту, а потім допомогти розібратися й іншим учням.

Була у нього ще одна пречудова здібність: він був єдиний у класі, хто майже миттєво, «в умі» перемножував дво- чи тризначні числа. Цього ніколи не забути: контрольна – напружена тиша в кабінеті, знервовані, аж до червоного кольору варених раків, наші обличчя, а коли вчителька повернеться до нас спиною, шепіт через весь клас у нашу сторону: «Митька! Скільки – 245×856 (звучить якась певна дво- чи тризначна цифра)? Давай скоріше!» Дмитро, незадоволений тим, що його відірвали від роботи, мовив: «Зараз!» Потрійне клацання пальцями, й називається точна відповідь – буквально за 3–5 секунд. І так декілька разів протягом 45 хвилин. Йому вірили всі. Перевіряти не потрібно – перевірено досвідом. Феноменально! Він дуже часто виручав клас своїм умінням миттєвого множення та ділення, пригадування певної хімічної формули, формулювання та запису фізичного закону. «Дмитро – то наша тригонометрична таблиця», – так у класі казали всі. У класі були й інші сильні у точних науках учні, але рівнятися з Дмитром не міг ніхто.

Ще одна, не побоююсь цього слова, його феноменальна звичка: читання художньої літератури, якою він захопився з 9-го класу. Дмитро взявся читати зарубіжну

класику педантично й методично: О. Бальзак – по томові за 2–3 дні, Ж. Ж. Руссо, О. Дюма та інші класики – від одного тому до іншого, аж поки зібрання творів не закінчаться. Читав на перервах, під час уроків, коли випадала якась пауза, чи виконавши завдання швидше за всіх, – а прагнення дочитати даний том його підганяло. Іноді залишався й після уроків, щоб дочитати, а потім чимдуш біг до дому, бо мама й робота у селі вже зачекалися. Багатьох з нашого класу він залучив до цього фантастичного світу – світу читання, на жаль, втраченого серед більшості сучасної молоді. Тоді, у ті далекі 70-і роки, запитання «Ти вже прочитав?..» було ознакою причетності до певного кола своїх людей, яких можна й потрібно було поважати. Відкриття у віці 17 років Стефана Цвейга, Проспера Меріме, Стендаля було для нас досить болючим шоком. З учителями на теми, що виходять за рамки програми, говорити було важко, з батьками теж, тому й переживали ми ці твори болісно, індивідуально та суб'єктивно. Вже по закінченню школи ми з ним, будучи студентами, пригадували оте наше читання та враження з якимось невимовним сумом: «було».

Тепер я пригадую ті роки й розумію, як йому було важко: вчитися треба було тільки на «добре» і «відмінно», читати художню літературу – ой як хотілось, спорт, як неодмінна складова життя – теж займав досить багато часу, а ще й батькам допомогти, бо це святе, потрібно було щодня. До школи – чи велосипедом, чи пішки горбами й долами – майже щодня понад 8 км в один бік. Дмитро був дуже роботящий, і це всі знали: і вчителі, й учні, і наші батьки. Тому його й поважали. А ще природа нагородила його великою добротою. Це навіть наші молодші школярки добре знали й любили до Дмитра на перервах приставати: пограйся з нами! І грався з малечою, бо любив її, а ми часто відганяли тих настирливих діточок від нього: «Митька! Ти й нам потрібен! У них своя вчителька є, нехай і грається з ними».

З ним було цікаво. Разом із однокласником Сашком Савчуком велосипедами підіймались до їхньої хатинки край села. То було романтично – «поїхати в гори до Дмитра», як ми тоді говорили. Дмитро нас радо зустрічав, часто пірнав у ставок біля тину, щоб пригостити зловленим карасиком. А ота його домашня яєчня з салом – до цих пір перед очима. А також запах та смак домашнього хліба, що випікала його мама. Низький уклін, Вам, мамо, та вічна пам'ять за отой смачний хліб з вашої домашньої печі... Про той «Лисунів хліб», як ми тоді говорили, мій однокласник розповідав так смачно у класі, зробивши йому широку рекламу, що однокласники постійно просили Дмитра: принеси й нам покуштувати. Нарешті через певний час він таки приніс до школи досить великий круглий буханець маминого хліба. Був, як завжди, банальний урок історії у 10 класі. Вчителька (вона була невісткою директриси) переповідала текст шкільного підручника, що лежав відкритим перед нею, словом, панувала сонно-лінива стомлена атмосфера повсякденного шкільного життя. У цій сонній напівдрімоті класу хтось досить голосно зашепотів: «Митре! А ти хліба приніс?» «Та приніс, але у роздягалці залишив». Далі урок зійшов нанівець, бо тут же декілька учнів різко й настирливо просилися вийти, бо їм, бачте, різко стало зле. Вчителька зробила спробу вгамувати їх, але то було марно. До початку перерви принесений Дмитром домашній запашний хліб був розділений на шматочки та з'їдений одним махом. А ті, кому не дісталось нічого, довго сердилися на щасливців, яким вдалося поласувати витвором Дмитрової мами.

У розтривоженій пам'яті виринають непевні обрис мого старого шкільного друга, й він нібито стоїть і заглядає в очі німим запитанням: «А пам'ятаєш?..» Пам'ятаю... Й буду пам'ятати, доки житиму!

ЧЕРЕВКО Олександр Володимирович,
керівник регіонального штабу кандидата на
пост Президента України В. А. Ющенко, голова
Черкаської обласної державної адміністрації
(2005–2010), ректор Черкаського національного
університету ім. Б. Хмельницького, доктор економічних
наук, професор, заслужений економіст України,
кавалер ордена «За заслуги» 3-го ст.

НЕ ЗАБУВАЙМО!

Уперше я дізнався про Д. О. Лисуна як про успішного керівника-аграрія ще в переломному 1991 р., коли я переїхав до м. Золотоноші й очолив тамтешнє відділення Агропромбанку «Україна». Невдовзі познайомився з ним безпосередньо під час сесії районної ради, і він відразу справив на мене враження талановитого й енергійного організатора, щирої та відкритої до спілкування людини. Від плешканівського голови дізнався й про його дві невдалі спроби стати народним депутатом України і поцікавився, що його вмотивовує брати участь у виборчому процесі. На це Д. Лисун відповів, що його не влаштовує державна політика щодо села і він у разі свого обрання нардепом спробує вплинути на її коригування в потрібному напрямі.

Через 6 років я обійняв посаду начальника управління НБУ в Черкаській області й мої контакти з Дмитром Олександровичем на деякий час набрали епізодичного характеру. Від 2002 р., коли я став координатором обласного виборчого штабу «Наша Україна», наші зустрічі з ним стали регулярними.

Ще тіснішою стала моя співпраця з Дмитром Олександровичем під час Президентських виборів 2004 р. та Помаранчевої революції. Я ще раз мав нагоду переконатися в тому, що в його особі наш край має справжнього патріота України й несхитного борця за її краще прийдешнє. Дмитро Олександрович і словом, і

ділом сприяв приходу до влади в Україні послідовних національно-патріотичних сил.

Формуючи свою «команду» вже як новопризначений голова Черкаської ОДА, я, дослухавшись до рекомендацій І. О. Зайця й Ю. І. Костенка, призначив своїм першим заступником саме Д. О. Лисуна і ніколи не пошкодував про це своє рішення. Шкода тільки, що наша співпраця на рівні керівництва областю виявилася недовгою. І все ж за порівняно короткий час (трохи більше року) нам вдалося зробити чимало якраз у галузі агропромислового комплексу, яку курував Дмитро Олександрович. Надзвичайно ініціативний і далекоглядний, він запропонував цілу низку заходів задля оздоровлення цієї життєво важливої галузі.

Це стосувалося й повернення в господарський обіг занедбаних земель, відновлення поголів'я сільськогосподарських тварин, підтримка приватних власників живності, пошук інвесторів тощо. Дмитро Олександрович разом із фахівцями став розробником цілої низки програм і заходів, спрямованих на подолання глибокої кризи сільгоспвиробництва, безпосередньо очолив їхню реалізацію.

Пригадується моя поїздка з тодішнім міністром агропрому О. П. Баранівським у Данію для вивчення досвіду організації роботи в тваринницькій галузі. Нас вразила приведена статистика щодо поголів'я свиней у цій країні. Воно при населенні в 5 млн становило аж 25 млн (5 голів на людину). В Україні ж ця цифра сягнула лише 0,15 голів на людину, не кращою була й ситуація в області. Повернувшись із Данії, я запросив Дмитра Олександровича для розмови з цього приводу. Буквально за лічені дні він запропонував досить обґрунтовану програму відновлення свиноголів'я на Черкащині й вона з часом була успішно зреалізована. Вдалося нам відновити й роботу 3-х цукрових заводів, відкрити Канівську птахофабрику тощо.

На загал маю констатувати справді неоціненний внесок Дмитра Олександровича в те, що область за нашої каденції стала визнаним всеукраїнським лідером у агропромисловій галузі. До речі, за темпами соціально-економічного зростання той період був найуспішнішим за всі роки незалежності.

А очолюване Д. О. Лисуном ПСП «Плешкані» стало справжнім маяком сільгоспвиробництва і школою передового сільськогосподарського досвіду. За цими успіхами – унікальні організаторські здібності, вражаюча фаховість, фанатична відданість справі Дмитра Олександровича. З огляду на його здобутки в аграрній галузі нами було ініційовано присвоєння йому почесного звання «Заслужений працівник сільського господарства». Думаю, що він своєю працею заслужив ще й на інші нагороди...

На жаль, він рано пішов із життя. Та ми пам'ятаємо... Адже завдяки добрим справам ця людина приречена на вічність.

КІЛЬКОМА РЯДКАМИ

БУРКАЦЬКИЙ Валерій Васильович,
голова правління КСГП «Деньгівське», голова
Золотоніської райдержадміністрації, заслужений
працівник сільського господарства

Дмитро Лисун – це справді багатогранна постать аграрія, керівника, громадсько-політичного діяча й патріота України. Здавалося, все йому було під силу: керувати сільгосппідприємством, районом, областю, чи просто орати-сіяти. Він постійно тримав руку на пульсі змін і одним із перших в Україні забезпечив реформування свого господарства, створивши приватне сільгосппідприємство «Плешкані» з подальшим включенням до нього орендодавців довколишніх сіл.

Це був справжній хлібороб і керівник від Бога, який активно впроваджував новітні технології в галузі аграрного виробництва. Справжнім взірцем для аграрної галузі області став оснащений сучасною технікою машинно-тракторний парк у Плешканях, вражаючі досягнення в молочному тваринництві.

Доля звела мене з Дмитром Олександровичем у 1995 р. й відтоді ми з ним спілкувалися постійно. Я не переставав дивуватися його працелюбності, невичерпній енергії, відданості справі, розуму, розважливості, перспективності мислення, справедливості, простоті. Д. Лисун ніколи не зупинявся на досягнутому, безупинно йшов уперед, вірив у день прийдешній. Він любив село, його працьовитих людей і щодень самовіддано служив Україні, запалюючи патріотизмом усіх довкруг себе. Побільше б таких господарів і патріотів рідної землі, яким був незабутній Дмитро Олександрович!

ВАСЬКОВЕЦЬ Оксана Василівна,
вчителька біології Дубнівської
СШ №7, пенсіонерка

Такі учні, як Дмитро, часто зринають у моїй вчительській пам'яті. Високий і красивий юнак, успішний школяр, активіст. Спокійний і працелюбний, завжди готовий прийти на допомогу. Він любив уроки біології, а вже що стосується праці на ділянках, то не було йому рівних. Треба було бачити, як він трепетно-шанобливо ставиться до землі-годувальниці, як турботливо плекає те, що на ній зростає.

А ще хочу відзначити його дисциплінованість. Це ж подумати тільки: щодня долав до школи майже 12-км шлях горбами, лісами-перелісками, ріками-потічками. Й ні разу не запізнився на уроки!

Ми знаємо, яких життєвих вершин досяг Дмитро, й тому рідна школа дуже ним пишається! Шкода тільки, що так рано пішов він з цього світу...

ВОЛИНСЬКА (Ковтонюк) Раїса Андріївна,
жителька Гірників, робітниця Дубнівської
трикотажної фабрики, пенсіонерка

Пам'ятаю, ще підлітками ми разом із Дмитром працювали на колгоспному току. Він був дуже працелюбним, й усе начебто горіло в його дужих руках. А ще любив жартувати. Бувало, закидає мене на току зерном, тільки голова моя виглядає. А він сміється, аж заливається...

Поруч біля току був сільський клуб, і ми намагалися якомога швидше впоратися з роботою, аби піти на кіносеанс чи на танці.

ДУДКО (Янчак) Ніна Володимирівна,
двоюрідна сестра, сільський повар

Митя дуже пишався тим, що вже в юному віці міг заробити якусь копійку за свою працю. Пам'ятаю, як він на перші свої зароблені гроші придбав фотоапарата і тоді в селі мало чи не всіх перефотографував.

І ще був такий випадок. Ми їхали кіньми з Дубного уже під вечір, навкруги усе засніжено, ще й туман упав на землю: за метр нічого не видно. Аж тут бачимо, хтось ходить полем взад і вперед, видно із усього, що заблукав. Ми до нього, а то Дмитро. Дійсно, він після уроків у своїй Дубнівській школі збився із дороги. Ми його й забрали із собою. Дуже просив батькам нічого не говорити, щоб не хвилювалися. А, взагалі, він попри все ні на що не скаржився.

ЗДОВБІЦЬКИЙ Леонід Володимирович,
односельчанин, ветлікар, пенсіонер

Я був менший віком за Митю, та росли разом з ним, частенько в нього був удома. Ходили на ставки покупатися чи порибалити. На правах старшого товариша учив мене усіляким рибальським (і не тільки) премудростям. А ще він зворушливо опікувався моєю безпекою й постійно наказував не запливати на глибину...

ІВАЩУК (Калінчук) Тетяна Петрівна,
племінниця, бібліотекар с. Збитин

Ми з сестрою Оленкою дуже любили дядю Митю. Такий він цікавий був у розмові й дотепний, завжди смішив нас. Ми завжди захоплювалися його розумом, знаннями й життєвою мудрістю, які він успадкував від батьків та збагачував завдяки невтомній праці з власного

самовдосконалення. Він був для нас справжнім життєвим взірцем!

Без щедрих гостинців ніколи не заходив, пригощав цукерками, печивом, тістечками, дарував іграшки, а вже пізніше – одяг чи взуття. Дуже він любив діток. Коли в мене двійнята народилися, він зайшов розділити нашу радість і сказав тоді таке «Як же мені хочеться своїх онуків діждатися...» Та, на жаль, не судилося йому дожити до цієї події, бо невдовзі нашого дяді не стало...

КАЛІНЧУК (Янчак) Лідія Павлівна,

двоюрідна сестра, директорка Здовбицького сільського будинку культури, пенсіонерка

Наші родини жили бідно, та в нас і гадки не було скаржитися на життя, завжди дякували Богу за те, що мали. Завжди допомагали один одному, й Митя в цій благородній справі був у числі найперших! Він уже з дитинства усіх вражав своєю невтомною працездатністю: орав-сіяв, доглядав худобу, ремонтував нехитре сільськогосподарське знаряддя, а пізніше й серйозну техніку.

Вставав раненько, разом зі сходом сонця, й оббігав ледь не все село. То на тракторний стан загляне, де зустрінеється зі своїми старшими товаришами – трактористом Іваном Павліхою чи комбайнером Миколою Смолякою, або на тік забіжить. Постійно й до нас навідувався: «Ну, сестро, як справи?». Поговорить із нами, розпитає про всіх родичів і односельців. І знову кудись біжить. Спішив жити, робити добро людям, начебто відчував, що небагато йому відведено часу на цім світі...

Терпіти не міг будь-якого браку в роботі. Якось уже в зрілому віці він, оглянувши новозбудований хлів у обійсті родичів, поцікавився, хто ж створив цей будівельний «шедевр». Йому відповіли, що це місцева будбригада, і

Дмитро, похитавши головою, сказав: «Ну, чистої води халтура! Плешканівські будівельники такого б не допустили». Він усе в житті міряв на найвищий копил, любив, щоб робилося «по совісті».

Не раз гостювали у нього в Плешканях, він з гордістю показував нам тамтешні поля, тракторні стани, ферми. Коли були на плешканівському молочному комплексі, моя донька (Олена Сіневич – авт.) засумнівалася, чи варто туди заходити, бо ж є ризик забруднити ошатну сукню й білі черевички. Ці сумніви розвіяв Дмитро й запросив до корівника. Ми всі були вражені чистотою й порядком: не в кожній господі таке побачиш.

Якось після нашої спільної вечері Дмитро переодягнувся у спецівку, підперезався широким шкіряним ременем і поспішив до автівки. «Куди це він проти ночі?» – запитали. «Та привезли у Плешкані вагон цукру для працівників, а він ніколи осторонь від цієї справи не буває й розвантажує нарівні зі своїми підлеглими, – пояснила дружина Людмила Іванівна. – А тоді ще й доярок після вечірньої дойки до їхніх домівок розвозить. Додому повертається пізно, та ми вже до цього звикли!»

А як тепло відгукувалися про нього в Плешканях! «Чудовий господар», «справжня людина», «надійний керівник», «зразковий сім'янин» – ці та інші оцінки ми чули від багатьох плешкінівчан. Так, у його особі так багато всього вмістилося: любов до землі, розважливість і поміркованість – від діда Антона; працелюбство й доброта – від тата Олександра, а порядність, щирість і наполегливість – від мами Ніни.

Коли він востаннє приїздив у Гірники, виглядав дуже стомленим і я відразу звернула увагу на те, що брат дуже посивів. Став дещо повільнішим у рухах. «Щось, сестро, часто в мене голова стала боліти», – поскаржився, що було йому аж ніяк не притаманним. А буквально через місяць його не стало... Ось уже десятиліття минуло, а й досі не віриться в цю жорстоку реальність...

КАРНАХ (Янчак) Марія Павлівна,
*двоюрідна сестра, шеф-кухар Дубніського
будинку-інтернату для пристарілих, пенсіонерка*

Митя – мій братик двоюрідний, старший на п'ять років від мене. Дуже уважно й турботливо ставився він до меншеньких. Бувало, йдемо до школи в Здовбицю ранньою весною, коли вже сніг активно тане й усі низовини й улоговини залиті водою. То він знімав чоботи й переносив нас, малих, через водну перешкоду, а потім витирав ноги й знову взувався...

А коли вже у столиці вчився й приїздив на канікули, то неодмінно з гостинцями – цукерками-батончиками й ними дітей пригощав. Дуже доброї душі він був!

КОЗАК (Сідлярчук) Галина Михайлівна,
*однокласниця, начальниця відділу культури
Дубнівської міськради, пенсіонерка*

З-поміж усіх моїх хлопців-однокласників у Здовбицькій школі на найперше місце я б поставила Дмитра. Успішний у навчанні, ввічливий, навіть галантний стосовно дівчат. Найдужчий серед ровесників, але ні з ким не вступав у бійки, хіба що, коли треба було заступитися за слабшого чи дівчину. Чого приховувати, ми в нього частенько списували розв'язані задачі, й він завжди в цьому йшов нам назустріч та ще й по-вчительськи пояснював хід думки. Багато дівчата були потай в нього закохані. Ще б пак: розумний, високий, сильний, наділений голубими очима, що променилися добром.

Серед багатьох запам'ятався один факт, пов'язаний із Великоднем. Усі знали родину Лисунів, як таку, де всі шанували Бога й завжди врочисто відзначали православні свята. Якраз перед Великоднем Дмитрова мама захворіла й доручила Дмитрові піти на всенощну службу до церкви сусіднього села, аби посвятити там паски.

Звісно, тоді в школі такі вчинки учнів не схвалювалися, й тому наймолодшому Лисуну перепало на горіхи від класного керівника, вчителя математики Богдана Гнатівича, який мовив до нього: «Що, святий Апостоле, паску святив? Хіба піонери так вчиняють? Твоє щастя, що ти в нас найкращий у класі математик, а то б я доповів би про це директору школи!» На цім усе й владналося...

МОРОЗ (Гордієвич) Ніна Володимирівна,
*односельчанка, робітниця Дубнівського
сиркомбінату, пенсіонерка*

Про Митю часто згадують у його рідному селі. А мені запам'яталося із його дитинства ось що. Було це перед Великоднем, Ніна Іванівна поїхала в Дубно по продукти. Заходжу до них і спостерігаю таку картину. 15-річний Дмитро місить тісто й на моє німе здивування відповідає: «Ось незабаром мама повернеться з міста, а пиріжки вже будуть підготовлені до того, щоб відправити їх до печі». Отаким він був, ніякої роботи не цураючись ще з дитинства: і орав, і садив, і фрукти в садку збирав, і корову пас та доїв, і дрова рубав, а інколи і їсти готував...

ПАВЛІХА Іван Миколайович,
односельчанин, механізатор

Дмитро був великим жартівником. Він майстерно імітував усілякі пташині голоси. То закує, мов справжня зозуля, то закряче як ворона, то закукурає не гірше півня чи закахкає по-качиному.

У селі усі знали його як великого трудівника. Ще учнем працював у полі. А коли вже став студентом, то на канікулах не відпочивав і дня. Відразу йшов на тракторний стан і його охоче брали на роботу прицепщиком чи помічником комбайнера.

ЧОРНОУС Володимир Михайлович,
житель с. Збитин, комбайнер, пенсіонер

Таких працелюбних і зацікавлених технікою дітей, як Митя, у Гірниках годі було й шукати. Він працював на канікулах помічником комбайнера спочатку в Миколи Смоляка, а потім у мене. Дуже бережливо й турботливо ставився до сільськогосподарських знарядь, був відповідальним у всьому, на жнивях працював невтомно, від зорі до зорі. Все робив для того, щоб у полі не залишалося ні колоска.

Як правило, Дмитро на роботу виходив на світанні, навіть раніше від нас, комбайнерів. Вже тоді всі вірили, що стане він відомою людиною, адже вражав усіх своїм розумом і відповідальністю за доручене.

Ми дуже шкодували, що він не наше господарство очолював. Що ж, пощастило Плешканям... Та проте ніколи не забував про рідне село, допомагав механізаторам і водіям запчастинами.

ЧУЗДЮК (Гордієвич) Людмила Олегівна,
однокласниця, кореспондентка Радивилівської районної газети «Прапор Перемоги», пенсіонерка

З Дмитром завжди було цікаво спілкуватися, адже він був справжнім книголюбом, умів цікаво розповідати, любив декламувати вірші українських поетів. Утім, був неговірким, більше любив слухати, ніж брати на себе ініціативу в розмові. Та до його порад завжди прислухалися. У класі був лідером, мав беззаперечний авторитет в опануванні фізико-математичних дисциплін. Раніше за всіх виконував контрольні завдання й поспішав на спортмайданчик. Літав, мов птах, на турніку, «крутячи сонце», підтягувався, а потім ганяв м'яча на імпровізованому футбольному полі.

Уже починаючи із 6-го класу був учасником районних олімпіад мало чи не з усіх шкільних предметів і неодмінно виступав на них успішно. Що ж стосується спортивних змагань, то рівного йому в школі не було.

Якось забув удома щоденника, а в нашій школі його наявність безапеляційно вимагалася. Митя діждався великої перерви й, не зволікаючи, побіг додому по цей важливий учнівський документ. Шлях до Гірників і назад до Здовбиці завдовжки 8 км він здолав за рекордно короткий час, здивувавши нас такою швидкістю.

Змалку працював на землі, яку любив безмежно, і мабуть саме це й визначило його професійний вибір.

Дмитро залюбки приїздив на зустрічі з однокласниками й вирізнявся з-поміж інших своєю щирою й ненав'язливою манерою спілкування, зворушливою увагою до кожного з нас, а ще завдяки щедрим дарункам школі й своїм учителям. І ще одна деталь: він єдиний із чоловіків допомагав нам, присутнім на зустрічі однокласницям, готувати святковий стіл.

ХЛІБОРОБСЬКА МУДРІСТЬ ВІД ДМИТРА ЛИСУНА

- Безвихідних ситуацій не буває!
- Бог наділив Україну унікальним ресурсом – родючими чорноземами й напрочуд працюовитими людьми. Гріх не скористатися такими можливостями! Кожний наш сільський мешканець здатний нагодувати щонайменше 10 осіб...
- Важливо, щоби кожний українець своїми вчинками виявляв любов до матері Вітчизни й пишався нею.
- Від паювання землі на папері – до ефективного приватного власника на ділі.
- Для мене найбільшою нагородою є повага простих людей.
- Добро завжди рано чи пізно переможе зло!
- Доглядати за землею – це велике мистецтво. І вона, як живий організм відповідає сторицею тим, хто це розуміє.
- Заплатіть селянам справедливу ціну за молоко!
- Збережемо поголів'я – будемо жити!
- Знищте тваринництво – загубите сільське господарство.
- Зупинишся на мить – втратиш роки!

- З'явилася проблема – вирішуй її негайно, не відкладай на потім.
- І припиніть хизуватися своєчасними виплатами зарплат! Це не якесь досягнення, а святий обов'язок працедавця.
- Корова має бути щасливою!
- Кризи не існує в тих господарників, які системно працюють і дотримуються технологій. А ще передбачають і враховують у своїй діяльності всі нюанси, які можуть вплинути на результат. Тож криза існує лише в мізках тих, хто не здатний ефективно, по-сучасному працювати!
- Лише на добрі тримаються великі справи.
- Людям слід повчитися бездоганній організації праці, яка панує в бджолосім'ї!
- Маємо забезпечити виробництво сільгосппродукції європейського рівня.
- Ми не такі вже багаті, щоб купувати копійчаний непотріб!
- Молоко – в корови на язиці!
- Молоко – це живі гроші!
- Ніколи справа не повинна страждати через особисті амбіції!
- Пісна земля не вродить, бо й сама їсти просить.

- Рецепт успіху є не лише любов до землі, але й до країни, в якій живеш і працюєш. Лише це поєднання народжує дбайливого, старанного й турботливого українського господаря – хлібодара. Лише таким людям земля розкриває свою сакральну основу, ті цінності, які стверджують віковий зв'язок з нашими пращурами – гречкосіями...

- Ти українцем стаєш тоді, коли твоє життя стає життям твоєї країни, твого народу.

- Треба дбати про землю! Бо вона – годувальниця! Без неї ніяк селянину...

- Україна має стати українською!

- Українська земля розкриє своє осердя лише тим селянам, фермерам чи хліборобам хто не владарює на землі, а господарює.

- У мене кожний день нова мрія.

- Фактичне, а не фіктивне декларування доходів усіх громадян!

- Цей стіл дещо недоукомплектований: на ньому відсутній наш головний національний продукт – сало!

- Щоб бути на коні, треба працювати на випередження.

ВІХИ ЖИТТЯ І ДІЯЛЬНОСТІ Д. О. ЛИСУНА

17 жовтня 1955 народився в с. Гірники Дубнівського району Рівненської області в родині Олександра Антоновича і Ніни Іванівни Лисунів

Вересень 1962 – червень 1970 навчався в Здовбицькій неповно-середній школі

Червень 1972 закінчив міську середню школу №7 м. Дубно

Березень – серпень 1973 працював трактористом колгоспу ім. Ватутіна (с. Гірники)

Вересень 1973 – жовтень 1978 навчався на факультеті автоматизації й електрифікації сільського господарства Української сільськогосподарської академії

Липень 1978 в результаті проходження військової підготовки при Українській сільгоспакадемії присвоєно військове звання «лейтенант»

Листопад 1978 – вересень 1980 головний інженер колгоспу ім. Ілліча (с. Башарівка Червоноармійського району Рівненської області)

Лютий 1979 присвоєно звання майстра спорту СРСР з вільної боротьби

Вересень 1980 – лютий 1981 – головний інженер колгоспу ім. Кузнецова (с. Батьків)

Лютий – листопад 1981 – головний інженер Райсільгосп-енерго (м. Червоноармійськ)

Лютий 1981 – одружився із Людмилою Іванівною Залоїло

21 листопада 1981 – народився син Юрій

Листопад 1981 – березень 1983 – електрослюсар радіозаводу (м. Світловодськ Кіровоградської обл.)

Березень – жовтень 1983 – головний інженер племптахорадгоспу «Подільський» (с. Подільське Золотоніського району Черкаської обл.)

Жовтень 1983 – лютий 1985 – звільнений секретар парторганізації племптахорадгоспу «Подільський»

Лютий 1985 – січень 1986 – інструктор оргвідділу Золотоніського райкому КПУ

Січень 1986 – 1991 – голова колгоспу «50-річчя Жовтня» (с. Плешкані Золотоніського району)

Листопад – грудень 1986 – закінчив курси голів колгоспів на факультеті підвищення кваліфікації Уманського сільгоспінституту

1987 – 1994 – депутат Золотоніської районної ради

24 квітня 1987 – народився син Антон

1990–1994 – депутат Черкаської обласної ради 21-го скликання

1991–1998 – голова КСП «Плешканівське»

Січень – березень 1994 – кандидат у депутати Верховної ради України 2-го скликання

Січень – березень 1998 – кандидат у депутати Верховної ради України 3-го скликання

Квітень – вересень 1998 – директор ПСП «Плешкані»

Вересень 1998 – листопад 1999 – голова Золотоніської райдержадміністрації

Листопад 1999 – січень 2005 – директор ПСП «Плешкані»

Січень – березень 2002 – кандидат у депутати Верховної ради України 3-го скликання

Лютий 2005 – квітень 2006 – перший заступник голови Черкаської облдержадміністрації

Серпень 2006 – удостоєний почесного звання «Заслужений працівник сільського господарства»

Квітень 2006 – липень 2010 – директор ПСП «Плешкані»

30 липня 2010 р. – помер на робочому місці, похований у с. Плешкані

2011 – нагороджений знаком народної пошани «Золота зірка» Героя українського народу (посмертно)

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

Авраменко І.
Авраменко К.
Авраменко П.
Алексамян Г.
Бальзак О.
Бережна В.
Березовський Ю.
Беркут В.
Бєлая Л.
Біда О.
Бондаренко С.
Бондарчук А.
Буга Є.
Бут К.
Васильченко М.
Васьковець О.
Ващук К.
Віргуш Н.
Власенко С.
Волинська (Ковтонюк) Р.
Воронцова Т.
Гаденко М.
Гвоздецький Ю.
Гордієвич С.
Грищенко М.
Губський Б.
Даниленко А.
Даценко Л.
Даценко М.
Джура О.
Діхтяренко Г.
Дробний І.
Дробот В.
Дудко (Янчак) Н.

Душейко В.
Душейко П.
Єнжевський Є.
Єщенко І.
Завгородня Г.
Завідня М.
Заєць І.
Зарецький С.
Захаренко О.
Іващук (Калінчук) Т.
Іноземцев Б.
Іщенко О.
Калінчук (Янчак) Л.
Карнах (Янчак) М.
Касянчук В.
Кива В.
Кива І.
Кива С.
Кир'яченко С.
Кирей В.
Клименко В.
Кобзар А.
Козак (Сідлярчук) Г.
Козирський В.
Козявкін В.
Комар В.
Корольов П.
Костенко Л.
Костенко Ю.
Котко М.
Котляревський І.
Кочмар Г.
Кривоніс М.
Кудлик Т.

Кузьмінський А.
Курбет О.
Кучма Л.
Лапін В.
Левченко М.
Лисун (Залоїло) Л.
Лисун (Янчак) Н.
Лисун А.
Лисун М.
Лисун О.
Лисун Юл.
Лисун Юр.
Лісун (Світланова) С.
Ліховий І.
Лукашевич В.
Лукашевич І.
Лукашевич Н.
Магер Н.
Малимон В.
Малюченко М.
Марійчук І.
Мартиненко І.
Марченко А.
Марченко В.
Матвійченко А.
Мельник М.
Микитюк М.
Міхов В.
Мороз (Гордієвич) Н.
Мороз О.
Ніколаєнко С.
Олексієнко В.
Олещенко А.
Олійник В.
Олійник С.

Опальчук О.
Павліченко В.
Панченко В.
Паша А.
Петров В.
Пилипенко І.
Подобний Г.
Полатайло К.
Пономаренко М.
Пономаренко Ю.
Притака І.
Пузь В.
Пустовойтенко В.
Радчик І.
Рева В.
Розов С.
Романенко Н.
Романюк В.
Сабадаш І.
Самоха А.
Семенець І.
Семенець Л.
Семенець М.
Семенець О.
Семенюк В.
Сень М.
Синьков В.
Сідлецька Н.
Сім'яниста Т.
Сім'янистий С.
Сіневич О.
Сірик В.
Січкач Н.
Скидан В.
Сковорода Г.

Стендаль А.
Степанець В.
Таран К.
Терещенко М.
Третяк В.
Українка Л.
Федоряка І.
Фокін В.
Фотинський О.
Франко І.
Хазін В.
Хантимірян А.
Харченко В.
Харченко П.

Хмеленко В.
Цимбалюк Б.
Чепелєв В.
Черевко О.
Черниш Л.
Чуздюк (Гордієвич) Л.
Шевченко Н.
Шевченко Т.
Шевченко Ю.
Юхимець О.
Юхимчук В.
Ющенко В.
Янчак В.

ГЕОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК

Абу-Дабі, м.
Амстердам, м.
Антипівка, с.
Барселона, м.
Башарівка, с.
Безпальче, м.
Берлін, м.
Богдани, с.
Варшава, м.
Вашінгтон, м.
Велика Андрусівка, с.
Ганновер, м.
Гельмязів, с.
Гірники, с.
Говерла, г.
Гурзуф, м.
Дахнівка, с.
Довге Поле, с.
Драбівці, с.
Дубаї, м.
Дубно, м.
Жорнокльови, с.
Здовбиця, с.
Золотоноша, м.
Іква, р.
Каленики, с.
Канів, м.
Київ, м.
Київ, м.
Коврай, с.
Ковтуни, с.
Краків, м.
Кропивна, с.
Мадрид, м.
Нова Дмитрівка, с.
Одеса, м.

Осло, м.
Париж, м.
Підставки, с.
Піщане, с.
Плешкані, с.
Пляшева, с.
Подільське (Моцоківка), с.
Познань, м.
Пшеничне, с.
Рівне, м.
Свидівок, с.
Світловодськ, м.
Семидуби, с.
Сокирне, с.
Срібне, с.
Стир, р.
Стінка, г.
Супій, р.
Тартаки, с.
Трускавець, м.
Тюмень, м.
Умань, м.
Христинівка, м.
Хутори, с.
Чапаєвка (Благодатне), с.
Червоноармійськ
(Радивилів), м.
Черкаси, м.
Чікаго, м.
Шабельники, с.
Щербинівка, с.

АБРЕВІАТУРИ ТА УМОВНІ СКОРОЧЕННЯ

авт. – автор
АПК – агропромисловий комплекс
ВДНГ – виставка досягнень народного господарства
ВРХ – велика рогата худоба
ВУТ – Всеукраїнське товариство
г – грам
га – гектар
грец. – грецький
грн. – гривня
ім. – імені
ін. – інший
кг – кілограм
КДБ – Комітет державної безпеки
км – кілометр
коп. – копійка
крб. – карбованець
КСГП – колективне сільськогосподарське підприємство
м. – місто
млдр – мільярд
млн – мільйон
МТС – машинно-тракторна станція
МТФ – молочно-товарна ферма
НААН – Національна академія аграрних наук
НАПН – Національна академія педагогічних наук
НДІ – науково-дослідний інститут
нім. – німецький
НРУ – Народний Рух України
ОДА – обласна державна адміністрація
оп. – опис

ОУН – Організація Українських Націоналістів
перед. – передній
ПМК – пересувна механізована колона
ПСП – приватне сільськогосподарське підприємство
р. – рік
РДА – районна державна адміністрація
с. – село
СБУ – Служба безпеки України
сл. – слово
спр. – справа
СРСР – Союз Радянських Соціалістичних Республік
ст. – століття
СТОВ – сільськогосподарське товариство з обмеженою відповідальністю
т – тонна
тис. – тисяча
УНП – Українська Народна партія
УПА – Українська Повстанська армія
упоряд. – упорядник
ф. – фонд
фр. – французький
цн – центнер
ЦРЛ – центральна районна лікарня
ЮНЕСКО – Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури

АНОТАЦІЯ

Голиш Г. М. Дмитро Лисун: від Гірників до Плешканів : документальна повість, спогади / Г. М. Голиш. - Черкаси : Вертикаль, 2020. - 248 с. : фото.

Книгу присвячено відомому в Україні аграрію й громадсько-політичному діячу, заслуженому працівнику сільського господарства України Дмитру Олександровичу Лисуну, який втілює в собі кращі риси організатора й патріота України. Він понад 20 років очолював приватне сільськогосподарське підприємство «Плешкани» на Золотоніщині Черкаської області, що зажило слави як школа передового досвіду в аграрному виробництві, певний час очолював Золотоніську райдержадміністрацію, обіймав посаду першого заступника голови Черкаської ОДА. Обирався депутатом районної та обласної рад, тричі висував свою кандидатуру в народні депутати України, був активним учасником Помаранчевої революції й функціонером Української Народної партії.

Композиційно видання складається з документальної повісті про Д. О. Лисуна, яка має 11 розділів, і добірки спогадів його колег, друзів, родичів. Інформацію про життя й діяльність героя оповіді почерпнуто із архівних джерел, оприлюднених документів, матеріалів періодики, свідчень близьких йому людей. Зручнішому орієнтуванню читачів у тексті видання слугуватимуть вміщені в ньому іменний та географічний покажчики. Ілюстративний ряд представлений численними фотоматеріалами як сюжетного, так і портретного характеру.

Книга може бути корисною як працівникам аграрної сфери й сьогоденним політикам, так і всім, кого цікавлять питання історії й сучасності аграрного виробництва та суспільно-політичного життя, а також непрості колізії життєвої долі невтомного трудівника.

ANNOTATION³⁹

Holysh G. M. Dmytro Lysun: from Hirnyky to Pleshkany : non-fiction story, memoirs / G. M. Holysh. - Cherkasy : Vertikal, 2020. - 248 p. : photo

The book is devoted to the well-known in Ukraine agrarian and public figure, honored agriculturist of Ukraine Dmytro Olexandrovych Lysun, who embodied the best features of a Ukrainian leader and patriot.

For more than 20 years he headed a private agricultural enterprise Pleshkani in Zolotonosha district of Cherkasy region, earning for the venture the reputation of a vanguard agricultural experience center; for a time he was the head of Zolotonosha district state administration and later took the position of the Cherkasy regional state administration deputy head. He was elected to district and region Rada, for several times stood for candidacy to people's deputies of Ukraine, took an active part in the Orange revolution and performed the functions of the Ukrainian People's Party member. The edition comprises a non-fiction story of 11 chapters about D. O. Lysun and the selection of his colleagues, friends and relatives memoirs. The information about the central figure's life and activities is taken from archive sources, published documents, periodicals as well as from the testimonials of people who were close to him. To facilitate the readers' orientation in the text, the edition is furnished with the name and geographical indices. The illustrative block comprises numerous stage and portrait photos.

The edition may be claimed by agrarians and contemporary politicians as well as by all who are interested in history, modern agriculture and sociopolitical questions, and are eager to learn more about the untiring laborer's life collisions.

³⁹ Переклад анотації на англійську мову здійснила кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького **Олена Ярославівна Кресан**.

ЗМІСТ

ПЕРЕДНЄ СЛОВО (В. А. Ющенко)	5
НЕ ЗВИК ШУКАТИ ЛЕГШОГО НІДЕ	9
Його пенати й сходження	10
У пошуках життєвого шляху	25
Праця без спочину	38
І стали рідними Плешкані	50
Розкрилля	62
Очільник Златокраю.....	79
На круги своя	95
У вирі громадсько-політичних справ	106
На владному Олімпі Шевченкового краю	120
Перерваний лет	133
Плешкані й Україна без Д. Лисуна	153
ОСНОВНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ	171
ПАМ'ЯТАЄМО	175
У спогадах друзів і колег	176
Кількома рядками	243
Хліборобська мудрість від Дмитра Лисуна	252
ВІХИ ЖИТТЯ Й ДІЯЛЬНОСТІ Д. О. ЛИСУНА	255
ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК	258
ГЕОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК	261
АБРЕВІАТУРИ ТА УМОВНІ СКОРОЧЕННЯ	262
АНОТАЦІЯ	264
ANNOTATION	265

ПРО АВТОРА

Григорій Михайлович ГОЛИШ працював учителем, директором сільської школи, заступником голови райдержадміністрації, викладав історичні дисципліни в університеті. Нині – директор наукової бібліотеки ім. М. Максимовича Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького, кандидат історичних наук, доцент. Автор 16 книг (монографій, підручників, посібників, збірників, довідкових видань), а також близько 570 статей у наукових та мас-медійних часописах, присвячених проблемам історичного краєзнавства, воєнної історії, спеціальних галузей історичної науки, відомим персоналіям. Член Національної спілки журналістів України, Почесний краєзнавець України. Лауреат краєзнавчої премії ім. М. Максимовича, профспілкової премії ім. О. Захаренка та журналістської премії «Прометей». Відмінник народної освіти.

Літературно-художнє видання

ГРИГОРІЙ МИХАЙЛОВИЧ ГОЛИШ

**ДМИТРО ЛИСУН:
ВІД ГІРНИКІВ ДО ПЛЕШКАНІВ**

Подано в авторській редакції

<i>Комп'ютерний набір</i>	Г. М. Голиш
<i>Технічний редактор, дизайнер, обкладинка</i>	С. А. Кандич
<i>Оригінал-макет</i>	С. Г. Кандич
<i>Дизайн обкладинки, ілюстрації</i>	В. А. Афонін, О. В. Галицька
<i>Коректор</i>	Ю. А. Кажукало

*У книзі використано фото з особистих архівів
Л. І. Лисун, І. О. Зайця, Л. П. Калінчук, В. І. Марченка та ін.*

Здано до набору 05.05.2020. Підписано до друку 22. 07. 2020.
Формат 60x84/16. Друк офс. Папір офс.
Гарнітура FrizQuadrataC.
Обл. вид. арк. 15,52 Умов. друк. арк. 14,41. Вид. №_.
Зам. №_. Наклад 1000 прим.

“Вертикаль”

Видавець та виготівник ФОП Кандич С. Г.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції ДК №1335 від 23.04.2003 р.
18000, м. Черкаси, вул. Б. Вишневецького, 2, оф. 9
тел. (0472) 50-07-63, 067-292-21-83
e-mail: vertical2003@ukr.net